PL
5179
.R78x
1896

B 795,652

ROORDA'S PANDJI-VERHALEN

IN HET JAVAANSCH.

OP NIEUW UITGEGEVEN

DOOR

Dr. J. G. H. GUNNING.

BOEKHANDEL EN DRUKKERIJ
VOORHEEN
E. J. BRILL
LEIDEN — 1896.

PL
5179
.R78x
1896

DPC

LEIDEN: BOEKDRUKKERIJ voorheen E. J. BRILL.

128/896-239

VOORBERICHT.

De twee Pañji-verhalen, die hier in een nieuw gewaad gestoken aan hen, die in de Javaansche taal en letteren belang stellen, worden aangeboden, zijn door Prof. T. Roorda voor de eerste maal bekend gemaakt in 1869.[1]) Ze waren toen, eenigszins hybridisch, verbonden met de wajang-verhalen van Palasara en Paṇḍu, beide tot de *wayang purwa* behoorende, terwijl de lotgevallen van Pañji het onderwerp uitmaken der vertooningen van de *wayang gĕḍog*. Behandelt de *wayang purwa* de sagen uit de geschiedenis der Pâṇḍawa's en de legenden omtrent hunne voorouders, alles anterieur aan den grooten familiekrijg het Bhârata-Yuddha en dus eigenlijk thuis hoorende op het vasteland van Indië, al hebben de Javanen ook 't tooneel der gebeurtenissen naar hun eiland verplaatst —, met de *wayang gĕḍog* zijn we op Java, en moge al hetgeen er omtrent den galanten kroonprins van Janggala verhaald wordt niet in allen deele den toets der historische kritiek kunnen doorstaan, in ieder geval zijn we in een historisch tijdperk; want dat het rijk van Janggala er eenmaal geweest is bewijzen de gevonden inscripties.

Maar ook in aard en vorm verschillen deze verhalen zeer van de beide lakons waarmede ze vroeger verbonden waren. Wordt men bij de lezing der eerste er telkens aan herinnerd dat ze bestemd waren om als handleiding te dienen voor den *ḍalang*, den vertooner der ten tooneele gevoerde poppen, —

1) De Wajang-verhalen van Pålå-Sårå, Paṇḍoe en Raden Pandji, in het Javaansch, met Aanteekeningen door T. Roorda. Uitgegeven door het Koninklijk Instituut voor Taal-, Land- en Volkenkunde van Nederlandsch Indië. 's Gravenhage, Martinus Nijhoff, 1869.

in deze beide stukken merkt men daarvan niets, behalve dat er even in de inleiding aan herinnerd wordt dat deze verhalen gebruikt worden bij de tooneelvoorstellingen der *wayang gĕḍog*.

Het behoeft dus geen bevreemding te wekken dat de Pañji-verhalen hier afzonderlijk herdrukt worden, nu een nieuwe oplage van Roorda's werk of van een gedeelte daarvan noodig bleek. [1]) Op voorstel der Professoren Kern en Vreede werd aan schrijver dezes door de firma E. J. Brill, aan wie de uitgave door het Instituut was overgedaan, het verzoek gericht, dezen herdruk te bezorgen. Aan die uitnoodiging heb ik gevolg gegeven. Een enkel woord vooraf over de wijze waarop ik deze taak heb opgevat.

In zijn Voorbericht vóór het bovenvermelde Javaansche werk schreef Prof. Roorda: „Bij deze twee verhalen van den „*wajang-poerwå* heb ik gevoegd de verhalen van den *wajang-*„*gĕḍog*, die de lotgevallen van Raden Pandji behelzen, naar „een Javaansch handschrift uit Grissee afkomstig van het jaar „1860, en waarvan ik een eenigszins vrije vertaling gegeven „heb in de *Bijdragen tot de taal-, land- en volkenkunde van* „*Nederlandsch-Indië*, in het zevende deel van de Nieuwe „Volgreeks. Het handschrift in twee deeltjes is net geschre-„ven, met weinig fouten; zoodat ik bijna alleen de spelling „en interpunctie te verbeteren had. De taal van deze ver-„halen is eenvoudig, en belangrijk voor de kennis van de taal „van Java's Oosthoek".

Dit is het eenige wat wij weten van het HS. door Roorda voor zijn tekstuitgave der Pañji-verhalen gebruikt. Want dat HS. is sinds dien tijd spoorloos verdwenen. En hoezeer wij ook mogen vertrouwen op Roorda's nauwkeurigheid en nauwgezetheid in het afschrijven van den tekst, toch zou het zijn nut gehad hebben indien we in enkele gevallen het oorspronkelijke nog eens hadden kunnen vergelijken. Nu dit onmogelijk is, en, voor zoover schrijver dezes bekend is, in

---

1) Notulen der vergaderingen van het Koninkl. Instit. voor de Taal-, Land- en Volkenkunde van N.-I. in de Bijdragen 6e R. I, 1ste afl. p. IX.

Nederland geen meerdere HSS. van dezelfde redactie aanwezig zijn, moest ik mij bepalen tot een blooten herdruk van Roorda's tekst, met verbetering alleen van de drukfouten, die daarin mochten zijn ingeslopen. Waar ik een enkele maal een conjectuur gewaagd heb op eene mij onduidelijke uitdrukking, is die in de aanteekeningen vermeld, maar zijn de oorspronkelijke woorden van den tekst onveranderd gelaten.

Wat de korte aanteekeningen achter den Javaanschen tekst betreft, ben ik van de gedachte uitgegaan dat het nuttig en noodig is zooveel mogelijk op alles te wijzen wat in strijd is met hetgeen de spraakkunsten en woordenboeken ons leeren, ook al kunnen wij die afwijkingen vooralsnog niet verklaren. Ook heb ik alle woorden en vormen gereleveerd, die ontbraken in het Javaansch-Nederduitsche Handwoordenboek van 1886, daar dit werk bij het onderwijs steeds gebruikt wordt. Uit Roorda's veel uitgebreidere aanteekeningen op dit deel van zijn werk, heb ik na nauwkeurig onderzoek alleen datgene overgenomen, wat bij den tegenwoordigen stand onzer kennis van het Javaansch nog van belang kon geacht worden. Veel wat aan Roorda duister moest blijven is opgehelderd door de kennis van het Madureesch, — van welke taal ten tijde der eerste uitgave dezer verhalen nog geen studie was gemaakt. [1]) Kortheidshalve ben ik zoo vrij geweest telkens waar dit mogelijk was te verwijzen naar een vroeger verschenen opstel van mijne hand over de Pañji-verhalen. [2])

De alfabetische lijst van eigennamen, die ik aan het werk heb toegevoegd, zal, zoo hoop ik, den beoefenaars van het Javaansch welkom zijn. Bij ondervinding wetende hoeveel nut men bij de bestudeering der Pāṇḍawa-sagen van de alfabetische registers van wijlen Cohen Stuart en den heer te Mechelen heeft, meende ik geen onnut werk te verrichten

---

1) De eerste Handleiding tot de kennis van het Madureesch, Leiden Brill 1874, gaf ons Prof. Vreede, die ook het eerst in de voorrede van het Jav.-Ned. Handwdb., Joh. Muller Amst. (1886), den invloed dier taal op het Javaansch dezer wayang-verhalen heeft in het licht gesteld.

2) Losse opmerkingen naar aanleiding van het wajang-verhaal Raden Pandji in Bijdr. K. I. 6e vlgr. dl. I, 164. (Deze aantt. zijn met *G.* gemerkt).

indien ik hetzelfde deed, al was 't dan ook maar voor een klein deel, voor den Pañji-cyclus. Een paar bizonderheden omtrent personen medegedeeld, zijn, gelijk men zal ontwaren, niet aan onzen tekst ontleend, maar te vinden in de geschiedenis der voorouders van den hoofdpersoon.

Boven deelde ik mede dat er, zoover mij bekend, geen meerdere HSS. van dezelfde redactie als onze Pañji-verhalen in Nederland aanwezig zijn. Wèl bestaan er hier twee werken in HS. waarin dezelfde geschiedenissen verhaald worden: het eene berust op de Leidsche Universiteits-Bibliotheek, het andere in de Boekerij van het Nederlandsche Bijbelgenootschap te Amsterdam. Beide zijn in *tĕmbang macapat.*

Omtrent het Leidsche HS. (dat ik voortaan bij verkorting *LH.* zal noemen, terwijl ik onzen tekst door *T.* aanduid) heeft prof. Vreede in zijn Catalogus van de Jav. en Madur. HSS. der Leidsche Universiteits-Bibliotheek reeds het noodige medegedeeld. [1]) Het werk heet *Pañji Jaya Lĕngkara* [2]) en bevat eerst de geschiedenis van eenige van Pañji's voorouders, dan zijn eigene lotgevallen in beloop overeenkomende met onzen tekst, om te eindigen met de geschiedenis van een pseudo-Pañji, en het huwelijk van Pañji's zwager *Kuda Natpada* met *Murdaning Sih*, de schoone dochter van den vorst van *Tanite.*

Reeds dadelijk trekt het de aandacht dat de tijdsbepaling in LH. gegeven, waarop het werk begonnen is, overeenkomt met die aan het begin van het HS. door Cohen Stuart gebruikt voor zijn *Overzicht van 't Javaansche dichtwerk Djåjå Lĕnkårå.* [3]) Ook de *sĕngkala* is dezelfde. [4]) Vergelijken wij verder den Javaanschen tekst met hetgeen Cohen Stuart geeft, dan zien wij dat ten minste voor zoover het door hem behandelde

---

1) Het is codex 1871, te vinden op bl. 159.

2) Naar Pañji's overgrootvader Jaya Lĕngkara, waarmede 't werk een aanvang neemt.

3) Bijdragen K. I. dl. I, bl. 44—69; dl. II, bl. 151—188. Cohen Stuart's Overzicht bevat slechts 27 zangen van de 132.

4) In Prof. Vreede's Catalogus bl. 159 wordt bij vergissing voor het Jav. jaarcijfer 1678 opgegeven: dit moet natuurlijk zijn 1758. Het jaartal 1678 is dat van het mangsa-jaar.

gedeelte aangaat, zijn tekst niet kan verschild hebben van LH. [1]) Wanneer wij ten slotte van Cohen Stuart vernemen dat zijn HS. 132 zangen bevatte, welk getal juist overeenkomt met het aantal zangen in LH., dan wordt de waarschijnlijkheid zeer groot dat beide HSS. afschriften zijn van éénzelfden tekst. [2]) In ieder geval mag ik, nu ik het een en ander uit LH. ga meedeelen, tevens verwijzen naar Cohen Stuart's Overzicht.

Hoewel, gelijk prof. Vreede in zijn Catalogus reeds opmerkte, het beloop der verhalen in LH. en in T hetzelfde is, ligt het voor de hand dat er in de redactie grootere of kleinere verschillen moeten bestaan. Al was het alleen maar daarom dat LH. in poëzie is en voor 't deel dat met T. overeenkomt tusschen de 2 en 3-maal zoo groot. Het kan van belang zijn hierop al is 't dan ook niet in alle uitvoerigheid de aandacht te vestigen.

Pañji's eerste ontmoeting met Angreni, waarmede het verhaal in T. aanvangt, vinden we beschreven in LH. I op bl. 209 vlgg. [3]) Pañji, zegt 't verhaal, kreeg lust om zijns vaders neef, den patih Kuda Nawarsa, een bezoek te brengen. Daar ontmoet hij ook diens dochter Angreni. Uitvoerig wordt beschreven hoe beschaamd ze is, als ze den prins de sirih moet aanbieden. Toen ze hem ook nog op last van haar vader bloemen presenteerde, raakte Pañji geheel onder den invloed harer schoonheid: hij vatte hare hand en vroeg haar of ze reeds gehuwd was. Na op deze vraag niet zonder moeite een ontkennend antwoord verkregen te hebben, blijft P. in nadenken verzonken; na een wijl bidt hij den patih om verschooning voor zijn vrijpostig gedrag. Deze wil niet in beleefd-

1) Nadere bewijzen hiervoor zijn deze, dat de eigennamen bij Cohen Stuart geheel dezelfde zijn als in LH., — dat de zangen op dezelfde wijze aanvangen; en dat de in Bijdr. I, p. 50 gegeven citaten woordelijk overeenkomen met den tekst van LH. en op juist dezelfde plaats in het HS. te vinden zijn. Dat een enkele maal het nommer van de strofe verschilt, mag tegen mijn beweering niet aangevoerd worden, daar hierin licht drukfouten kunnen zijn ingeslopen (zie b. v. Bijdr. II, p. 184), en men zich bij de telling in het nommer der strofe gemakkelijk kan vergissen.

2) Het door Cohen Stuart gebruikte HS. berust, meen ik, op de bibliotheek van het Batav. Genootschap.

3) Cohen Stuart's Overzicht. Bijdr. K. I. dl. II, 171.

heid te kort schieten, maar betuigt dat de prins naar welgevallen over zijn dochter kan beschikken. P. wilde nu terstond het meisje als zijn gemalin naar zijn paleis meevoeren: den raad van Kuda Nawarsa om eerst zijn vader den vorst van zijn voornemen kennis te geven slaat hij in den wind, maar hij zendt Menak Prasanta af naar zijn zuster dewi Onĕngan om alles in orde te laten maken. Hierna wordt Angreni's schoonheid beschreven, en hoe ze na in bruidstooi gedost te zijn door den prins met zijn gevolg naar de ksatriyan wordt geleid. Daarna de huwelijksnacht en P.'s toespraak tot zijn vrouw, die grootendeels bijna woordelijk is overgenomen uit die van vorst Salya tot zijne gemalin Satyawati den nacht vóór zijn dood, voorkomende in de Brata Yuda, zang 48 en 49. Deze toespraak beslaat een deel van zang 21 en bijna den geheelen 22sten zang (LH. I, p. 224—231). Zang 23 bevat eerst 't gewone relaas van hetgeen er den morgen na den huwelijksnacht gebeurde (baden, parfumeeren etc.), en daarna (LH. I, p. 235) hoe de jonggehuwden een bezoek brengen in de *kapatihan*, vanwaar ze Angreni's stiefzuster *Mĕḍar Sih* of *Paṁĕḍar Sih* [1]) meenemen om den vorst in den *kraton* hun hulde te gaan brengen. Daar aangekomen ontmoeten ze eerst hun tante Kili Suci [2]) (LH. I, p. 243), die hen vriendelijk ontvangt en vervolgens den vorst, die, evenals zijn gemalin, zich zeer ingenomen toont met 't huwelijk. Daarop (LH. I, p. 249) wordt Menak Prasanta [3]) door den Koning met Mĕḍar Sih in den echt verbonden, wier tegenzin in deze verbintenis evenals in T. spoedig in blijdschap overgaat. Met een beschrijving van beide huwelijken eindigt dit eerste bedrijf van ons verhaal. [4])

Nu gaat de vertelling over tot Sĕkar Taji (LH. I, p. 259),

---

1) De rol van Mĕḍar Sih wordt in T. vervuld door Dewi Kanistren, die ook in LH. als dochter van Kuda Nawarsa voorkomt (LH. I, p. 199: Kanĕstren. Zie Overzicht van Cohen Stuart in Bijdr. K. I. dl. II, p. 168). Mĕḍar Sih is in LH. echter niet identisch met Kanĕstren.

2) Elders genaamd: *Ñahi Gĕḍe Jĕnangan*; *Ñahi Gĕḍe Pucangan*; *Rara Suci*; *Rara Paṇḍita*. (Zie Overzicht Bijdr. II, p. 179, noot 1).

3) Menak Prasanta heet onder de regeering van Jaya Lĕngkara: *Kala Bumi*, later ook meermalen *Sĕmar*.

4) Zooals men ziet beslaat dit alles in T. nog geen twee bladzijden.

de schoone dochter van den vorst van Kĕḍiri, die eertijds reeds vóór haar geboorte tot vrouw van Pañji was bestemd.[1]) Uit een gesprek van hare dienaressen komt ze te weten dat P. reeds gehuwd is. Ook den vorst van Kĕḍiri is dit ter oore gekomen: hij laat naar de juistheid van het feit onderzoek doen. Evenals in T. gaat Kili Suci zich nu met de zaak bemoeien; toen hare pogingen om P. van zijn monogamische neigingen te bekeeren schipbreuk leden, gaat ze den vorst van Jĕnggala haar nood klagen (LH. I, p. 273). Ze wijst er hem op dat zijn broer de vorst van Kĕḍiri, zich door de oude afspraak gebonden achtende, nu verhinderd is een der talrijke hem gedane aanzoeken om de hand zijner dochter aan te nemen. Het blijkt nu, — en hier is LH. duidelijker dan T., waarin de plotselinge omkeer van gevoelen bij den vorst niet gemotiveerd is — dat P.'s vader door zijn toestemming te geven tot 't huwelijk van zijn zoon met Angreni, zich volstrekt niet bewust was 't eenmaal aan zijn broeder gegeven woord gebroken te hebben. Immers, hij beschouwde Angreni niet als gade, maar slechts als bijzit van zijn zoon.[2]) Daarom is hij zeer verstoord er over dat P. van een andere meening blijkt te zijn; hij laat hem door Brajanata[3]) ontbieden (LH. I, p. 277), en belast hem met een gefingeerde boodschap naar zijn zuster in 't Betelwoud.[4])

Voordat P. bij zijn vader is toegelaten, had deze reeds aan Brajanata opgedragen Angreni te dooden, daar anders 't huwelijk met Sĕkar Taji niet kon doorgaan.[5]) Brajanata trachtte

---

1) LH. I, p. 180. Zie Overzicht etc. Bijdr. K. I. II, p. 163.

2) De woorden van den vorst zijn hier nog al cynisch: [illegible] LH. I, p. 275. Overzicht etc. p. 187.

3) In T. door *Adiraja*, bl. 8. Brajanata voert in LH. nog verscheidene andere namen, nl. *Prabangsa*; *Nila Prabangsa*; *Pamĕcut*; *Pañji Toh Pati*; *Raden Juḍipati*; *Pangeran Wanagiri*; *Pangeran Janggan Kumĕnḍung*. Zie Overzicht etc. Bijdr. K. I. II, bl. 165 noot 1.

4) Met Pañji's eerste afscheid van zijn vrouw (want evenals in T. komt hij nog een paar malen terug) eindigt de 27ste zang van LH. en tegelijk, veel te vroeg helaas, het uitstekende overzicht van Cohen Stuart.

5) Het verhaal betreffende de opdracht aan Brajanata gegeven is in T. veel teekenachtiger. Zie p. 9.

zich eerst te verontschuldigen, maar de vorst dreigt hem met zijn vloek te treffen indien hij in zijn weigering volhardt, waarop hij belooft 't te zullen doen, en zich naar het verblijf van Angreni begeeft. Deze, door Pañji slapende achtergelaten, heeft een droom, waarin zij haar kleed met bloed bevlekt ziet, [1]) maar zij houdt dien droom voor zich. Op haar vraag waar P. zoolang zou blijven, deelen haar dienende vrouwen mede dat hij, naar 't gerucht wil, door den vorst met een zending naar 't Betelwoud is belast. Angreni wordt hoe langer hoe ongeruster, en wil reeds een bode op kondschap uitzenden, als Brajanata aankomt (LH. I, p. 285). Hij geeft voor dat P. naar zee is gezonden om goud te zoeken [2]) en zijn broer heeft opgedragen Angreni te gaan halen, daar hij niet zoolang buiten haar kan. Angreni kleedt zich mooi aan [3]) en volgt haar schoonbroeder in een draagstoel, onbewust van het droevig lot dat haar wacht. Haar gezellin, de *Coṇḍong* van T., heet hier *Sumbita*. Aan 't strand gekomen stijgt de jonge vrouw uit, en verdiept zich in de herinnering aan haar samenzijn met P. Hetgeen nu volgt, hoe Brajanata haar eindelijk de volle waarheid zegt, en hoe zij vraagt wat ze gedaan heeft om den dood te verdienen, wijkt niet af van T. Brajanata betuigt weenende niet den moed te hebben zijn schoonzuster te dooden. Toen daalt god Narada neder (LH. I, p. 295) voor den prins alleen zichtbaar, en vermaant hem zich te vermannen, daar 't nu eenmaal besloten is dat Angreni op dien dag moet sterven. Toch sterft zij evenmin als in T. door zijn hand, maar na haar juweelen en kostbaarheden aan haar schoonbroeder gegeven te hebben om aan P. te overhandigen, werpt zij zich op Brajanata's kris, *Urub Jingga* geheeten. Daarna stoot Kĕbo Tĕḍas op last van zijn meester de ĕmban den dolk in het hart. Beide vrouwen sterven; maar Angreni vraagt eerst vergiffenis aan Brajanata, dat zij zichzelve den dood heeft aangedaan. Teekenen des hemels bij

---

1) Vergl. T. 10 : 4.

2) LH. I, p. 286: [illegible] Vergel. T. 10 : 16.

3) Vergl. T. 10 : 20 en volgende regels.

haar dood [1]) (LH. I, p. 305). Brajanata laat de lijken der beide vrouwen onder bloemen begraven, en gaat daarna den vorst verslag uitbrengen van zijn zending. Eenvoudig maar schoon wordt de droefheid van Angreni's ouders beschreven [2]) (LH. I, p. 307). Het zij mij vergund deze passage die niet lang is, even uit te schrijven. „Intusschen was de noodlottige „tijding buitenaf bekend geworden. Toen de patih vernam „dat Angreni, zijn kind, was gestorven, was het hem alsof „zijn hart opengereten en verscheurd werd. Zijn vrouw stortte „zich bitter bedroefd ter aarde, en verloor ten eenenmale „haar bewustzijn. Op dit gezicht scheen de patih zijn ver- „stand te verliezen, maar spoedig beheerschte hij zich in „het besef, dat het de wil der goden geweest was, die leven „en dood geschapen hebben, aan wier raadsbesluiten niet te „veranderen valt. Daarom zeide hij vriendelijk: Ach mijn „lieve vrouw, wees getroost, uw dochter Angreni had haar „leven van de goden. Sprakeloos bleef Ñahi Patih neerstaren; „toen zij de woorden van haar echtgenoot vernam, richtte „zij zich even op en kreet 't uit: Ach mijn kind, mijn An- „greni, wortel van mijn hart, waarom hebt gij 't niet gezegd, „dat gij gingt sterven? Ik kan niet alleen blijven. Hier sloeg „zij zich op de borst. Hoe zou ik alleen kunnen achterblijven? „Ach, gij goden, neemt mij weg uit de wereld! Ik heb geen „kracht om mijn zielsverlangen te bedwingen. Mijn dochter „woont in mijne oogen: ik zie haar steeds vóór mij in al „haar doen: wie zou mij haar gemis kunnen vergoeden? „Liever wil ik haar volgen. Toen wierp de vrouw zich vóór „de voeten van haar gemaal, en jammerde onder luid geween „dat zij haar kind moest achternagaan. De patih trachtte „zijn vrouw op te beuren: Toe, houd op met weenen en „matig uw smart: berust er in, het was nu eenmaal haar „lot; laat het aan den vorst over. Wie van ons beiden zou „kunnen tegenstreven, wanneer de vorst iets van ons ver- „langt? Het is beter aalmoezen te geven aan de leeraars en „de kluizenaars".

1) Ontbreekt in T.
2) Ontbreekt in T.

Pañji's reis naar zijn tante wordt in een paar regels afgedaan: zelfs het korte onderhoud in T. wordt hier gemist. Daarvoor krijgen we in de plaats een aardige beschrijving van de onheilspellende teekens, die de prins op zijn terugreis ontmoet. [1]) Ook dit stukje vraag ik verlof even mede te deelen.

„De prins nam den terugtocht aan: een talrijk gevolg van „bloedverwanten begeleidde hem. Al voortrijdende werd de „prins door aandoening overmeesterd, hevig klopte zijn hart. „Daar kijkt zijn paard verschrikt om, en slaat zich met den „bestoven staart in het linkeroog, dat de tranen er uit „springen. Een kraaienpaar vliegt hem te gemoet, en zweeft „rond boven de rijkssieraden; ze worden verdreven, maar „komen weer terug, en zetten zich neder op de gouden „staatsiekist met den rug naar elkander gekeerd, terwijl zij „aanhoudend klapwieken en beurtelings hun onheilspellend „gekras doen hooren. Ze zijn niet te verdrijven. Allen die „dit zien staan er verbaasd van, dat de kraaien niet weg„vliegen, als men ze opjaagt. Slechts even stijgen ze naar „boven, om zich dan weder op de staatsiekist neer te zetten. „De prins geeft bevel ze maar niet verder lastig te vallen, „maar hij voelt zijn hart ontstellen. Wat mogen die kraaien „mij voorspellen? De prins zet zijn paard aan, waarop het „gevolg hem in snellen telgang achternarent. Daar glijdt 't uit „over een *sèmangka*-schil, die op den weg ligt, en is bijna „gevallen: 't is of Pañji's hart zal barsten. Tegelijk schreeuwt „een pauw even buiten den ringmuur van 't paleis: de prins „ontstelt, 't is juist of hij Angreni hoort roepen. Sneller rijdt „hij door: aan de buitenpoort gekomen, stijgt hij af".

Thuis komende hoort de prins 't geween der vrouwen: ze deelen hem mede dat zijn oudere broeder Angreni is komen halen om mee naar Kamal [2]) te gaan. Wat er volgt verschilt niet noemenswaard van de redactie in T. Eindelijk is Pañji's hevigste smart bedaard, en verzoekt hij zijn broeders en aanverwanten hem te volgen, en het hofleven vaarwel te zeggen.

---

1) Ontbreekt in T.

2) *Kamal* hier voor 't eerst genoemd. Van de zending van Raden Rangga wordt niet gesproken (T. 14: 23).

LH. I, p. 322). Allen geven aan die roepstem gehoor. Met den 31sten zang (LH. I, p. 323) begint het verhaal van 's prinsen liefdesmart. [1]) Dan volgt (LH. I, p. 331) het vinden van Angreni's lijk: een kraai, voor Pañji alleen verstaanbaar, wijst hem daarbij den weg. [2])

Ik zou mijn bestek te buiten gaan indien ik op dezelfde wijze voortging, de beide Pañji-verhalen volgens de redactie van LH. na te vertellen (al heb ik mij daarbij ook nog zoo bekort); bovendien zou ik vreezen te veel van het geduld mijner lezers te vergen. Ik wil daarom liever een paar grepen uit het HS. doen, en zoo kort mogelijk eenige verschillen tusschen beide redacties releveeren.

LH. I, p. 348 (T. 19 : 14). De vorst uit Paṇḍoga's verhaal is *Jidarma* van *Malawapati*, dezelfde als *Anglingdarma* uit de bekende uitgave van Winter. [3])

LH. I, p. 355 (T. 21 : 13). Behalve de naamsverandering van Pañji en van Prasanta, vinden we hier geheel andere namen. Het zijn de volgende:

Kalang	wordt	genoemd	*Gajah Wulung.*
Andaga	„	„	*Macan Wulung.*
Pamade	„	„	*Rangga Narantaka.*
Pañji Sutra	„	„	*Carang Nagabanda.*
Jĕjĕtan	„	„	*Kĕbo Kanigara.*
Carang Maṇḍalika	„	„	*Sutrana.*
Antunan	„	„	*Kĕbo Rĕjasa.*
Gaḍingan	„	„	*Kĕbo Cĕpaka.*
Pambĕrĕg	„	„	*Kĕbo Kananga.*
Pamĕcut	„	„	*Kĕbo Malaṭi.*
Tambangan	„	„	*Sulastri.*
Layaran	„	„	*Saruning Patut.*
Turas	„	„	*Kĕbo Palĕṇṭu.*

1) De eerste regel van bijna iedere strofe van dezen zang (maat Kinaṇṭi) eindigt op ꦩꦺꦴꦤ꦳. Vergl. Prof. Vreede's Catalogus bl. 168, noot 2.

2) Van een belofte die de prins aan Angreni zou gedaan hebben, om met haar te gaan spelevaren (T. 16 : 22) wordt in LH. niet gerept.

3) Zie dr. Brandes in T. I. T. L. V. dl. 32 een oudere Dipanagara bl. 56 (overdruk). Het verdient echter opmerking dat hetgeen hier van Jidarma verhaald wordt niet klopt met de lotgevallen van Anglingdarma.

Als namen van Pañji worden opgegeven: *Pañji Ino Kĕrta Pati*; *Mara Bangun*; *Usadaning Rananggana*; *Wireng Luhung*; *Gagak Pranata*; *Wireng Krama*; *Ki Rawis Rĕngga.* (LH. I, p. 201—205. Zie Overzicht enz. in Bijdr. K. I. II, p. 169).

T. 22:4. Van de [illegible] door Kĕbo Paṇḍoga uitgesproken, wordt in LH. niets vermeld.

T. 23:9. Van de list waardoor die van Janggala het havenkantoor van Bali vermeesteren, wordt in LH. niet gesproken.

T. 24:5. De naam van den vorst van Bali wordt in LH. niet genoemd; de Balineesche helden heeten: *Gĕḍe Bulu*; *Gĕḍe Tugu*; *G. Pajambeyan* (LH. I, p. 373); *Gĕḍe Ngranu* (LH. I, p. 374). Vergl. in T. 23:1, 2: *Ranuh*, *Cambeyan*, *Tunggu*; de prins van Bali heet *Kudatilarsa* en krijgt eerst later (LH. I, p. 387) van Pañji den naam van *Kudanatpada* (LH. I, p. 382). [1]) Ragil Kuning krijgt van Pañji den naam van *Rĕtna Jinoli*, waarmee ze voortaan genoemd wordt (LH. I, p. 385). De prins en prinses van Balambangan heeten *Kudasarjana* (LH. I, p. 393) en *Citrasari* (LH. I, p. 392).

T. 28:17. De uitnoodiging door den patih van Bali aan Pañji gedaan om naar dat eiland over te komen wordt in LH. gemist.

T. 32:22. De onderworpen districten heeten in LH. I, p. 397 vlgg.: *Sandi Pura*, *Sandi Koripan*, *Purwangga*, *Tarsada* (vergl. T. 52:10 putri *Pĕrsada*), *Lumajang tĕngah*, *Pananggungan*, *Patongkengan*, *Sidapaksa.*

LH. I, p. 421. De naam van den patih van den vorst van Singasari is *Jaya Kacĕmba*; 's vorsten zoon heet *Lĕmbu Sari* (of °*sĕkar*) ook wel *Bañak Sari.* De prins van Ngurawan heet *Siñjang Laya.* Zie lijst van eigennamen. — Gunung Sari, jongere broer van Sĕkar Taji, heet ook *Malaya Kusuma* (LH. II, p. 20). — In LH. II, p. 211 worden de verlovingsgeschenken (*patiba sampir*) opgenoemd die Sĕkar Taji of haar vader uit Janggala ontvangen heeft. Het zijn: de olifant *Jaka Maruta*, het paard *Ḍalang Antĕban*, de robijnen ring uit Kĕling *Rambat Paraḍah*, de haarspeld *Ḍangḍang Cucuk*

1) In T. is Kudi Nilarsa de prins van Balambangan (T. 30:2).

Mas, de Ceylonsche robijn *Nila Basuki*, en de ook in T. vermelde *saron* en *gambang gangsa*.

T. 52 : 1. Het gevecht tusschen *Candra Sari* en *Andayaprana*, en hoe de eerstgenoemde dit bij Pañji gaat klikken (T. 53 : 21) waardoor verwijdering tusschen den prins en Andayaprana ontstaat, is geen van beide in LH. te vinden. Evenmin, en hiermede zal ik eindigen, wordt van het tweegevecht tusschen Pañji en den vorst van Mĕtahun dat in T. meer dan twee pagina's beslaat (59—61) in LH. met een enkel woord gerept. De vorst van Mĕtahun wordt gedood door Rangga. (LH. II, p. 105).

Uit het bovenstaande mogen wij, meen ik, het besluit trekken dat het proza-verhaal van Pañji en Angreni, zooals het door Roorda is uitgegeven, niet bewerkt is naar de poëtische redactie die wij voor ons hebben in de Leidsche Pañji Jaya Lĕngkara, en in het Bataviasche HS. indertijd door Cohen Stuart geexcerpeerd. Of het proza-verhaal berust op oudere Pañji-legenden of wel op jongere dan het poëtische, schijnt mij vooralsnog moeilijk te beslissen.

Over het HS. uit de boekerij van het Nederlandsche Bijbelgenootschap te Amsterdam kan ik kort zijn. Men vindt er een inhoudsopgave van in de Catalogus van Engelmann onder n°. XXIV. Het HS. is in tĕmbang, één deel in folio, goed geconserveerd, duidelijk geschreven en geheel gepagineerd. Het bevat 513 pagina's, en 23 regels op de pagina. Wanneer wij den aanhef en het slot uitzonderen, is dit HS. woord voor woord gelijkluidend met de Leidsche Pañji Jaya Lĕngkara, met een paar afwijkingen die in de noot worden opgenoemd.[1]) De aanhef luidt: [illegible]

1) Achter str. 7*d* van zang XI (LH. I, p. 127) heeft AH. 1 strofe ingeschoven. In zang XIV LH. str. 87, bl. 161 heeft AH. voor de twee eerste pada-lingsa's iets anders. In dienzelfden zang is door AH. overgeslagen str. 42*e* tot en met str. 43*b*. In zang XVII is de 15e strofe (p. 191) door AH. overgeslagen. In zang XXII str. 11 bl. 229 heeft AH. na *b* één strofe ingevoegd. Aan 't begin van zang LXXXIV (LH. II, p. 392) heeft AH. één strofe ingevoegd. Eindelijk in zang CI mist AH. de 18e strofe (LH. III, p. 109).

[illegible] [1]) Daarna volgt onmiddellijk str. 4 van LH. enz. Aan het eind zijn de twee laatste strofen van zang 132 in LH. vervangen door 19 andere. Het slot luidt: [illegible] welke woorden mij grootendeels onverstaanbaar zijn.

Uit het bovenstaande zal den lezer gebleken zijn dat de inhoudsopgave door Engelmann van dit HS. gegeven verre van volledig is. Inderdaad bevat deze alleen de geschiedenis van hetgeen Pañji's geboorte voorafging, en hetgeen in het eerste Pañji-verhaal van Roorda verhaald wordt, terwijl van hetgeen het tweede behelst, de strijd met Klana Tuñjung Seta en het weervinden van Angreni, en van de geschiedenis van den pseudo-Pañji met hetgeen daarmede in verband staat, met geen woord wordt gewag gemaakt. [2])

1) Van de beteekenis dezer *candra sĕngkala* ben ik niet geheel zeker. Als gissing geef ik op het Jav. jaar 1751. Het woord [illegible] is dan genomen voor [illegible] skr. *ku* = *aarde*. Met [illegible] kan bedoeld zijn skr. *çaiwa* = çiwapriester, in waarde = [illegible] dat voor 7 gebruikt wordt. Het woord [illegible] beschouw ik als stuk van *tatagati* = *wind*, in de CS. = 5.

2) Ik wensch hier tevens te wijzen op een paar onnauwkeurigheden in die inhoudsopgave. In 't begin wordt gezegd, nadat Jaya Lĕngkara's hemelvaart is vermeld: *de opstandelingen verwoesten het rijk*. Dit is minder juist, daar vóór 's vorsten verdwijnen, de voornaamste opstandelingen door hem verslagen en gedood zijn, den Adipati Jaya Sĕngara daaronder begrepen. — Evenmin is het waar dat de vorst van Kĕḍiri *deelde* in de droefheid zijner dochter Sĕkar Taji over de verbreking der trouwbelofte. Hij wilde alleen dat men *hem* niet zou kunnen verwijten zijn woord niet te hebben gestand gedaan. Ook blijkt niet uit het verhaal dat Jayeng Rana met de zaak *verlegen* zou zijn. De afdoende maatregel die hij neemt is bewijs van het tegenovergestelde. — Brajanata was niet de *tweede* zoon van den vorst van Jĕnggala, maar zijn *oudste onechte* zoon, en ouder dan Pañji. *Hij* doodt Angreni niet, maar zij beneemt *zichzelve* het leven. — *Caṇḍi* beteekent niet *verbranden*.

Hoewel het Leidsche HS. van de Pañji Jaya Lĕngkara veilig tot de zeer goede HSS. mag gerekend worden, spant toch het Amsterdamsche de kroon in nauwkeurigheid. In zeer vele gevallen zijn plaatsen in LH. die door wegvallen van lettergrepen of anderszins onduidelijk geworden zijn, met hulp van het HS. van het Bijbelgenootschap te verbeteren. Met deze beide HSS. en dat van Cohen Stuart als grondslag zou een goede tekst van de Pañji Jaya Lĕngkara samen te stellen zijn; een werk waarvan het nut door de beoefenaars van het Javaansch voorzeker niet gering zou geschat worden. —

Ten slotte een woord van dank aan de heeren Kern en Vreede voor zoo menige inlichting, en in 't bizonder aan prof. Vreede voor zijne hulp bij het nazien der drukproeven.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

๒ ๑๑๑

ตามที่ได้ทราบมาแล้วนั้น ในสมัยที่ยังมีพระพุทธเจ้าอยู่ในโลกนี้ ท่านพระอานนท์ได้ทราบว่าพระพุทธเจ้าทรงมีพระประสงค์จะเสด็จดับขันธปรินิพพานในไม่ช้านี้ ท่านจึงได้ทูลขอพรจากพระพุทธเจ้าว่าขอให้ทรงมีพระชนมายุยืนนานเพื่อประโยชน์แก่มวลมนุษย์ ๆ ทั้งปวงเถิด ๆ ครั้นเมื่อพระพุทธเจ้าทรงทราบว่าท่านพระอานนท์ได้ทูลขอพรเช่นนี้ ก็ทรงตรัสว่าเราได้ตรัสไว้ในเรื่องอิทธิบาทสี่ว่าผู้ใดมีอิทธิบาทสี่ประการนี้ ย่อมมีชีวิตอยู่ได้ตลอดกัปป์ ๆ ตามที่ได้ทราบมาแล้วนั้น ในสมัยที่ยังมีพระพุทธเจ้าอยู่ในโลกนี้ ท่านพระอานนท์ได้ทราบว่าพระพุทธเจ้าทรงมีพระประสงค์จะเสด็จดับขันธปรินิพพานในไม่ช้านี้ ท่านจึงได้ทูลขอพรจากพระพุทธเจ้าว่าขอให้ทรงมีพระชนมายุยืนนานเพื่อประโยชน์แก่มวลมนุษย์ ๆ ทั้งปวงเถิด ๆ ครั้นเมื่อพระพุทธเจ้าทรงทราบว่าท่านพระอานนท์ได้ทูลขอพรเช่นนี้ ก็ทรงตรัสว่าเราได้ตรัสไว้ในเรื่องอิทธิบาทสี่ว่าผู้ใดมีอิทธิบาทสี่ประการนี้ ย่อมมีชีวิตอยู่ได้ตลอดกัปป์ ๆ ตามที่ได้ทราบมาแล้วนั้น ในสมัยที่ยังมีพระพุทธเจ้าอยู่ในโลกนี้ ท่านพระอานนท์ได้ทราบว่าพระพุทธเจ้าทรงมีพระประสงค์จะเสด็จดับขันธปรินิพพานในไม่ช้านี้ ท่านจึงได้ทูลขอพรจากพระพุทธเจ้าว่าขอให้ทรงมีพระชนมายุยืนนานเพื่อประโยชน์แก่มวลมนุษย์ ๆ ทั้งปวงเถิด ๆ ครั้นเมื่อพระพุทธเจ้าทรงทราบว่าท่านพระอานนท์ได้ทูลขอพรเช่นนี้ ก็ทรงตรัสว่าเราได้ตรัสไว้ในเรื่องอิทธิบาทสี่ว่าผู้ใดมีอิทธิบาทสี่ประการนี้ ย่อมมีชีวิตอยู่ได้ตลอดกัปป์ ๆ

[illegible]

[illegible]

ฝึกฝนวิชาอาวุธ ทั้งดาบ ทั้งหอก ทั้งธนู ทั้งปืนใหญ่ ทั้งเรือรบ ทั้งเรือใบ ทั้งเรือกลไฟ ทั้งเรือดำน้ำ ทั้งเครื่องบิน ทั้งรถถัง ทั้งเรือบรรทุกเครื่องบิน ทั้งขีปนาวุธ ทั้งจรวด ทั้งดาวเทียม ทั้งเครื่องคอมพิวเตอร์ ทั้งเครื่องมือสื่อสารไร้สาย ทั้งเครื่องมือตรวจวัดอุณหภูมิ ทั้งเครื่องมือตรวจวัดความดันอากาศ ทั้งเครื่องมือตรวจวัดความชื้น ทั้งเครื่องมือตรวจวัดความเร็วลม ทั้งเครื่องมือตรวจวัดปริมาณน้ำฝน ทั้งเครื่องมือตรวจวัดปริมาณน้ำในแม่น้ำลำคลอง ทั้งเครื่องมือตรวจวัดปริมาณน้ำในทะเล ทั้งเครื่องมือตรวจวัดปริมาณน้ำในมหาสมุทร ทั้งเครื่องมือตรวจวัดปริมาณน้ำในอวกาศ ทั้งเครื่องมือตรวจวัดปริมาณน้ำในดวงจันทร์ ทั้งเครื่องมือตรวจวัดปริมาณน้ำในดวงอาทิตย์ ทั้งเครื่องมือตรวจวัดปริมาณน้ำในดวงดาวต่างๆ ทั้งเครื่องมือตรวจวัดปริมาณน้ำในกาแล็กซี่ต่างๆ ทั้งเครื่องมือตรวจวัดปริมาณน้ำในจักรวาล ทั้งเครื่องมือตรวจวัดปริมาณน้ำในมิติต่างๆ ทั้งเครื่องมือตรวจวัดปริมาณน้ำในเวลาต่างๆ ทั้งเครื่องมือตรวจวัดปริมาณน้ำในอดีต ทั้งเครื่องมือตรวจวัดปริมาณน้ำในอนาคต ทั้งเครื่องมือตรวจวัดปริมาณน้ำในปัจจุบัน ทั้งเครื่องมือตรวจวัดปริมาณน้ำในนิพพาน ทั้งเครื่องมือตรวจวัดปริมาณน้ำในพระนิพพาน ทั้งเครื่องมือตรวจวัดปริมาณน้ำในพระนิพพานของพระพุทธเจ้าทั้งปวง ทั้งเครื่องมือตรวจวัดปริมาณน้ำในพระนิพพานของพระอรหันต์ทั้งปวง ทั้งเครื่องมือตรวจวัดปริมาณน้ำในพระนิพพานของพระอริยเจ้าทั้งปวง ทั้งเครื่องมือตรวจวัดปริมาณน้ำในพระนิพพานของพระโพธิสัตว์ทั้งปวง ทั้งเครื่องมือตรวจวัดปริมาณน้ำในพระนิพพานของพระปัจเจกพุทธเจ้าทั้งปวง ทั้งเครื่องมือตรวจวัดปริมาณน้ำในพระนิพพานของพระสาวก

ตามที่ปรากฏในคัมภีร์ทั้งปวงนั้นแล้ว ก็ในที่นี้ข้าพเจ้าจะได้ชี้แจงเนื้อความแห่งคัมภีร์ทั้งปวงนั้นโดยสังเขปพอเป็นที่ทราบ : ในที่นี้ขอท่านผู้ปรารถนาจะศึกษาพระพุทธศาสนาพึงตั้งใจฟังให้ดี ๆ ๆ ๆ

ตกไปด้วย ๆ ทั้งนี้ก็ด้วยเหตุที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ข้าพเจ้าเป็นผู้ที่ได้ทราบเรื่องราวเกี่ยวกับการ

[illegible]

๒๓๔๕ ๓๓๓

พระมหาเถรเจ้าทั้งปวงจึงมีความปรารภถึงพระเจ้าอนิรุทธมหาราชว่าพระเจ้าอนิรุทธมหาราชนี้ได้ทำบุญมาแต่ปางก่อนเป็นอันมาก ๆ ๆ พระเจ้าอนิรุทธมหาราชนี้ได้ทำบุญมาแต่ปางก่อนเป็นอันมาก ๆ ๆ ๆ พระเจ้าอนิรุทธมหาราชนี้ได้ทำบุญมาแต่ปางก่อนเป็นอันมาก ๆ ๆ ๆ ๆ พระเจ้าอนิรุทธมหาราชนี้ได้ทำบุญมาแต่ปางก่อนเป็นอันมาก ๆ ๆ ๆ ๆ ๆ พระเจ้าอนิรุทธมหาราชนี้ได้ทำบุญมาแต่ปางก่อนเป็นอันมาก ๆ ๆ ๆ ๆ ๆ ๆ พระเจ้าอนิรุทธมหาราชนี้ได้ทำบุญมาแต่ปางก่อนเป็นอันมาก ๆ ๆ ๆ ๆ ๆ ๆ ๆ พระเจ้าอนิรุทธมหาราชนี้ได้ทำบุญมาแต่ปางก่อนเป็นอันมาก ๆ ๆ ๆ ๆ ๆ ๆ ๆ ๆ พระเจ้าอนิรุทธมหาราชนี้ได้ทำบุญมาแต่ปางก่อนเป็นอันมาก ๆ ๆ ๆ ๆ ๆ ๆ ๆ ๆ ๆ พระเจ้าอนิรุทธมหาราชนี้ได้ทำบุญมาแต่ปางก่อนเป็นอันมาก ๆ ๆ ๆ ๆ ๆ ๆ ๆ ๆ ๆ ๆ พระเจ้าอนิรุทธมหาราชนี้ได้ทำบุญมาแต่ปางก่อนเป็นอันมาก ๆ ๆ ๆ ๆ ๆ ๆ ๆ ๆ ๆ ๆ ๆ พระเจ้าอนิรุทธมหาราชนี้ได้ทำบุญมาแต่ปางก่อนเป็นอันมาก ๆ ๆ ๆ ๆ ๆ ๆ ๆ ๆ ๆ ๆ ๆ ๆ พระเจ้าอนิรุทธมหาราชนี้ได้ทำบุญมาแต่ปางก่อนเป็นอันมาก ๆ ๆ ๆ ๆ ๆ ๆ ๆ ๆ ๆ ๆ ๆ ๆ ๆ พระเจ้าอนิรุทธมหาราชนี้ได้ทำบุญมาแต่ปางก่อนเป็นอันมาก ๆ ๆ ๆ ๆ ๆ ๆ ๆ ๆ ๆ ๆ ๆ ๆ ๆ ๆ พระเจ้าอนิรุทธมหาราชนี้ได้ทำบุญมาแต่ปางก่อนเป็นอันมาก ๆ ๆ ๆ ๆ ๆ ๆ ๆ ๆ ๆ ๆ ๆ ๆ ๆ ๆ ๆ พระเจ้าอนิรุทธมหาราชนี้ได้ทำบุญมาแต่ปางก่อนเป็นอันมาก ๆ

ལ་ལ་ཡ་ཡ་ལ། ། ལ་ལ་ཡ་ཡ་ལ ལ ལ

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ปฏิญญาณที่ตนเห็นแล้ว ได้กราบบาทพระศาสดาแล้ว ทูลว่า ข้าแต่พระผู้มีพระภาคเจ้าผู้เจริญ ข้าพเจ้าเห็นเทวดาผู้ใหญ่ผู้มีฤทธิ์ผู้ใดผู้หนึ่งมาแล้ว ข้าพเจ้าจึงทูลถามเทวดาผู้นั้นว่า ท่านเป็นใคร ท่านเป็นเทวดาผู้ใดผู้หนึ่งหรือ ท่านจึงตอบข้าพเจ้าว่า ดูก่อนท่านผู้เจริญ ข้าพเจ้าเป็นเทวดาผู้ใดผู้หนึ่งมาแล้ว ข้าพเจ้าจึงทูลถามเทวดาผู้นั้นว่า ท่านเป็นเทวดาผู้ใดผู้หนึ่งมาแล้วอย่างไร ท่านตอบข้าพเจ้าว่าอย่างไร ข้าพเจ้าจึงทูลถามท่านผู้เจริญทั้งหลาย

๚ ๚

๚ ๚ ๚

๓๓๒ ๓๓๒ ๓๓๒

๑๑๑

[illegible]

: ། ། །

[illegible]

[illegible]

[illegible]

๑๑๑

[illegible]

ꠁꠞꠀ ꠀꠞꠀꠀꠀ

ตามที่ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลายทั้งปวงทั้งปวงทั้งปวง

ཁ་ཤ ། ། ། །

ททาฐาสิ ฉนฺทาทิวเสน ปฏิปชฺชนฺตานํ ปาฏิปทิกตฺถาย ปฏิปตฺติ ฯ ยถิ
ทํ ปาฏิปทิกตฺถาย ปฏิปตฺติ ตาทิสา ททาฐาสิ ฯ ตาทิสา ปฏิปตฺติ ตาทิสา
ททาฐาสิ ฯ ยถิทํ ปฏิปตฺติ ตาทิสา ททาฐาสิ ฯ ตาทิสา ปฏิปตฺติ ตาทิสา
ททาฐาสิ ฯ ตตฺถ ฉนฺทาทิวเสน ปฏิปชฺชนฺตานํ ปฏิปตฺติ ปฏิปตฺติ
ปฏิปตฺติ ปฏิปตฺติ ปฏิปตฺติ ปฏิปตฺติ ฯ ปฏิปตฺติ

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ทุกอย่างที่ตนปรารถนาทุกประการ ทั้งทางแห่งความเป็นอยู่ของตนเองและของผู้อื่นทั้งหลายทั้งปวงทั้งสิ้น ตลอดจนถึงการที่ตนจะได้ไปเกิดในที่ใดๆ ก็ตามที่ตนปรารถนาทั้งสิ้น ๆ ตลอดจนถึงการที่ตนจะได้ไปเกิดในที่ใดๆ ก็ตามที่ตนปรารถนาทั้งสิ้น

ญัฑิฑาฑิฒฒาฑฑฑฑฑฑิฒิฒัฑาฑฒิฒุฑฑา ฒาฑิฒฒฑฑ
ฑฑิฑาฑิฑฒฒาฑิฑิฑิฑฑฑาฑฑฑฑฑฑฑฑฑ ฑิฑิฒิฑฑาฑิฑาฑ
ฑฑิฑฑาฑิฑฑฑิฑฒฒฑฑิ ฑิฑิฑฑิฑฑฒฒิฑฑ ฑฒฒฑฑ
ฑฑิฑฑาฑฑฑฑฑฑฑฑฑ

ทางญญญ์ : ส่ำ ทั้ง ๆ ปฏิบัติ ตาม ที่ ๆ ผม ๆ ว่า ทั้ง ที่ ส่ำ ๆ ตาม ๆ ทั้ง ที่ ผม ๆ ตาม ๆ ปาย ๆ ๆ ๆ

ཨཨ་ཡ་ཀ་ཡ་ཡི་ཡི་ཀ་ཀ་ཀ་ཀ། ཨ་ཡ་ཡ་ཡ་ཡ་ཡ་ཡ་ཡ་ཡ་ཡ་ཡ་ཡ
ཡ་ཡ
ཡ་ཡ་ཡ་ཡ་ཡ་ཡ་ཡ་ཡ་ཡ་ཡ་ཡ་ཡ་ཡ་ཡ་ཡ་ཡ་ཡ་ཡ་ཡ་ཡ
ཡ་ཡ་ཡ་ཡ་ཡ་ཡ་ཡ་ཡ་ཡ་ཡ་ཡ་ཡ་ཡ་ཡ་ཡ་ཡ་ཡ་ཡ
ཡ་ཡ་ཡ་ཡ་ཡ་ཡ་ཡ་ཡ་ཡ་ཡ་ཡ་ཡ་ཡ་ཡ་ཡ་ཡ
ཡ་ཡ་ཡ་ཡ་ཡ་ཡ་ཡ་ཡ་ཡ་ཡ་ཡ་ཡ་ཡ
ཡ་ཡ་ཡ་ཡ་ཡ་ཡ་ཡ་ཡ་ཡ་ཡ
ཡ་ཡ་ཡ

ཨ་ཡ་ཡ་ཡ་ཡ་ཡ་ཡ་ཡ་ཡ་ཡ
ཡ་ཡ་ཡ་ཡ
ཡ

ཨ

ལ ། ། །

พิจารณาเห็นว่าเป็นของไม่เที่ยงแท้ แปรปรวนเป็นธรรมดา ไม่ควรที่จะถือมั่นยึดเอาเป็นตัวเป็นตนได้ ๆ ๆ ครั้นพิจารณาเห็นว่าเป็นของไม่เที่ยงแท้ แปรปรวนเป็นธรรมดาแล้วก็ทอดทิ้งเสียซึ่งความยินดีในสิ่งทั้งปวงเหล่านี้ ๆ ๆ ทีนี้

ปฏิ๚ ๚ศฺรุตฺวาหํ ตทฺวจสฺตสฺย ราชฺญสฺตสฺยาตฺมชสฺย
ตสฺยาตฺมนะ ปาปกฺษยาทฺวาสุเทวาทฺยาตฺมนาม ปาปกฺษยาทฺยาตฺมนาม
ปาปกฺษยาทฺยาตฺมนาม ตตฺรตฺยาตฺมนะ ปาปกฺษยาทฺยาตฺมนาม
ปาปกฺษยาทฺยาตฺมนาม ตตฺรตฺยาตฺมนะ ปาปกฺษยาทฺยาตฺมนาม
ศฺรุตฺวาหํ ตทฺวจสฺตสฺย ราชฺญสฺตสฺยาตฺมชสฺย ตสฺยาตฺมนะ
ปาปกฺษยาทฺวาสุเทวาทฺยาตฺมนาม ปาปกฺษยาทฺยาตฺมนาม
ปาปกฺษยาทฺยาตฺมนาม ตตฺรตฺยาตฺมนะ ปาปกฺษยาทฺยาตฺมนาม
ปาปกฺษยาทฺยาตฺมนาม ตตฺรตฺยาตฺมนะ ปาปกฺษยาทฺยาตฺมนาม
ศฺรุตฺวาหํ ตทฺวจสฺตสฺย ราชฺญสฺตสฺยาตฺมชสฺย ตสฺยาตฺมนะ
ปาปกฺษยาทฺวาสุเทวาทฺยาตฺมนาม ปาปกฺษยาทฺยาตฺมนาม
ปาปกฺษยาทฺยาตฺมนาม ตตฺรตฺยาตฺมนะ ปาปกฺษยาทฺยาตฺมนาม
ปาปกฺษยาทฺยาตฺมนาม ตตฺรตฺยาตฺมนะ ปาปกฺษยาทฺยาตฺมนาม
ศฺรุตฺวาหํ ตทฺวจสฺตสฺย ราชฺญสฺตสฺยาตฺมชสฺย ตสฺยาตฺมนะ
ปาปกฺษยาทฺวาสุเทวาทฺยาตฺมนาม ปาปกฺษยาทฺยาตฺมนาม
ปาปกฺษยาทฺยาตฺมนาม ตตฺรตฺยาตฺมนะ ปาปกฺษยาทฺยาตฺมนาม
ปาปกฺษยาทฺยาตฺมนาม ตตฺรตฺยาตฺมนะ ปาปกฺษยาทฺยาตฺมนาม
ศฺรุตฺวาหํ ตทฺวจสฺตสฺย ราชฺญสฺตสฺยาตฺมชสฺย ตสฺยาตฺมนะ
ปาปกฺษยาทฺวาสุเทวาทฺยาตฺมนาม ปาปกฺษยาทฺยาตฺมนาม
ปาปกฺษยาทฺยาตฺมนาม ตตฺรตฺยาตฺมนะ ปาปกฺษยาทฺยาตฺมนาม
ปาปกฺษยาทฺยาตฺมนาม ตตฺรตฺยาตฺมนะ ปาปกฺษยาทฺยาตฺมนาม
ศฺรุตฺวาหํ ตทฺวจสฺตสฺย ราชฺญสฺตสฺยาตฺมชสฺย ตสฺยาตฺมนะ
ปาปกฺษยาทฺวาสุเทวาทฺยาตฺมนาม ปาปกฺษยาทฺยาตฺมนาม
ปาปกฺษยาทฺยาตฺมนาม ตตฺรตฺยาตฺมนะ ปาปกฺษยาทฺยาตฺมนาม
ปาปกฺษยาทฺยาตฺมนาม ตตฺรตฺยาตฺมนะ ปาปกฺษยาทฺยาตฺมนาม
ศฺรุตฺวาหํ ตทฺวจสฺตสฺย ราชฺญสฺตสฺยาตฺมชสฺย ตสฺยาตฺมนะ
ปาปกฺษยาทฺวาสุเทวาทฺยาตฺมนาม ปาปกฺษยาทฺยาตฺมนาม
ปาปกฺษยาทฺยาตฺมนาม ตตฺรตฺยาตฺมนะ ปาปกฺษยาทฺยาตฺมนาม
ปาปกฺษยาทฺยาตฺมนาม ตตฺรตฺยาตฺมนะ ปาปกฺษยาทฺยาตฺมนาม
ศฺรุตฺวาหํ ตทฺวจสฺตสฺย ราชฺญสฺตสฺยาตฺมชสฺย ตสฺยาตฺมนะ
ปาปกฺษยาทฺวาสุเทวาทฺยาตฺมนาม ปาปกฺษยาทฺยาตฺมนาม
ปาปกฺษยาทฺยาตฺมนาม ตตฺรตฺยาตฺมนะ ปาปกฺษยาทฺยาตฺมนาม
ปาปกฺษยาทฺยาตฺมนาม ตตฺรตฺยาตฺมนะ ปาปกฺษยาทฺยาตฺมนาม
ศฺรุตฺวาหํ ตทฺวจสฺตสฺย ราชฺญสฺตสฺยาตฺมชสฺย ตสฺยาตฺมนะ
ปาปกฺษยาทฺวาสุเทวาทฺยาตฺมนาม ปาปกฺษยาทฺยาตฺมนาม
ปาปกฺษยาทฺยาตฺมนาม ตตฺรตฺยาตฺมนะ ปาปกฺษยาทฺยาตฺมนาม
ปาปกฺษยาทฺยาตฺมนาม ตตฺรตฺยาตฺมนะ ปาปกฺษยาทฺยาตฺมนาม
ศฺรุตฺวาหํ ตทฺวจสฺตสฺย ราชฺญสฺตสฺยาตฺมชสฺย ตสฺยาตฺมนะ
ปาปกฺษยาทฺวาสุเทวาทฺยาตฺมนาม ปาปกฺษยาทฺยาตฺมนาม
ปาปกฺษยาทฺยาตฺมนาม ตตฺรตฺยาตฺมนะ ปาปกฺษยาทฺยาตฺมนาม
ปาปกฺษยาทฺยาตฺมนาม ตตฺรตฺยาตฺมนะ ปาปกฺษยาทฺยาตฺมนาม

ตนา ฯ ตนฺตฺวนฺตนฺตฺวนฺตนฺตฺวนฺ

๑๒๒

๑๒๓

๑๒๔

๑๒๕

๑๒๖

๑๒๗

๑๒๘

๑๒๙

๑๓๐

๑๓๑

๑๓๒

๑๓๓

๑๓๔

๑๓๕

๑๓๖

๑๓๗

๑๓๘

๑๓๙

๑๔๐

๑๔๑

๑๔๒

๑๔๓

๑๔๔

๑๔๕

๑๔๖

๑๔๗

๑๔๘

๑๔๙

๑๕๐

๑๕๑

๑๕๒

๑๕๓

๑๕๔

๑๕๕

๑๕๖

๑๕๗

๑๕๘

๑๕๙

๑๖๐

๑๖๑

๑๖๒

๑๖๓

๑๖๔

๑๖๕

๑๖๖

๑๖๗

๑๖๘

๑๖๙

๑๗๐

๑๗๑

๑๗๒

๑๗๓

๑๗๔

๑๗๕

๑๗๖

๑๗๗

๑๗๘

๑๗๙

๑๘๐

๑๘๑

๑๘๒

๑๘๓

๑๘๔

๑๘๕

๑๘๖

๑๘๗

๑๘๘

๑๘๙

๑๙๐

๑๙๑

๑๙๒

๑๙๓

๑๙๔

๑๙๕

๑๙๖

๑๙๗

๑๙๘

๑๙๙

๒๐๐

๒๐๑

๒๐๒

๒๐๓

๒๐๔

๒๐๕

๒๐๖

๒๐๗

๒๐๘

๒๐๙

๒๑๐

๒๑๑

๒๑๒

๒๑๓

๒๑๔

๒๑๕

๒๑๖

๒๑๗

๒๑๘

๒๑๙

๒๒๐

๒๒๑

๒๒๒

๒๒๓

๒๒๔

๒๒๕

๒๒๖

๒๒๗

๒๒๘

๒๒๙

๒๓๐

๒๓๑

๒๓๒

๒๓๓

๒๓๔

๒๓๕

๒๓๖

๒๓๗

๒๓๘

๒๓๙

๒๔๐

๒๔๑

๒๔๒

๒๔๓

๒๔๔

๒๔๕

๒๔๖

๒๔๗

๒๔๘

๒๔๙

๒๕๐

๒๕๑

๒๕๒

๒๕๓

๒๕๔

๒๕๕

๒๕๖

๒๕๗

๒๕๘

๒๕๙

๒๖๐

๒๖๑

๒๖๒

๒๖๓

๒๖๔

๒๖๕

๒๖๖

๒๖๗

๒๖๘

๒๖๙

๒๗๐

๒๗๑

๒๗๒

๒๗๓

๒๗๔

๒๗๕

๒๗๖

๒๗๗

๒๗๘

๒๗๙

๒๘๐

๒๘๑

๒๘๒

๒๘๓

๒๘๔

๒๘๕

๒๘๖

๒๘๗

๒๘๘

๒๘๙

๒๙๐

๒๙๑

๒๙๒

๒๙๓

๒๙๔

๒๙๕

๒๙๖

๒๙๗

๒๙๘

๒๙๙

๓๐๐

๓๐๑

๓๐๒

๓๐๓

๓๐๔

๓๐๕

๓๐๖

๓๐๗

๓๐๘

๓๐๙

๓๑๐

๓๑๑

๓๑๒

๓๑๓

๓๑๔

๓๑๕

๓๑๖

๓๑๗

๓๑๘

๓๑๙

๓๒๐

๓๒๑

๓๒๒

๓๒๓

๓๒๔

๓๒๕

๓๒๖

๓๒๗

๓๒๘

๓๒๙

๓๓๐

๓๓๑

๓๓๒

๓๓๓

๓๓๔

๓๓๕

๓๓๖

๓๓๗

๓๓๘

๓๓๙

๓๔๐

๓๔๑

๓๔๒

๓๔๓

๓๔๔

๓๔๕

๓๔๖

๓๔๗

๓๔๘

๓๔๙

๓๕๐

๓๕๑

๓๕๒

๓๕๓

๓๕๔

๓๕๕

๓๕๖

๓๕๗

๓๕๘

๓๕๙

๓๖๐

๓๖๑

๓๖๒

๓๖๓

๓๖๔

๓๖๕

๓๖๖

๓๖๗

๓๖๘

๓๖๙

๓๗๐

๓๗๑

๓๗๒

๓๗๓

๓๗๔

๓๗๕

๓๗๖

๓๗๗

๓๗๘

๓๗๙

๓๘๐

๓๘๑

๓๘๒

๓๘๓

๓๘๔

๓๘๕

๓๘๖

๓๘๗

๓๘๘

๓๘๙

๓๙๐

๓๙๑

๓๙๒

๓๙๓

๓๙๔

๓๙๕

๓๙๖

๓๙๗

๓๙๘

๓๙๙

๔๐๐

๔๐๑

๔๐๒

๔๐๓

๔๐๔

๔๐๕

๔๐๖

๔๐๗

๔๐๘

๔๐๙

๔๑๐

๔๑๑

๔๑๒

๔๑๓

๔๑๔

๔๑๕

๔๑๖

๔๑๗

๔๑๘

๔๑๙

๔๒๐

๔๒๑

๔๒๒

๔๒๓

๔๒๔

๔๒๕

๔๒๖

๔๒๗

๔๒๘

๔๒๙

๔๓๐

๔๓๑

๔๓๒

๔๓๓

๔๓๔

๔๓๕

๔๓๖

๔๓๗

๔๓๘

๔๓๙

๔๔๐

๔๔๑

๔๔๒

๔๔๓

๔๔๔

๔๔๕

๔๔๖

๔๔๗

๔๔๘

๔๔๙

๔๕๐

๔๕๑

๔๕๒

๔๕๓

๔๕๔

๔๕๕

๔๕๖

๔๕๗

๔๕๘

๔๕๙

๔๖๐

๔๖๑

๔๖๒

๔๖๓

๔๖๔

๔๖๕

๔๖๖

๔๖๗

๔๖๘

๔๖๙

๔๗๐

๔๗๑

๔๗๒

๔๗๓

๔๗๔

๔๗๕

๔๗๖

๔๗๗

๔๗๘

๔๗๙

๔๘๐

๔๘๑

๔๘๒

๔๘๓

๔๘๔

๔๘๕

๔๘๖

๔๘๗

๔๘๘

๔๘๙

๔๙๐

๔๙๑

๔๙๒

๔๙๓

๔๙๔

๔๙๕

๔๙๖

๔๙๗

๔๙๘

๔๙๙

๕๐๐

๕๐๑

๕๐๒

๕๐๓

๕๐๔

๕๐๕

๕๐๖

๕๐๗

๕๐๘

๕๐๙

๕๑๐

๕๑๑

๕๑๒

๕๑๓

๕๑๔

๕๑๕

๕๑๖

๕๑๗

๕๑๘

๕๑๙

๕๒๐

๕๒๑

๕๒๒

๕๒๓

๕๒๔

๕๒๕

๕๒๖

๕๒๗

๕๒๘

๕๒๙

๕๓๐

๕๓๑

๕๓๒

๕๓๓

๕๓๔

๕๓๕

๕๓๖

๕๓๗

๕๓๘

๕๓๙

๕๔๐

๕๔๑

๕๔๒

๕๔๓

๕๔๔

๕๔๕

๕๔๖

๕๔๗

๕๔๘

๕๔๙

๕๕๐

๕๕๑

๕๕๒

๕๕๓

๕๕๔

๕๕๕

๕๕๖

๕๕๗

๕๕๘

๕๕๙

๕๖๐

๕๖๑

๕๖๒

๕๖๓

๕๖๔

๕๖๕

๕๖๖

๕๖๗

๕๖๘

๕๖๙

๕๗๐

๕๗๑

๕๗๒

๕๗๓

๕๗๔

๕๗๕

๕๗๖

๕๗๗

๕๗๘

๕๗๙

๕๘๐

๕๘๑

๕๘๒

๕๘๓

๕๘๔

๕๘๕

๕๘๖

๕๘๗

๕๘๘

๕๘๙

๕๙๐

๕๙๑

๕๙๒

๕๙๓

๕๙๔

๕๙๕

๕๙๖

๕๙๗

๕๙๘

๕๙๙

๖๐๐

๖๐๑

๖๐๒

๖๐๓

๖๐๔

๖๐๕

๖๐๖

๖๐๗

๖๐๘

๖๐๙

๖๑๐

๖๑๑

๖๑๒

๖๑๓

๖๑๔

๖๑๕

๖๑๖

๖๑๗

๖๑๘

๖๑๙

๖๒๐

๖๒๑

๖๒๒

๖๒๓

๖๒๔

๖๒๕

๖๒๖

๖๒๗

๖๒๘

๖๒๙

๖๓๐

๖๓๑

๖๓๒

๖๓๓

๖๓๔

๖๓๕

๖๓๖

๖๓๗

๖๓๘

๖๓๙

๖๔๐

๖๔๑

๖๔๒

๖๔๓

๖๔๔

๖๔๕

๖๔๖

๖๔๗

๖๔๘

๖๔๙

๖๕๐

๖๕๑

๖๕๒

๖๕๓

๖๕๔

๖๕๕

๖๕๖

๖๕๗

๖๕๘

๖๕๙

๖๖๐

๖๖๑

๖๖๒

๖๖๓

๖๖๔

๖๖๕

๖๖๖

๖๖๗

๖๖๘

๖๖๙

๖๗๐

๖๗๑

๖๗๒

๖๗๓

๖๗๔

๖๗๕

๖๗๖

๖๗๗

๖๗๘

๖๗๙

๖๘๐

๖๘๑

๖๘๒

๖๘๓

๖๘๔

๖๘๕

๖๘๖

๖๘๗

๖๘๘

๖๘๙

๖๙๐

๖๙๑

๖๙๒

๖๙๓

๖๙๔

๖๙๕

๖๙๖

๖๙๗

๖๙๘

๖๙๙

๗๐๐

๗๐๑

๗๐๒

๗๐๓

๗๐๔

๗๐๕

๗๐๖

๗๐๗

๗๐๘

๗๐๙

๗๑๐

๗๑๑

๗๑๒

๗๑๓

๗๑๔

๗๑๕

๗๑๖

๗๑๗

๗๑๘

๗๑๙

๗๒๐

๗๒๑

๗๒๒

๗๒๓

๗๒๔

๗๒๕

๗๒๖

๗๒๗

๗๒๘

๗๒๙

๗๓๐

๗๓๑

๗๓๒

๗๓๓

๗๓๔

๗๓๕

๗๓๖

๗๓๗

๗๓๘

๗๓๙

๗๔๐

๗๔๑

๗๔๒

๗๔๓

๗๔๔

๗๔๕

๗๔๖

๗๔๗

๗๔๘

๗๔๙

๗๕๐

๗๕๑

๗๕๒

๗๕๓

๗๕๔

๗๕๕

๗๕๖

๗๕๗

๗๕๘

๗๕๙

๗๖๐

๗๖๑

๗๖๒

๗๖๓

๗๖๔

๗๖๕

๗๖๖

๗๖๗

๗๖๘

๗๖๙

๗๗๐

๗๗๑

๗๗๒

๗๗๓

๗๗๔

๗๗๕

๗๗๖

๗๗๗

๗๗๘

๗๗๙

๗๘๐

๗๘๑

๗๘๒

๗๘๓

๗๘๔

๗๘๕

๗๘๖

๗๘๗

๗๘๘

๗๘๙

๗๙๐

๗๙๑

๗๙๒

๗๙๓

๗๙๔

๗๙๕

๗๙๖

๗๙๗

๗๙๘

๗๙๙

๘๐๐

๘๐๑

๘๐๒

๘๐๓

๘๐๔

๘๐๕

๘๐๖

๘๐๗

๘๐๘

๘๐๙

๘๑๐

๘๑๑

๘๑๒

๘๑๓

๘๑๔

๘๑๕

๘๑๖

๘๑๗

๘๑๘

๘๑๙

๘๒๐

๘๒๑

๘๒๒

๘๒๓

๘๒๔

๘๒๕

๘๒๖

๘๒๗

๘๒๘

๘๒๙

๘๓๐

๘๓๑

๘๓๒

๘๓๓

๘๓๔

๘๓๕

๘๓๖

๘๓๗

๘๓๘

๘๓๙

๘๔๐

๘๔๑

๘๔๒

๘๔๓

๘๔๔

๘๔๕

๘๔๖

๘๔๗

๘๔๘

๘๔๙

๘๕๐

๘๕๑

๘๕๒

๘๕๓

๘๕๔

๘๕๕

๘๕๖

๘๕๗

๘๕๘

๘๕๙

๘๖๐

๘๖๑

๘๖๒

๘๖๓

๘๖๔

๘๖๕

๘๖๖

๘๖๗

๘๖๘

๘๖๙

๘๗๐

๘๗๑

๘๗๒

๘๗๓

๘๗๔

๘๗๕

๘๗๖

๘๗๗

๘๗๘

๘๗๙

๘๘๐

๘๘๑

๘๘๒

๘๘๓

๘๘๔

๘๘๕

๘๘๖

๘๘๗

๘๘๘

๘๘๙

๘๙๐

๘๙๑

๘๙๒

๘๙๓

๘๙๔

๘๙๕

๘๙๖

๘๙๗

๘๙๘

๘๙๙

๙๐๐

๙๐๑

๙๐๒

๙๐๓

๙๐๔

๙๐๕

๙๐๖

๙๐๗

๙๐๘

๙๐๙

๙๑๐

๙๑๑

๙๑๒

๙๑๓

๙๑๔

๙๑๕

๙๑๖

๙๑๗

๙๑๘

๙๑๙

๙๒๐

๙๒๑

๙๒๒

๙๒๓

๙๒๔

๙๒๕

๙๒๖

๙๒๗

๙๒๘

๙๒๙

๙๓๐

๙๓๑

๙๓๒

๙๓๓

๙๓๔

๙๓๕

๙๓๖

๙๓๗

๙๓๘

๙๓๙

๙๔๐

๙๔๑

๙๔๒

๙๔๓

๙๔๔

๙๔๕

๙๔๖

๙๔๗

๙๔๘

๙๔๙

๙๕๐

๙๕๑

๙๕๒

๙๕๓

๙๕๔

๙๕๕

๙๕๖

๙๕๗

๙๕๘

๙๕๙

๙๖๐

๙๖๑

๙๖๒

๙๖๓

๙๖๔

๙๖๕

๙๖๖

๙๖๗

๙๖๘

๙๖๙

๙๗๐

๙๗๑

๙๗๒

๙๗๓

๙๗๔

๙๗๕

๙๗๖

๙๗๗

๙๗๘

๙๗๙

๙๘๐

๙๘๑

๙๘๒

๙๘๓

๙๘๔

๙๘๕

๙๘๖

๙๘๗

๙๘๘

๙๘๙

๙๙๐

๙๙๑

๙๙๒

๙๙๓

๙๙๔

๙๙๕

๙๙๖

๙๙๗

๙๙๘

๙๙๙

๑๐๐๐

[illegible]

[illegible]

[illegible]

๚ ๚ ๚

[illegible]

ตามที่ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ข้าพเจ้าเขียนหนังสือเรื่องพระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทรนี้ขึ้นไว้ในที่นี้ ก็ด้วยเหตุที่ข้าพเจ้าได้ทราบว่าเมื่อครั้งรัชกาลที่ ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐ ๒๑ ๒๒ ๒๓ ๒๔ ๒๕ ๒๖ ๒๗ ๒๘ ๒๙ ๓๐ ๓๑ ๓๒ ๓๓ ๓๔ ๓๕ ๓๖ ๓๗ ๓๘ ๓๙ ๔๐ ๔๑ ๔๒ ๔๓ ๔๔ ๔๕ ๔๖ ๔๗ ๔๘ ๔๙ ๕๐ ๕๑ ๕๒ ๕๓ ๕๔ ๕๕ ๕๖ ๕๗ ๕๘ ๕๙ ๖๐ ๖๑ ๖๒ ๖๓ ๖๔ ๖๕ ๖๖ ๖๗ ๖๘ ๖๙ ๗๐ ๗๑ ๗๒ ๗๓ ๗๔ ๗๕ ๗๖ ๗๗ ๗๘ ๗๙ ๘๐ ๘๑ ๘๒ ๘๓ ๘๔ ๘๕ ๘๖ ๘๗ ๘๘ ๘๙ ๙๐ ๙๑ ๙๒ ๙๓ ๙๔ ๙๕ ๙๖ ๙๗ ๙๘ ๙๙ ๑๐๐ ๑๐๑ ๑๐๒ ๑๐๓ ๑๐๔ ๑๐๕ ๑๐๖ ๑๐๗ ๑๐๘ ๑๐๙ ๑๑๐ ๑๑๑ ๑๑๒ ๑๑๓ ๑๑๔ ๑๑๕ ๑๑๖ ๑๑๗ ๑๑๘ ๑๑๙ ๑๒๐ ๑๒๑ ๑๒๒ ๑๒๓ ๑๒๔ ๑๒๕ ๑๒๖ ๑๒๗ ๑๒๘ ๑๒๙ ๑๓๐ ๑๓๑ ๑๓๒ ๑๓๓ ๑๓๔ ๑๓๕ ๑๓๖ ๑๓๗ ๑๓๘ ๑๓๙ ๑๔๐ ๑๔๑ ๑๔๒ ๑๔๓ ๑๔๔ ๑๔๕ ๑๔๖ ๑๔๗ ๑๔๘ ๑๔๙ ๑๕๐ ๑๕๑ ๑๕๒ ๑๕๓ ๑๕๔ ๑๕๕ ๑๕๖ ๑๕๗ ๑๕๘ ๑๕๙ ๑๖๐ ๑๖๑ ๑๖๒ ๑๖๓ ๑๖๔ ๑๖๕ ๑๖๖ ๑๖๗ ๑๖๘ ๑๖๙ ๑๗๐ ๑๗๑ ๑๗๒ ๑๗๓ ๑๗๔ ๑๗๕ ๑๗๖ ๑๗๗ ๑๗๘ ๑๗๙ ๑๘๐ ๑๘๑ ๑๘๒ ๑๘๓ ๑๘๔ ๑๘๕ ๑๘๖ ๑๘๗ ๑๘๘ ๑๘๙ ๑๙๐ ๑๙๑ ๑๙๒ ๑๙๓ ๑๙๔ ๑๙๕ ๑๙๖ ๑๙๗ ๑๙๘ ๑๙๙ ๒๐๐ ๒๐๑ ๒๐๒ ๒๐๓ ๒๐๔ ๒๐๕ ๒๐๖ ๒๐๗ ๒๐๘ ๒๐๙ ๒๑๐ ๒๑๑ ๒๑๒ ๒๑๓ ๒๑๔ ๒๑๕ ๒๑๖ ๒๑๗ ๒๑๘ ๒๑๙ ๒๒๐ ๒๒๑ ๒๒๒ ๒๒๓ ๒๒๔ ๒๒๕ ๒๒๖ ๒๒๗ ๒๒๘ ๒๒๙ ๒๓๐ ๒๓๑ ๒๓๒ ๒๓๓ ๒๓๔ ๒๓๕ ๒๓๖ ๒๓๗ ๒๓๘ ๒๓๙ ๒๔๐ ๒๔๑ ๒๔๒ ๒๔๓ ๒๔๔ ๒๔๕ ๒๔๖ ๒๔๗ ๒๔๘ ๒๔๙ ๒๕๐ ๒๕๑ ๒๕๒ ๒๕๓ ๒๕๔ ๒๕๕ ๒๕๖ ๒๕๗ ๒๕๘ ๒๕๙ ๒๖๐ ๒๖๑ ๒๖๒ ๒๖๓ ๒๖๔ ๒๖๕ ๒๖๖ ๒๖๗ ๒๖๘ ๒๖๙ ๒๗๐ ๒๗๑ ๒๗๒ ๒๗๓ ๒๗๔ ๒๗๕ ๒๗๖ ๒๗๗ ๒๗๘ ๒๗๙ ๒๘๐ ๒๘๑ ๒๘๒ ๒๘๓ ๒๘๔ ๒๘๕ ๒๘๖ ๒๘๗ ๒๘๘ ๒๘๙ ๒๙๐ ๒๙๑ ๒๙๒ ๒๙๓ ๒๙๔ ๒๙๕ ๒๙๖ ๒๙๗ ๒๙๘ ๒๙๙ ๓๐๐ ๓๐๑ ๓๐๒ ๓๐๓ ๓๐๔ ๓๐๕ ๓๐๖ ๓๐๗ ๓๐๘ ๓๐๙ ๓๑๐ ๓๑๑ ๓๑๒ ๓๑๓ ๓๑๔ ๓๑๕ ๓๑๖ ๓๑๗ ๓๑๘ ๓๑๙ ๓๒๐ ๓๒๑ ๓๒๒ ๓๒๓ ๓๒๔ ๓๒๕ ๓๒๖ ๓๒๗ ๓๒๘ ๓๒๙ ๓๓๐ ๓๓๑ ๓๓๒ ๓๓๓ ๓๓๔ ๓๓๕ ๓๓๖ ๓๓๗ ๓๓๘ ๓๓๙ ๓๔๐ ๓๔๑ ๓๔๒ ๓๔๓ ๓๔๔ ๓๔๕ ๓๔๖ ๓๔๗ ๓๔๘ ๓๔๙ ๓๕๐ ๓๕๑ ๓๕๒ ๓๕๓ ๓๕๔ ๓๕๕ ๓๕๖ ๓๕๗ ๓๕๘ ๓๕๙ ๓๖๐ ๓๖๑ ๓๖๒ ๓๖๓ ๓๖๔ ๓๖๕ ๓๖๖ ๓๖๗ ๓๖๘ ๓๖๙ ๓๗๐ ๓๗๑ ๓๗๒ ๓๗๓ ๓๗๔ ๓๗๕ ๓๗๖ ๓๗๗ ๓๗๘ ๓๗๙ ๓๘๐ ๓๘๑ ๓๘๒ ๓๘๓ ๓๘๔ ๓๘๕ ๓๘๖ ๓๘๗ ๓๘๘ ๓๘๙ ๓๙๐ ๓๙๑ ๓๙๒ ๓๙๓ ๓๙๔ ๓๙๕ ๓๙๖ ๓๙๗ ๓๙๘ ๓๙๙ ๔๐๐ ๔๐๑ ๔๐๒ ๔๐๓ ๔๐๔ ๔๐๕ ๔๐๖ ๔๐๗ ๔๐๘ ๔๐๙ ๔๑๐ ๔๑๑ ๔๑๒ ๔๑๓ ๔๑๔ ๔๑๕ ๔๑๖ ๔๑๗ ๔๑๘ ๔๑๙ ๔๒๐ ๔๒๑ ๔๒๒ ๔๒๓ ๔๒๔ ๔๒๕ ๔๒๖ ๔๒๗ ๔๒๘ ๔๒๙ ๔๓๐ ๔๓๑ ๔๓๒ ๔๓๓ ๔๓๔ ๔๓๕ ๔๓๖ ๔๓๗ ๔๓๘ ๔๓๙ ๔๔๐ ๔๔๑ ๔๔๒ ๔๔๓ ๔๔๔ ๔๔๕ ๔๔๖ ๔๔๗ ๔๔๘ ๔๔๙ ๔๕๐ ๔๕๑ ๔๕๒ ๔๕๓ ๔๕๔ ๔๕๕ ๔๕๖ ๔๕๗ ๔๕๘ ๔๕๙ ๔๖๐ ๔๖๑ ๔๖๒ ๔๖๓ ๔๖๔ ๔๖๕ ๔๖๖ ๔๖๗ ๔๖๘ ๔๖๙ ๔๗๐ ๔๗๑ ๔๗๒ ๔๗๓ ๔๗๔ ๔๗๕ ๔๗๖ ๔๗๗ ๔๗๘ ๔๗๙ ๔๘๐ ๔๘๑ ๔๘๒ ๔๘๓ ๔๘๔ ๔๘๕ ๔๘๖ ๔๘๗ ๔๘๘ ๔๘๙ ๔๙๐ ๔๙๑ ๔๙๒ ๔๙๓ ๔๙๔ ๔๙๕ ๔๙๖ ๔๙๗ ๔๙๘ ๔๙๙ ๕๐๐ ๕๐๑ ๕๐๒ ๕๐๓ ๕๐๔ ๕๐๕ ๕๐๖ ๕๐๗ ๕๐๘ ๕๐๙ ๕๑๐ ๕๑๑ ๕๑๒ ๕๑๓ ๕๑๔ ๕๑๕ ๕๑๖ ๕๑๗ ๕๑๘ ๕๑๙ ๕๒๐ ๕๒๑ ๕๒๒ ๕๒๓ ๕๒๔ ๕๒๕ ๕๒๖ ๕๒๗ ๕๒๘ ๕๒๙ ๕๓๐ ๕๓๑ ๕๓๒ ๕๓๓ ๕๓๔ ๕๓๕ ๕๓๖ ๕๓๗ ๕๓๘ ๕๓๙ ๕๔๐ ๕๔๑ ๕๔๒ ๕๔๓ ๕๔๔ ๕๔๕ ๕๔๖ ๕๔๗ ๕๔๘ ๕๔๙ ๕๕๐ ๕๕๑ ๕๕๒ ๕๕๓ ๕๕๔ ๕๕๕ ๕๕๖ ๕๕๗ ๕๕๘ ๕๕๙ ๕๖๐ ๕๖๑ ๕๖๒ ๕๖๓ ๕๖๔ ๕๖๕ ๕๖๖ ๕๖๗ ๕๖๘ ๕๖๙ ๕๗๐ ๕๗๑ ๕๗๒ ๕๗๓ ๕๗๔ ๕๗๕ ๕๗๖ ๕๗๗ ๕๗๘ ๕๗๙ ๕๘๐ ๕๘๑ ๕๘๒ ๕๘๓ ๕๘๔ ๕๘๕ ๕๘๖ ๕๘๗ ๕๘๘ ๕๘๙ ๕๙๐ ๕๙๑ ๕๙๒ ๕๙๓ ๕๙๔ ๕๙๕ ๕๙๖ ๕๙๗ ๕๙๘ ๕๙๙ ๖๐๐ ๖๐๑ ๖๐๒ ๖๐๓ ๖๐๔ ๖๐๕ ๖๐๖ ๖๐๗ ๖๐๘ ๖๐๙ ๖๑๐ ๖๑๑ ๖๑๒ ๖๑๓ ๖๑๔ ๖๑๕ ๖๑๖ ๖๑๗ ๖๑๘ ๖๑๙ ๖๒๐ ๖๒๑ ๖๒๒ ๖๒๓ ๖๒๔ ๖๒๕ ๖๒๖ ๖๒๗ ๖๒๘ ๖๒๙ ๖๓๐ ๖๓๑ ๖๓๒ ๖๓๓ ๖๓๔ ๖๓๕ ๖๓๖ ๖๓๗ ๖๓๘ ๖๓๙ ๖๔๐ ๖๔๑ ๖๔๒ ๖๔๓ ๖๔๔ ๖๔๕ ๖๔๖ ๖๔๗ ๖๔๘ ๖๔๙ ๖๕๐ ๖๕๑ ๖๕๒ ๖๕๓ ๖๕๔ ๖๕๕ ๖๕๖ ๖๕๗ ๖๕๘ ๖๕๙ ๖๖๐ ๖๖๑ ๖๖๒ ๖๖๓ ๖๖๔ ๖๖๕ ๖๖๖ ๖๖๗ ๖๖๘ ๖๖๙ ๖๗๐ ๖๗๑ ๖๗๒ ๖๗๓ ๖๗๔ ๖๗๕ ๖๗๖ ๖๗๗ ๖๗๘ ๖๗๙ ๖๘๐ ๖๘๑ ๖๘๒ ๖๘๓ ๖๘๔ ๖๘๕ ๖๘๖ ๖๘๗ ๖๘๘ ๖๘๙ ๖๙๐ ๖๙๑ ๖๙๒ ๖๙๓ ๖๙๔ ๖๙๕ ๖๙๖ ๖๙๗ ๖๙๘ ๖๙๙ ๗๐๐ ๗๐๑ ๗๐๒ ๗๐๓ ๗๐๔ ๗๐๕ ๗๐๖ ๗๐๗ ๗๐๘ ๗๐๙ ๗๑๐ ๗๑๑ ๗๑๒ ๗๑๓ ๗๑๔ ๗๑๕ ๗๑๖ ๗๑๗ ๗๑๘ ๗๑๙ ๗๒๐ ๗๒๑ ๗๒๒ ๗๒๓ ๗๒๔ ๗๒๕ ๗๒๖ ๗๒๗ ๗๒๘ ๗๒๙ ๗๓๐ ๗๓๑ ๗๓๒ ๗๓๓ ๗๓๔ ๗๓๕ ๗๓๖ ๗๓๗ ๗๓๘ ๗๓๙ ๗๔๐ ๗๔๑ ๗๔๒ ๗๔๓ ๗๔๔ ๗๔๕ ๗๔๖ ๗๔๗ ๗๔๘ ๗๔๙ ๗๕๐ ๗๕๑ ๗๕๒ ๗๕๓ ๗๕๔ ๗๕๕ ๗๕๖ ๗๕๗ ๗๕๘ ๗๕๙ ๗๖๐ ๗๖๑ ๗๖๒ ๗๖๓ ๗๖๔ ๗๖๕ ๗๖๖ ๗๖๗ ๗๖๘ ๗๖๙ ๗๗๐ ๗๗๑ ๗๗๒ ๗๗๓ ๗๗๔ ๗๗๕ ๗๗๖ ๗๗๗ ๗๗๘ ๗๗๙ ๗๘๐ ๗๘๑ ๗๘๒ ๗๘๓ ๗๘๔ ๗๘๕ ๗๘๖ ๗๘๗ ๗๘๘ ๗๘๙ ๗๙๐ ๗๙๑ ๗๙๒ ๗๙๓ ๗๙๔ ๗๙๕ ๗๙๖ ๗๙๗ ๗๙๘ ๗๙๙ ๘๐๐ ๘๐๑ ๘๐๒ ๘๐๓ ๘๐๔ ๘๐๕ ๘๐๖ ๘๐๗ ๘๐๘ ๘๐๙ ๘๑๐ ๘๑๑ ๘๑๒ ๘๑๓ ๘๑๔ ๘๑๕ ๘๑๖ ๘๑๗ ๘๑๘ ๘๑๙ ๘๒๐ ๘๒๑ ๘๒๒ ๘๒๓ ๘๒๔ ๘๒๕ ๘๒๖ ๘๒๗ ๘๒๘ ๘๒๙ ๘๓๐ ๘๓๑ ๘๓๒ ๘๓๓ ๘๓๔ ๘๓๕ ๘๓๖ ๘๓๗ ๘๓๘ ๘๓๙ ๘๔๐ ๘๔๑ ๘๔๒ ๘๔๓ ๘๔๔ ๘๔๕ ๘๔๖ ๘๔๗ ๘๔๘ ๘๔๙ ๘๕๐ ๘๕๑ ๘๕๒ ๘๕๓ ๘๕๔ ๘๕๕ ๘๕๖ ๘๕๗ ๘๕๘ ๘๕๙ ๘๖๐ ๘๖๑ ๘๖๒ ๘๖๓ ๘๖๔ ๘๖๕ ๘๖๖ ๘๖๗ ๘๖๘ ๘๖๙ ๘๗๐ ๘๗๑ ๘๗๒ ๘๗๓ ๘๗๔ ๘๗๕ ๘๗๖ ๘๗๗ ๘๗๘ ๘๗๙ ๘๘๐ ๘๘๑ ๘๘๒ ๘๘๓ ๘๘๔ ๘๘๕ ๘๘๖ ๘๘๗ ๘๘๘ ๘๘๙ ๘๙๐ ๘๙๑ ๘๙๒ ๘๙๓ ๘๙๔ ๘๙๕ ๘๙๖ ๘๙๗ ๘๙๘ ๘๙๙ ๙๐๐ ๙๐๑ ๙๐๒ ๙๐๓ ๙๐๔ ๙๐๕ ๙๐๖ ๙๐๗ ๙๐๘ ๙๐๙ ๙๑๐ ๙๑๑ ๙๑๒ ๙๑๓ ๙๑๔ ๙๑๕ ๙๑๖ ๙๑๗ ๙๑๘ ๙๑๙ ๙๒๐ ๙๒๑ ๙๒๒ ๙๒๓ ๙๒๔ ๙๒๕ ๙๒๖ ๙๒๗ ๙๒๘ ๙๒๙ ๙๓๐ ๙๓๑ ๙๓๒ ๙๓๓ ๙๓๔ ๙๓๕ ๙๓๖ ๙๓๗ ๙๓๘ ๙๓๙ ๙๔๐ ๙๔๑ ๙๔๒ ๙๔๓ ๙๔๔ ๙๔๕ ๙๔๖ ๙๔๗ ๙๔๘ ๙๔๙ ๙๕๐ ๙๕๑ ๙๕๒ ๙๕๓ ๙๕๔ ๙๕๕ ๙๕๖ ๙๕๗ ๙๕๘ ๙๕๙ ๙๖๐ ๙๖๑ ๙๖๒ ๙๖๓ ๙๖๔ ๙๖๕ ๙๖๖ ๙๖๗ ๙๖๘ ๙๖๙ ๙๗๐ ๙๗๑ ๙๗๒ ๙๗๓ ๙๗๔ ๙๗๕ ๙๗๖ ๙๗๗ ๙๗๘ ๙๗๙ ๙๘๐ ๙๘๑ ๙๘๒ ๙๘๓ ๙๘๔ ๙๘๕ ๙๘๖ ๙๘๗ ๙๘๘ ๙๘๙ ๙๙๐ ๙๙๑ ๙๙๒ ๙๙๓ ๙๙๔ ๙๙๕ ๙๙๖ ๙๙๗ ๙๙๘ ๙๙๙ ๑๐๐๐ ๑๐๐๑ ๑๐๐๒ ๑๐๐๓ ๑๐๐๔ ๑๐๐๕ ๑๐๐๖ ๑๐๐๗ ๑๐๐๘ ๑๐๐๙ ๑๐๑๐ ๑๐๑๑ ๑๐๑๒ ๑๐๑๓ ๑๐๑๔ ๑๐๑๕ ๑๐๑๖ ๑๐๑๗ ๑๐๑๘ ๑๐๑๙ ๑๐๒๐ ๑๐๒๑ ๑๐๒๒ ๑๐๒๓ ๑๐๒๔ ๑๐๒๕ ๑๐๒๖ ๑๐๒๗ ๑๐๒๘ ๑๐๒๙ ๑๐๓๐ ๑๐๓๑ ๑๐๓๒ ๑๐๓๓ ๑๐๓๔ ๑๐๓๕ ๑๐๓๖ ๑๐๓๗ ๑๐๓๘ ๑๐๓๙ ๑๐๔๐ ๑๐๔๑ ๑๐๔๒ ๑๐๔๓ ๑๐๔๔ ๑๐๔๕ ๑๐๔๖ ๑๐๔๗ ๑๐๔๘ ๑๐๔๙ ๑๐๕๐ ๑๐๕๑ ๑๐๕๒ ๑๐๕๓ ๑๐๕๔ ๑๐๕๕ ๑๐๕๖ ๑๐๕๗ ๑๐๕๘ ๑๐๕๙ ๑๐๖๐ ๑๐๖๑ ๑๐๖๒ ๑๐๖๓ ๑๐๖๔ ๑๐๖๕ ๑๐๖๖ ๑๐๖๗ ๑๐๖๘ ๑๐๖๙ ๑๐๗๐ ๑๐๗๑ ๑๐๗๒ ๑๐๗๓ ๑๐๗๔ ๑๐๗๕ ๑๐๗๖ ๑๐๗๗ ๑๐๗๘ ๑๐๗๙ ๑๐๘๐ ๑๐๘๑ ๑๐๘๒ ๑๐๘๓ ๑๐๘๔ ๑๐๘๕ ๑๐๘๖ ๑๐๘๗ ๑๐๘๘ ๑๐๘๙ ๑๐๙๐ ๑๐๙๑ ๑๐๙๒ ๑๐๙๓ ๑๐๙๔ ๑๐๙๕ ๑๐๙๖ ๑๐๙๗ ๑๐๙๘ ๑๐๙๙ ๑๑๐๐ ๑๑๐๑ ๑๑๐๒ ๑๑๐๓ ๑๑๐๔ ๑๑๐๕ ๑๑๐๖ ๑๑๐๗ ๑๑๐๘ ๑๑๐๙ ๑๑๑๐ ๑๑๑๑ ๑๑๑๒ ๑๑๑๓ ๑๑๑๔ ๑๑๑๕ ๑๑๑๖ ๑๑๑๗ ๑๑๑๘ ๑๑๑๙ ๑๑๒๐ ๑๑๒๑ ๑๑๒๒ ๑๑๒๓ ๑๑๒๔ ๑๑๒๕ ๑๑๒๖ ๑๑๒๗ ๑๑๒๘ ๑๑๒๙ ๑๑๓๐ ๑๑๓๑ ๑๑๓๒ ๑๑๓๓ ๑๑๓๔ ๑๑๓๕ ๑๑๓๖ ๑๑๓๗ ๑๑๓๘ ๑๑๓๙ ๑๑๔๐ ๑๑๔๑ ๑๑๔๒ ๑๑๔๓ ๑๑๔๔ ๑๑๔๕ ๑๑๔๖ ๑๑๔๗ ๑๑๔๘ ๑๑๔๙ ๑๑๕๐ ๑๑๕๑ ๑๑๕๒ ๑๑๕๓ ๑๑๕๔ ๑๑๕๕ ๑๑๕๖ ๑๑๕๗ ๑๑๕๘ ๑๑๕๙ ๑๑๖๐ ๑๑๖๑ ๑๑๖๒ ๑๑๖๓ ๑๑๖๔ ๑๑๖๕ ๑๑๖๖ ๑๑๖๗ ๑๑๖๘ ๑๑๖๙ ๑๑๗๐ ๑๑๗๑ ๑๑๗๒ ๑๑๗๓ ๑๑๗๔ ๑๑๗๕ ๑๑๗๖ ๑๑๗๗ ๑๑๗๘ ๑๑๗๙ ๑๑๘๐ ๑๑๘๑ ๑๑๘๒ ๑๑๘๓ ๑๑๘๔ ๑๑๘๕ ๑๑๘๖ ๑๑๘๗ ๑๑๘๘ ๑๑๘๙ ๑๑๙๐ ๑๑๙๑ ๑๑๙๒ ๑๑๙๓ ๑๑๙๔ ๑๑๙๕ ๑๑๙๖ ๑๑๙๗ ๑๑๙๘ ๑๑๙๙ ๑๒๐๐ ๑๒๐๑ ๑๒๐๒ ๑๒๐๓ ๑๒๐๔ ๑๒๐๕ ๑๒๐๖ ๑๒๐๗ ๑๒๐๘ ๑๒๐๙ ๑๒๑๐ ๑๒๑๑ ๑๒๑๒ ๑๒๑๓ ๑๒๑๔ ๑๒๑๕ ๑๒๑๖ ๑๒๑๗ ๑๒๑๘ ๑๒๑๙ ๑๒๒๐ ๑๒๒๑ ๑๒๒๒ ๑๒๒๓ ๑๒๒๔ ๑๒๒๕ ๑๒๒๖ ๑๒๒๗ ๑๒๒๘ ๑๒๒๙ ๑๒๓๐ ๑๒๓๑ ๑๒๓๒ ๑๒๓๓ ๑๒๓๔ ๑๒๓๕ ๑๒๓๖ ๑๒๓๗ ๑๒๓๘ ๑๒๓๙ ๑๒๔๐ ๑๒๔๑ ๑๒๔๒ ๑๒๔๓ ๑๒๔๔ ๑๒๔๕ ๑๒๔๖ ๑๒๔๗ ๑๒๔๘ ๑๒๔๙ ๑๒๕๐ ๑๒๕๑ ๑๒๕๒ ๑๒๕๓ ๑๒๕๔ ๑๒๕๕ ๑๒๕๖ ๑๒๕๗ ๑๒๕๘ ๑๒๕๙ ๑๒๖๐ ๑๒๖๑ ๑๒๖๒ ๑๒๖๓ ๑๒๖๔ ๑๒๖๕ ๑๒๖๖ ๑๒๖๗ ๑๒๖๘ ๑๒๖๙ ๑๒๗๐ ๑๒๗๑ ๑๒๗๒ ๑๒๗๓ ๑๒๗๔ ๑๒๗๕ ๑๒๗๖ ๑๒๗๗ ๑๒๗๘ ๑๒๗๙ ๑๒๘๐ ๑๒๘๑ ๑๒๘๒ ๑๒๘๓ ๑๒๘๔ ๑๒๘๕ ๑๒๘๖ ๑๒๘๗ ๑๒๘๘ ๑๒๘๙ ๑๒๙๐ ๑๒๙๑ ๑๒๙๒ ๑๒๙๓ ๑๒๙๔ ๑๒๙๕ ๑๒๙๖ ๑๒๙๗ ๑๒๙๘ ๑๒๙๙ ๑๓๐๐ ๑๓๐๑ ๑๓๐๒ ๑๓๐๓ ๑๓๐๔ ๑๓๐๕ ๑๓๐๖ ๑๓๐๗ ๑๓๐๘ ๑๓๐๙ ๑๓๑๐ ๑๓๑๑ ๑๓๑๒ ๑๓๑๓ ๑๓๑๔ ๑๓๑๕ ๑๓๑๖ ๑๓๑๗ ๑๓๑๘ ๑๓๑๙ ๑๓๒๐ ๑๓๒๑ ๑๓๒๒ ๑๓๒๓ ๑๓๒๔ ๑๓๒๕ ๑๓๒๖ ๑๓๒๗ ๑๓๒๘ ๑๓๒๙ ๑๓๓๐ ๑๓๓๑ ๑๓๓๒ ๑๓๓๓ ๑๓๓๔ ๑๓๓๕ ๑๓๓๖ ๑๓๓๗ ๑๓๓๘ ๑๓๓๙ ๑๓๔๐ ๑๓๔๑ ๑๓๔๒ ๑๓๔๓ ๑๓๔๔ ๑๓๔๕ ๑๓๔๖ ๑๓๔๗ ๑๓๔๘ ๑๓๔๙ ๑๓๕๐ ๑๓๕๑ ๑๓๕๒ ๑๓๕๓ ๑๓๕๔ ๑๓๕๕ ๑๓๕๖ ๑๓๕๗ ๑๓๕๘ ๑๓๕๙ ๑๓๖๐ ๑๓๖๑ ๑๓๖๒ ๑๓๖๓ ๑๓๖๔ ๑๓๖๕ ๑๓๖๖ ๑๓๖๗ ๑๓๖๘ ๑๓๖๙ ๑๓๗๐ ๑๓๗๑ ๑๓๗๒ ๑๓๗๓ ๑๓๗๔ ๑๓๗๕ ๑๓๗๖ ๑๓๗๗ ๑๓๗๘ ๑๓๗๙ ๑๓๘๐ ๑๓๘๑ ๑๓๘๒ ๑๓๘๓ ๑๓๘๔ ๑๓๘๕ ๑๓๘๖ ๑๓๘๗ ๑๓๘๘ ๑๓๘๙ ๑๓๙๐ ๑๓๙๑ ๑๓๙๒ ๑๓๙๓ ๑๓๙๔ ๑๓๙๕ ๑๓๙๖ ๑๓๙๗ ๑๓๙๘ ๑๓๙๙ ๑๔๐๐ ๑๔๐๑ ๑๔๐๒ ๑๔๐๓ ๑๔๐๔ ๑๔๐๕ ๑๔๐๖ ๑๔๐๗ ๑๔๐๘ ๑๔๐๙ ๑๔๑๐ ๑๔๑๑ ๑๔๑๒ ๑๔๑๓ ๑๔๑๔ ๑๔๑๕ ๑๔๑๖ ๑๔๑๗ ๑๔๑๘ ๑๔๑๙ ๑๔๒๐ ๑๔๒๑ ๑๔๒๒ ๑๔๒๓ ๑๔๒๔ ๑๔๒๕ ๑๔๒๖ ๑๔๒๗ ๑๔๒๘ ๑๔๒๙ ๑๔๓๐ ๑๔๓๑ ๑๔๓๒ ๑๔๓๓ ๑๔๓๔ ๑๔๓๕ ๑๔๓๖ ๑๔๓๗ ๑๔๓๘ ๑๔๓๙ ๑๔๔๐ ๑๔๔๑ ๑๔๔๒ ๑๔๔๓ ๑๔๔๔ ๑๔๔๕ ๑๔๔๖ ๑๔๔๗ ๑๔๔๘ ๑๔๔๙ ๑๔๕๐ ๑๔๕๑ ๑๔๕๒ ๑๔๕๓ ๑๔๕๔ ๑๔๕๕ ๑๔๕๖ ๑๔๕๗ ๑๔๕๘ ๑๔๕๙ ๑๔๖๐ ๑๔๖๑ ๑๔๖๒ ๑๔๖๓ ๑๔๖๔ ๑๔๖๕ ๑๔๖๖ ๑๔๖๗ ๑๔๖๘ ๑๔๖๙ ๑๔๗๐ ๑๔๗๑ ๑๔๗๒ ๑๔๗๓ ๑๔๗๔ ๑๔๗๕ ๑๔๗๖ ๑๔๗๗ ๑๔๗๘ ๑๔๗๙ ๑๔๘๐ ๑๔๘๑ ๑๔๘๒ ๑๔๘๓ ๑๔๘๔ ๑๔๘๕ ๑๔๘๖ ๑๔๘๗ ๑๔๘๘ ๑๔๘๙ ๑๔๙๐ ๑๔๙๑ ๑๔๙๒ ๑๔๙๓ ๑๔๙๔ ๑๔๙๕ ๑๔๙๖ ๑๔๙๗ ๑๔๙๘ ๑๔๙๙ ๑๕๐๐ ๑๕๐๑ ๑๕๐๒ ๑๕๐๓ ๑๕๐๔ ๑๕๐๕ ๑๕๐๖ ๑๕๐๗ ๑๕๐๘ ๑๕๐๙ ๑๕๑๐ ๑๕๑๑ ๑๕๑๒ ๑๕๑๓ ๑๕๑๔ ๑๕๑๕ ๑๕๑๖ ๑๕๑๗ ๑๕๑๘ ๑๕๑๙ ๑๕๒๐ ๑๕๒๑ ๑๕๒๒ ๑๕๒๓ ๑๕๒๔ ๑๕๒๕ ๑๕๒๖ ๑๕๒๗ ๑๕๒๘ ๑๕๒๙ ๑๕๓๐ ๑๕๓๑ ๑๕๓๒ ๑๕๓๓ ๑๕๓๔ ๑๕๓๕ ๑๕๓๖ ๑๕๓๗ ๑๕๓๘ ๑๕๓๙ ๑๕๔๐ ๑๕๔๑ ๑๕๔๒ ๑๕๔๓ ๑๕๔๔ ๑๕๔๕ ๑๕๔๖ ๑๕๔๗ ๑๕๔๘ ๑๕๔๙ ๑๕๕๐ ๑๕๕๑ ๑๕๕๒ ๑๕๕๓ ๑๕๕๔ ๑๕๕๕ ๑๕๕๖ ๑๕๕๗ ๑๕๕๘ ๑๕๕๙ ๑๕๖๐ ๑๕๖๑ ๑๕๖๒ ๑๕๖๓ ๑๕๖๔ ๑๕๖๕ ๑๕๖๖ ๑๕๖๗ ๑๕๖๘ ๑๕๖๙ ๑๕๗๐ ๑๕๗๑ ๑๕๗๒ ๑๕๗๓ ๑๕๗๔ ๑๕๗๕ ๑๕๗๖ ๑๕๗๗ ๑๕๗๘ ๑๕๗๙ ๑๕๘๐ ๑๕๘๑ ๑๕๘๒ ๑๕๘๓ ๑๕๘๔ ๑๕๘๕ ๑๕๘๖ ๑๕๘๗ ๑๕๘๘ ๑๕๘๙ ๑๕๙๐ ๑๕๙๑ ๑๕๙๒ ๑๕๙๓ ๑๕๙๔ ๑๕๙๕ ๑๕๙๖ ๑๕๙๗ ๑๕๙๘ ๑๕๙๙ ๑๖๐๐ ๑๖๐๑ ๑๖๐๒ ๑๖๐๓ ๑๖๐๔ ๑๖๐๕ ๑๖๐๖ ๑๖๐๗ ๑๖๐๘ ๑๖๐๙ ๑๖๑๐ ๑๖๑๑ ๑๖๑๒ ๑๖๑๓ ๑๖๑๔ ๑๖๑๕ ๑๖๑๖ ๑๖๑๗ ๑๖๑๘ ๑๖๑๙ ๑๖๒๐ ๑๖๒๑ ๑๖๒๒ ๑๖๒๓ ๑๖๒๔ ๑๖๒๕ ๑๖๒๖ ๑๖๒๗ ๑๖๒๘ ๑๖๒๙ ๑๖๓๐ ๑๖๓๑ ๑๖๓๒ ๑๖๓๓ ๑๖๓๔ ๑๖๓๕ ๑๖๓๖ ๑๖๓๗ ๑๖๓๘ ๑๖๓๙ ๑๖๔๐ ๑๖๔๑ ๑๖๔๒ ๑๖๔๓ ๑๖๔๔ ๑๖๔๕ ๑๖๔๖ ๑๖๔๗ ๑๖๔๘ ๑๖๔๙ ๑๖๕๐ ๑๖๕๑ ๑๖๕๒ ๑๖๕๓ ๑๖๕๔ ๑๖๕๕ ๑๖๕๖ ๑๖๕๗ ๑๖๕๘ ๑๖๕๙ ๑๖๖๐ ๑๖๖๑ ๑๖๖๒ ๑๖๖๓ ๑๖๖๔ ๑๖๖๕ ๑๖๖๖ ๑๖๖๗ ๑๖๖๘ ๑๖๖๙ ๑๖๗๐ ๑๖๗๑ ๑๖๗๒ ๑๖๗๓ ๑๖๗๔ ๑๖๗๕ ๑๖๗๖ ๑๖๗๗ ๑๖๗๘ ๑๖๗๙ ๑๖๘๐ ๑๖๘๑ ๑๖๘๒ ๑๖๘๓ ๑๖๘๔ ๑๖๘๕ ๑๖๘๖ ๑๖๘๗ ๑๖๘๘ ๑๖๘๙ ๑๖๙๐ ๑๖๙๑ ๑๖๙๒ ๑๖๙๓ ๑๖๙๔ ๑๖๙๕ ๑๖๙๖ ๑๖๙๗ ๑๖๙๘ ๑๖๙๙ ๑๗๐๐ ๑๗๐๑ ๑๗๐๒ ๑๗๐๓ ๑๗๐๔ ๑๗๐๕ ๑๗๐๖ ๑๗๐๗ ๑๗๐๘ ๑๗๐๙ ๑๗๑๐ ๑๗๑๑ ๑๗๑๒ ๑๗๑๓ ๑๗๑๔ ๑๗๑๕ ๑๗๑๖ ๑๗๑๗ ๑๗๑๘ ๑๗๑๙ ๑๗๒๐ ๑๗๒๑ ๑๗๒๒ ๑๗๒๓ ๑๗๒๔ ๑๗๒๕ ๑๗๒๖ ๑๗๒๗ ๑๗๒๘ ๑๗๒๙ ๑๗๓๐ ๑๗๓๑ ๑๗๓๒ ๑๗๓๓ ๑๗๓๔ ๑๗๓๕ ๑๗๓๖ ๑๗๓๗ ๑๗๓๘ ๑๗๓๙ ๑๗๔๐ ๑๗๔๑ ๑๗๔๒ ๑๗๔๓ ๑๗๔๔ ๑๗๔๕ ๑๗๔๖ ๑๗๔๗ ๑๗๔๘ ๑๗๔๙ ๑๗๕๐ ๑๗๕๑ ๑๗๕๒ ๑๗๕๓ ๑๗๕๔ ๑๗๕๕ ๑๗๕๖ ๑๗๕๗ ๑๗๕๘ ๑๗๕๙ ๑๗๖๐ ๑๗๖๑ ๑๗๖๒ ๑๗๖๓ ๑๗๖๔ ๑๗๖๕ ๑๗๖๖ ๑๗๖๗ ๑๗๖๘ ๑๗๖๙ ๑๗๗๐ ๑๗๗๑ ๑๗๗๒ ๑๗๗๓ ๑๗๗๔ ๑๗๗๕ ๑๗๗๖ ๑๗๗๗ ๑๗๗๘ ๑๗๗๙ ๑๗๘๐ ๑๗๘๑ ๑๗๘๒ ๑๗๘๓ ๑๗๘๔ ๑๗๘๕ ๑๗๘๖ ๑๗๘๗ ๑๗๘๘ ๑๗๘๙ ๑๗๙๐ ๑๗๙๑ ๑๗๙๒ ๑๗๙๓ ๑๗๙๔ ๑๗๙๕ ๑๗๙๖ ๑๗๙๗ ๑๗๙๘ ๑๗๙๙ ๑๘๐๐ ๑๘๐๑ ๑๘๐๒ ๑๘

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ญาณที่ยังมีอยู่ในอาตมา อาศัยอาตมาเกิดขึ้นแล้วจึงรู้ว่าอาตมาไม่มีอยู่ ไม่ใช่ตัวตนที่ไม่ใช่ตัวตนนี้

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ตามที่ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ข้าพเจ้าทั้งหลายทั้งปวงทั้งสิ้นนี้ ได้ทราบทั่วกันแล้วนั้น ก็ยังมีผู้ที่ไม่ทราบเป็นอันมากอยู่ ซึ่งเป็นเหตุที่ไม่ทราบนี้ก็เพราะเหตุที่ไม่ได้ทราบนี้ก็เพราะเหตุที่ไม่ได้ทราบนี้ก็เพราะเหตุที่ไม่ได้

ทั้งปวง ๆ ๆ ๆ

ལ་ལ་ནས་ཡིན་ལ་ལ་ལ་ཡང་ཡོད་ཅེ་ན། ཁ་ཅིག་ཏུ་ཁ་ཅིག་ཏུ་ཡ་ཡ
ལ་ལ་ཁ་ཅིག་ལ་ཁ་ཅིག་ཏུ། ལ་ལ་ལ་ལ་ལ་ལ་ལ་ལ་ལ་ལ
ལ་ལ་ལ་ལ་ལ་ལ་ལ་ལ་ལ་ལ ལ་ལ་ལ་ལ་ལ་ལ ལ་ལ
ལ་ལ ལ ལ

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ปฏิทินเก่าแก่ ๑๓๑๑ ๑๑๑๑ ๑๑๑๑ ๑๑

๑๑๑ ๑๑๑

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

: ། ། །

ตามที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น ท่านพระอานนท์ผู้เป็นพหูสูต ได้ทรงจำไว้ด้วยดีแล้ว ทั้งพระอรรถและพระพยัญชนะ ทั้งพระอรรถและพระพยัญชนะ ทั้งที่ปรากฏแล้วและที่ยังไม่ปรากฏ

ที่ ๑ ตามที่ท่านอาจารย์ทั้งหลายได้ตั้งไว้ในคัมภีร์ทั้งปวงนั้นแล้ว ก็ยังมีอีกประการที่ท่านได้ตั้งไว้ในคัมภีร์ทั้งปวงนั้นแล้วนี้ว่าที่ ๑ ตามที่ท่านอาจารย์ทั้งหลาย

๏ ปิยนฺตนฺติ ปฏิปฺปสฺสทฺธิกตฺตา ปฏิปฺปสฺสทฺธิกตฺตา ปฏิปฺปสฺสทฺธิกตฺตา

ตามที่ท่านผู้ฟังได้ทราบแล้วนั้น ปัญหาของพระเจ้าปเสนทิโกศลที่ทูลถามพระผู้มีพระภาคเจ้านั้น ก็ปรากฏว่าเป็นปัญหาที่ลึกซึ้งมาก ไม่ใช่ปัญหาธรรมดาสามัญ ปัญหาที่ลึกซึ้งมากนี้ ก็ปรากฏว่าพระเจ้าปเสนทิโกศลทรงมีพระทัยเลื่อมใสในพระพุทธเจ้าเป็นอันมาก ทรงมีพระทัยเลื่อมใสในพระพุทธเจ้าเป็นอันมากนี้ ก็ปรากฏว่า

ตามความเป็นจริง ยากที่จะหาผู้ใดมาเทียบได้ ทั้งในด้านการเป็นผู้นำทางปัญญาและการเป็นผู้ปกครองแผ่นดิน ทรงมีพระปรีชาสามารถรอบด้าน ทรงเป็นนักปราชญ์ผู้ทรงความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม ทรงเป็นผู้ที่ทุกคนยกย่องนับถือว่าเป็นผู้ที่ควรแก่การเคารพสักการะ ทรงเป็นผู้ที่ทุกคนเชื่อถือว่าเป็นผู้ที่ควรแก่การเชิดชูบูชา ทรงเป็นผู้ที่ทุกคนเชื่อมั่นว่าเป็นผู้ที่ควรแก่การเทิดทูนบูชา ทรงเป็นผู้ที่ทุกคนเชื่อมั่นว่าเป็นผู้ที่ควรแก่การเทิดทูนบูชาอย่างยิ่ง ทรงเป็นผู้ที่ทุกคนเชื่อมั่นว่าเป็นผู้ที่ควรแก่การเทิดทูนบูชาอย่างยิ่งยวด ทรงเป็นผู้ที่ทุกคนเชื่อมั่นว่าเป็นผู้ที่ควรแก่การเทิดทูนบูชาอย่างยิ่งยวดตลอดกาลนาน ทรงเป็นผู้ที่ทุกคนเชื่อมั่นว่าเป็นผู้ที่ควรแก่การเทิดทูนบูชาอย่างยิ่งยวดตลอดกาลนานชั่วกัลปาวสาน ทรงเป็นผู้ที่ทุกคนเชื่อมั่นว่าเป็นผู้ที่ควรแก่การเทิดทูนบูชาอย่างยิ่งยวดตลอดกาลนานชั่วกัลปาวสานสืบไป ทรงเป็นผู้ที่ทุกคนเชื่อมั่นว่าเป็นผู้ที่ควรแก่การเทิดทูนบูชาอย่างยิ่งยวดตลอดกาลนานชั่วกัลปาวสานสืบไปจนถึงนิพพาน ทรงเป็นผู้ที่ทุกคนเชื่อมั่นว่าเป็นผู้ที่ควรแก่การเทิดทูนบูชาอย่างยิ่งยวดตลอดกาลนานชั่วกัลปาวสานสืบไปจนถึงนิพพานอันเที่ยงแท้ ทรงเป็นผู้ที่ทุกคนเชื่อมั่นว่าเป็นผู้ที่ควรแก่การเทิดทูนบูชาอย่างยิ่งยวดตลอดกาลนานชั่วกัลปาวสานสืบไปจนถึงนิพพานอันเที่ยงแท้ตลอดกาลนาน ทรงเป็นผู้ที่ทุกคนเชื่อมั่นว่าเป็นผู้ที่ควรแก่การเทิดทูนบูชาอย่างยิ่งยวดตลอดกาลนานชั่วกัลปาวสานสืบไปจนถึงนิพพานอันเที่ยงแท้ตลอดกาลนานชั่วกัลปาวสาน ทรงเป็นผู้ที่ทุกคนเชื่อมั่นว่าเป็นผู้ที่ควรแก่การเทิดทูนบูชาอย่างยิ่งยวดตลอดกาลนานชั่วกัลปาวสานสืบไปจนถึงนิพพานอันเที่ยงแท้ตลอดกาลนานชั่วกัลปาวสานสืบไป ทรงเป็นผู้ที่ทุกคนเชื่อมั่นว่าเป็นผู้ที่ควรแก่การเทิดทูนบูชาอย่างยิ่งยวดตลอดกาลนานชั่วกัลปาวสานสืบไปจนถึงนิพพานอันเที่ยงแท้ตลอดกาลนานชั่วกัลปาวสานสืบไปจนถึงนิพพานอันเที่ยงแท้

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

๑๓๖ ๑๓๗ ๑๓๘ ๑๓๙ ๑๓๑๐ ๑๓๑๑ ๑๓๑๒ ๑๓๑๓ ๑๓๑๔ ๑๓๑๕ ๑๓๑๖ ๑๓๑๗ ๑๓๑๘ ๑๓๑๙ ๑๓๑๑๐ ๑๓๑๑๑ ๑๓๑๑๒ ๑๓๑๑๓ ๑๓๑๑๔ ๑๓๑๑๕ ๑๓๑๑๖ ๑๓๑๑๗ ๑๓๑๑๘ ๑๓๑๑๙ ๑๓๑๒๐ ๑๓๑๒๑ ๑๓๑๒๒ ๑๓๑๒๓ ๑๓๑๒๔ ๑๓๑๒๕ ๑๓๑๒๖ ๑๓๑๒๗ ๑๓๑๒๘ ๑๓๑๒๙ ๑๓๑๓๐ ๑๓๑๓๑ ๑๓๑๓๒ ๑๓๑๓๓ ๑๓๑๓๔ ๑๓๑๓๕ ๑๓๑๓๖ ๑๓๑๓๗ ๑๓๑๓๘ ๑๓๑๓๙ ๑๓๑๔๐ ๑๓๑๔๑ ๑๓๑๔๒ ๑๓๑๔๓ ๑๓๑๔๔ ๑๓๑๔๕ ๑๓๑๔๖ ๑๓๑๔๗ ๑๓๑๔๘ ๑๓๑๔๙ ๑๓๑๕๐ ๑๓๑๕๑ ๑๓๑๕๒ ๑๓๑๕๓ ๑๓๑๕๔ ๑๓๑๕๕ ๑๓๑๕๖ ๑๓๑๕๗ ๑๓๑๕๘ ๑๓๑๕๙ ๑๓๑๖๐ ๑๓๑๖๑ ๑๓๑๖๒ ๑๓๑๖๓ ๑๓๑๖๔ ๑๓๑๖๕ ๑๓๑๖๖ ๑๓๑๖๗ ๑๓๑๖๘ ๑๓๑๖๙ ๑๓๑๗๐ ๑๓๑๗๑ ๑๓๑๗๒ ๑๓๑๗๓ ๑๓๑๗๔ ๑๓๑๗๕ ๑๓๑๗๖ ๑๓๑๗๗ ๑๓๑๗๘ ๑๓๑๗๙ ๑๓๑๘๐ ๑๓๑๘๑ ๑๓๑๘๒ ๑๓๑๘๓ ๑๓๑๘๔ ๑๓๑๘๕ ๑๓๑๘๖ ๑๓๑๘๗ ๑๓๑๘๘ ๑๓๑๘๙ ๑๓๑๙๐ ๑๓๑๙๑ ๑๓๑๙๒ ๑๓๑๙๓ ๑๓๑๙๔ ๑๓๑๙๕ ๑๓๑๙๖ ๑๓๑๙๗ ๑๓๑๙๘ ๑๓๑๙๙ ๑๓๒๐๐ ๑๓๒๐๑ ๑๓๒๐๒ ๑๓๒๐๓ ๑๓๒๐๔ ๑๓๒๐๕ ๑๓๒๐๖ ๑๓๒๐๗ ๑๓๒๐๘ ๑๓๒๐๙ ๑๓๒๑๐ ๑๓๒๑๑ ๑๓๒๑๒ ๑๓๒๑๓ ๑๓๒๑๔ ๑๓๒๑๕ ๑๓๒๑๖ ๑๓๒๑๗ ๑๓๒๑๘ ๑๓๒๑๙ ๑๓๒๒๐ ๑๓๒๒๑ ๑๓๒๒๒ ๑๓๒๒๓ ๑๓๒๒๔ ๑๓๒๒๕ ๑๓๒๒๖ ๑๓๒๒๗ ๑๓๒๒๘ ๑๓๒๒๙ ๑๓๒๓๐ ๑๓๒๓๑ ๑๓๒๓๒ ๑๓๒๓๓ ๑๓๒๓๔ ๑๓๒๓๕ ๑๓๒๓๖ ๑๓๒๓๗ ๑๓๒๓๘ ๑๓๒๓๙ ๑๓๒๔๐ ๑๓๒๔๑ ๑๓๒๔๒ ๑๓๒๔๓ ๑๓๒๔๔ ๑๓๒๔๕ ๑๓๒๔๖ ๑๓๒๔๗ ๑๓๒๔๘ ๑๓๒๔๙ ๑๓๒๕๐ ๑๓๒๕๑ ๑๓๒๕๒ ๑๓๒๕๓ ๑๓๒๕๔ ๑๓๒๕๕ ๑๓๒๕๖ ๑๓๒๕๗ ๑๓๒๕๘ ๑๓๒๕๙ ๑๓๒๖๐ ๑๓๒๖๑ ๑๓๒๖๒ ๑๓๒๖๓ ๑๓๒๖๔ ๑๓๒๖๕ ๑๓๒๖๖ ๑๓๒๖๗ ๑๓๒๖๘ ๑๓๒๖๙ ๑๓๒๗๐ ๑๓๒๗๑ ๑๓๒๗๒ ๑๓๒๗๓ ๑๓๒๗๔ ๑๓๒๗๕ ๑๓๒๗๖ ๑๓๒๗๗ ๑๓๒๗๘ ๑๓๒๗๙ ๑๓๒๘๐ ๑๓๒๘๑ ๑๓๒๘๒ ๑๓๒๘๓ ๑๓๒๘๔ ๑๓๒๘๕ ๑๓๒๘๖ ๑๓๒๘๗ ๑๓๒๘๘ ๑๓๒๘๙ ๑๓๒๙๐ ๑๓๒๙๑ ๑๓๒๙๒ ๑๓๒๙๓ ๑๓๒๙๔ ๑๓๒๙๕ ๑๓๒๙๖ ๑๓๒๙๗ ๑๓๒๙๘ ๑๓๒๙๙ ๑๓๓๐๐ ๑๓๓๐๑ ๑๓๓๐๒ ๑๓๓๐๓ ๑๓๓๐๔ ๑๓๓๐๕ ๑๓๓๐๖ ๑๓๓๐๗ ๑๓๓๐๘ ๑๓๓๐๙ ๑๓๓๑๐ ๑๓๓๑๑ ๑๓๓๑๒ ๑๓๓๑๓ ๑๓๓๑๔ ๑๓๓๑๕ ๑๓๓๑๖ ๑๓๓๑๗ ๑๓๓๑๘ ๑๓๓๑๙ ๑๓๓๒๐ ๑๓๓๒๑ ๑๓๓๒๒ ๑๓๓๒๓ ๑๓๓๒๔ ๑๓๓๒๕ ๑๓๓๒๖ ๑๓๓๒๗ ๑๓๓๒๘ ๑๓๓๒๙ ๑๓๓๓๐ ๑๓๓๓๑ ๑๓๓๓๒ ๑๓๓๓๓ ๑๓๓๓๔ ๑๓๓๓๕ ๑๓๓๓๖ ๑๓๓๓๗ ๑๓๓๓๘ ๑๓๓๓๙ ๑๓๓๔๐ ๑๓๓๔๑ ๑๓๓๔๒ ๑๓๓๔๓ ๑๓๓๔๔ ๑๓๓๔๕ ๑๓๓๔๖ ๑๓๓๔๗ ๑๓๓๔๘ ๑๓๓๔๙ ๑๓๓๕๐ ๑๓๓๕๑ ๑๓๓๕๒ ๑๓๓๕๓ ๑๓๓๕๔ ๑๓๓๕๕ ๑๓๓๕๖ ๑๓๓๕๗ ๑๓๓๕๘ ๑๓๓๕๙ ๑๓๓๖๐ ๑๓๓๖๑ ๑๓๓๖๒ ๑๓๓๖๓ ๑๓๓๖๔ ๑๓๓๖๕ ๑๓๓๖๖ ๑๓๓๖๗ ๑๓๓๖๘ ๑๓๓๖๙ ๑๓๓๗๐ ๑๓๓๗๑ ๑๓๓๗๒ ๑๓๓๗๓ ๑๓๓๗๔ ๑๓๓๗๕ ๑๓๓๗๖ ๑๓๓๗๗ ๑๓๓๗๘ ๑๓๓๗๙ ๑๓๓๘๐ ๑๓๓๘๑ ๑๓๓๘๒ ๑๓๓๘๓ ๑๓๓๘๔ ๑๓๓๘๕ ๑๓๓๘๖ ๑๓๓๘๗ ๑๓๓๘๘ ๑๓๓๘๙ ๑๓๓๙๐ ๑๓๓๙๑ ๑๓๓๙๒ ๑๓๓๙๓ ๑๓๓๙๔ ๑๓๓๙๕ ๑๓๓๙๖ ๑๓๓๙๗ ๑๓๓๙๘ ๑๓๓๙๙ ๑๓๔๐๐ ๑๓๔๐๑ ๑๓๔๐๒ ๑๓๔๐๓ ๑๓๔๐๔ ๑๓๔๐๕ ๑๓๔๐๖ ๑๓๔๐๗ ๑๓๔๐๘ ๑๓๔๐๙ ๑๓๔๑๐ ๑๓๔๑๑ ๑๓๔๑๒ ๑๓๔๑๓ ๑๓๔๑๔ ๑๓๔๑๕ ๑๓๔๑๖ ๑๓๔๑๗ ๑๓๔๑๘ ๑๓๔๑๙ ๑๓๔๒๐ ๑๓๔๒๑ ๑๓๔๒๒ ๑๓๔๒๓ ๑๓๔๒๔ ๑๓๔๒๕ ๑๓๔๒๖ ๑๓๔๒๗ ๑๓๔๒๘ ๑๓๔๒๙ ๑๓๔๓๐ ๑๓๔๓๑ ๑๓๔๓๒ ๑๓๔๓๓ ๑๓๔๓๔ ๑๓๔๓๕ ๑๓๔๓๖ ๑๓๔๓๗ ๑๓๔๓๘ ๑๓๔๓๙ ๑๓๔๔๐ ๑๓๔๔๑ ๑๓๔๔๒ ๑๓๔๔๓ ๑๓๔๔๔ ๑๓๔๔๕ ๑๓๔๔๖ ๑๓๔๔๗ ๑๓๔๔๘ ๑๓๔๔๙ ๑๓๔๕๐ ๑๓๔๕๑ ๑๓๔๕๒ ๑๓๔๕๓ ๑๓๔๕๔ ๑๓๔๕๕ ๑๓๔๕๖ ๑๓๔๕๗ ๑๓๔๕๘ ๑๓๔๕๙ ๑๓๔๖๐ ๑๓๔๖๑ ๑๓๔๖๒ ๑๓๔๖๓ ๑๓๔๖๔ ๑๓๔๖๕ ๑๓๔๖๖ ๑๓๔๖๗ ๑๓๔๖๘ ๑๓๔๖๙ ๑๓๔๗๐ ๑๓๔๗๑ ๑๓๔๗๒ ๑๓๔๗๓ ๑๓๔๗๔ ๑๓๔๗๕ ๑๓๔๗๖ ๑๓๔๗๗ ๑๓๔๗๘ ๑๓๔๗๙ ๑๓๔๘๐ ๑๓๔๘๑ ๑๓๔๘๒ ๑๓๔๘๓ ๑๓๔๘๔ ๑๓๔๘๕ ๑๓๔๘๖ ๑๓๔๘๗ ๑๓๔๘๘ ๑๓๔๘๙ ๑๓๔๙๐ ๑๓๔๙๑ ๑๓๔๙๒ ๑๓๔๙๓ ๑๓๔๙๔ ๑๓๔๙๕ ๑๓๔๙๖ ๑๓๔๙๗ ๑๓๔๙๘ ๑๓๔๙๙ ๑๓๕๐๐ ๑๓๕๐๑ ๑๓๕๐๒ ๑๓๕๐๓ ๑๓๕๐๔ ๑๓๕๐๕ ๑๓๕๐๖ ๑๓๕๐๗ ๑๓๕๐๘ ๑๓๕๐๙ ๑๓๕๑๐ ๑๓๕๑๑ ๑๓๕๑๒ ๑๓๕๑๓ ๑๓๕๑๔ ๑๓๕๑๕ ๑๓๕๑๖ ๑๓๕๑๗ ๑๓๕๑๘ ๑๓๕๑๙ ๑๓๕๒๐ ๑๓๕๒๑ ๑๓๕๒๒ ๑๓๕๒๓ ๑๓๕๒๔ ๑๓๕๒๕ ๑๓๕๒๖ ๑๓๕๒๗ ๑๓๕๒๘ ๑๓๕๒๙ ๑๓๕๓๐ ๑๓๕๓๑ ๑๓๕๓๒ ๑๓๕๓๓ ๑๓๕๓๔ ๑๓๕๓๕ ๑๓๕๓๖ ๑๓๕๓๗ ๑๓๕๓๘ ๑๓๕๓๙ ๑๓๕๔๐ ๑๓๕๔๑ ๑๓๕๔๒ ๑๓๕๔๓ ๑๓๕๔๔ ๑๓๕๔๕ ๑๓๕๔๖ ๑๓๕๔๗ ๑๓๕๔๘ ๑๓๕๔๙ ๑๓๕๕๐ ๑๓๕๕๑ ๑๓๕๕๒ ๑๓๕๕๓ ๑๓๕๕๔ ๑๓๕๕๕ ๑๓๕๕๖ ๑๓๕๕๗ ๑๓๕๕๘ ๑๓๕๕๙ ๑๓๕๖๐ ๑๓๕๖๑ ๑๓๕๖๒ ๑๓๕๖๓ ๑๓๕๖๔ ๑๓๕๖๕ ๑๓๕๖๖ ๑๓๕๖๗ ๑๓๕๖๘ ๑๓๕๖๙ ๑๓๕๗๐ ๑๓๕๗๑ ๑๓๕๗๒ ๑๓๕๗๓ ๑๓๕๗๔ ๑๓๕๗๕ ๑๓๕๗๖ ๑๓๕๗๗ ๑๓๕๗๘ ๑๓๕๗๙ ๑๓๕๘๐ ๑๓๕๘๑ ๑๓๕๘๒ ๑๓๕๘๓ ๑๓๕๘๔ ๑๓๕๘๕ ๑๓๕๘๖ ๑๓๕๘๗ ๑๓๕๘๘ ๑๓๕๘๙ ๑๓๕๙๐ ๑๓๕๙๑ ๑๓๕๙๒ ๑๓๕๙๓ ๑๓๕๙๔ ๑๓๕๙๕ ๑๓๕๙๖ ๑๓๕๙๗ ๑๓๕๙๘ ๑๓๕๙๙ ๑๓๖๐๐ ๑๓๖๐๑ ๑๓๖๐๒ ๑๓๖๐๓ ๑๓๖๐๔ ๑๓๖๐๕ ๑๓๖๐๖ ๑๓๖๐๗ ๑๓๖๐๘ ๑๓๖๐๙ ๑๓๖๑๐ ๑๓๖๑๑ ๑๓๖๑๒ ๑๓๖๑๓ ๑๓๖๑๔ ๑๓๖๑๕ ๑๓๖๑๖ ๑๓๖๑๗ ๑๓๖๑๘ ๑๓๖๑๙ ๑๓๖๒๐ ๑๓๖๒๑ ๑๓๖๒๒ ๑๓๖๒๓ ๑๓๖๒๔ ๑๓๖๒๕ ๑๓๖๒๖ ๑๓๖๒๗ ๑๓๖๒๘ ๑๓๖๒๙ ๑๓๖๓๐ ๑๓๖๓๑ ๑๓๖๓๒ ๑๓๖๓๓ ๑๓๖๓๔ ๑๓๖๓๕ ๑๓๖๓๖ ๑๓๖๓๗ ๑๓๖๓๘ ๑๓๖๓๙ ๑๓๖๔๐ ๑๓๖๔๑ ๑๓๖๔๒ ๑๓๖๔๓ ๑๓๖๔๔ ๑๓๖๔๕ ๑๓๖๔๖ ๑๓๖๔๗ ๑๓๖๔๘ ๑๓๖๔๙ ๑๓๖๕๐ ๑๓๖๕๑ ๑๓๖๕๒ ๑๓๖๕๓ ๑๓๖๕๔ ๑๓๖๕๕ ๑๓๖๕๖ ๑๓๖๕๗ ๑๓๖๕๘ ๑๓๖๕๙ ๑๓๖๖๐ ๑๓๖๖๑ ๑๓๖๖๒ ๑๓๖๖๓ ๑๓๖๖๔ ๑๓๖๖๕ ๑๓๖๖๖ ๑๓๖๖๗ ๑๓๖๖๘ ๑๓๖๖๙ ๑๓๖๗๐ ๑๓๖๗๑ ๑๓๖๗๒ ๑๓๖๗๓ ๑๓๖๗๔ ๑๓๖๗๕ ๑๓๖๗๖ ๑๓๖๗๗ ๑๓๖๗๘ ๑๓๖๗๙ ๑๓๖๘๐ ๑๓๖๘๑ ๑๓๖๘๒ ๑๓๖๘๓ ๑๓๖๘๔ ๑๓๖๘๕ ๑๓๖๘๖ ๑๓๖๘๗ ๑๓๖๘๘ ๑๓๖๘๙ ๑๓๖๙๐ ๑๓๖๙๑ ๑๓๖๙๒ ๑๓๖๙๓ ๑๓๖๙๔ ๑๓๖๙๕ ๑๓๖๙๖ ๑๓๖๙๗ ๑๓๖๙๘ ๑๓๖๙๙ ๑๓๗๐๐ ๑๓๗๐๑ ๑๓๗๐๒ ๑๓๗๐๓ ๑๓๗๐๔ ๑๓๗๐๕ ๑๓๗๐๖ ๑๓๗๐๗ ๑๓๗๐๘ ๑๓๗๐๙ ๑๓๗๑๐ ๑๓๗๑๑ ๑๓๗๑๒ ๑๓๗๑๓ ๑๓๗๑๔ ๑๓๗๑๕ ๑๓๗๑๖ ๑๓๗๑๗ ๑๓๗๑๘ ๑๓๗๑๙ ๑๓๗๒๐ ๑๓๗๒๑ ๑๓๗๒๒ ๑๓๗๒๓ ๑๓๗๒๔ ๑๓๗๒๕ ๑๓๗๒๖ ๑๓๗๒๗ ๑๓๗๒๘ ๑๓๗๒๙ ๑๓๗๓๐ ๑๓๗๓๑ ๑๓๗๓๒ ๑๓๗๓๓ ๑๓๗๓๔ ๑๓๗๓๕ ๑๓๗๓๖ ๑๓๗๓๗ ๑๓๗๓๘ ๑๓๗๓๙ ๑๓๗๔๐ ๑๓๗๔๑ ๑๓๗๔๒ ๑๓๗๔๓ ๑๓๗๔๔ ๑๓๗๔๕ ๑๓๗๔๖ ๑๓๗๔๗ ๑๓๗๔๘ ๑๓๗๔๙ ๑๓๗๕๐ ๑๓๗๕๑ ๑๓๗๕๒ ๑๓๗๕๓ ๑๓๗๕๔ ๑๓๗๕๕ ๑๓๗๕๖ ๑๓๗๕๗ ๑๓๗๕๘ ๑๓๗๕๙ ๑๓๗๖๐ ๑๓๗๖๑ ๑๓๗๖๒ ๑๓๗๖๓ ๑๓๗๖๔ ๑๓๗๖๕ ๑๓๗๖๖ ๑๓๗๖๗ ๑๓๗๖๘ ๑๓๗๖๙ ๑๓๗๗๐ ๑๓๗๗๑ ๑๓๗๗๒ ๑๓๗๗๓ ๑๓๗๗๔ ๑๓๗๗๕ ๑๓๗๗๖ ๑๓๗๗๗ ๑๓๗๗๘ ๑๓๗๗๙ ๑๓๗๘๐ ๑๓๗๘๑ ๑๓๗๘๒ ๑๓๗๘๓ ๑๓๗๘๔ ๑๓๗๘๕ ๑๓๗๘๖ ๑๓๗๘๗ ๑๓๗๘๘ ๑๓๗๘๙ ๑๓๗๙๐ ๑๓๗๙๑ ๑๓๗๙๒ ๑๓๗๙๓ ๑๓๗๙๔ ๑๓๗๙๕ ๑๓๗๙๖ ๑๓๗๙๗ ๑๓๗๙๘ ๑๓๗๙๙ ๑๓๘๐๐ ๑๓๘๐๑ ๑๓๘๐๒ ๑๓๘๐๓ ๑๓๘๐๔ ๑๓๘๐๕ ๑๓๘๐๖ ๑๓๘๐๗ ๑๓๘๐๘ ๑๓๘๐๙ ๑๓๘๑๐ ๑๓๘๑๑ ๑๓๘๑๒ ๑๓๘๑๓ ๑๓๘๑๔ ๑๓๘๑๕ ๑๓๘๑๖ ๑๓๘๑๗ ๑๓๘๑๘ ๑๓๘๑๙ ๑๓๘๒๐ ๑๓๘๒๑ ๑๓๘๒๒ ๑๓๘๒๓ ๑๓๘๒๔ ๑๓๘๒๕ ๑๓๘๒๖ ๑๓๘๒๗ ๑๓๘๒๘ ๑๓๘๒๙ ๑๓๘๓๐ ๑๓๘๓๑ ๑๓๘๓๒ ๑๓๘๓๓ ๑๓๘๓๔ ๑๓๘๓๕ ๑๓๘๓๖ ๑๓๘๓๗ ๑๓๘๓๘ ๑๓๘๓๙ ๑๓๘๔๐ ๑๓๘๔๑ ๑๓๘๔๒ ๑๓๘๔๓ ๑๓๘๔๔ ๑๓๘๔๕ ๑๓๘๔๖ ๑๓๘๔๗ ๑๓๘๔๘ ๑๓๘๔๙ ๑๓๘๕๐ ๑๓๘๕๑ ๑๓๘๕๒ ๑๓๘๕๓ ๑๓๘๕๔ ๑๓๘๕๕ ๑๓๘๕๖ ๑๓๘๕๗ ๑๓๘๕๘ ๑๓๘๕๙ ๑๓๘๖๐ ๑๓๘๖๑ ๑๓๘๖๒ ๑๓๘๖๓ ๑๓๘๖๔ ๑๓๘๖๕ ๑๓๘๖๖ ๑๓๘๖๗ ๑๓๘๖๘ ๑๓๘๖๙ ๑๓๘๗๐ ๑๓๘๗๑ ๑๓๘๗๒ ๑๓๘๗๓ ๑๓๘๗๔ ๑๓๘๗๕ ๑๓๘๗๖ ๑๓๘๗๗ ๑๓๘๗๘ ๑๓๘๗๙ ๑๓๘๘๐ ๑๓๘๘๑ ๑๓๘๘๒ ๑๓๘๘๓ ๑๓๘๘๔ ๑๓๘๘๕ ๑๓๘๘๖ ๑๓๘๘๗ ๑๓๘๘๘ ๑๓๘๘๙ ๑๓๘๙๐ ๑๓๘๙๑ ๑๓๘๙๒ ๑๓๘๙๓ ๑๓๘๙๔ ๑๓๘๙๕ ๑๓๘๙๖ ๑๓๘๙๗ ๑๓๘๙๘ ๑๓๘๙๙ ๑๓๙๐๐ ๑๓๙๐๑ ๑๓๙๐๒ ๑๓๙๐๓ ๑๓๙๐๔ ๑๓๙๐๕ ๑๓๙๐๖ ๑๓๙๐๗ ๑๓๙๐๘ ๑๓๙๐๙ ๑๓๙๑๐ ๑๓๙๑๑ ๑๓๙๑๒ ๑๓๙๑๓ ๑๓๙๑๔ ๑๓๙๑๕ ๑๓๙๑๖ ๑๓๙๑๗ ๑๓๙๑๘ ๑๓๙๑๙ ๑๓๙๒๐ ๑๓๙๒๑ ๑๓๙๒๒ ๑๓๙๒๓ ๑๓๙๒๔ ๑๓๙๒๕ ๑๓๙๒๖ ๑๓๙๒๗ ๑๓๙๒๘ ๑๓๙๒๙ ๑๓๙๓๐ ๑๓๙๓๑ ๑๓๙๓๒ ๑๓๙๓๓ ๑๓๙๓๔ ๑๓๙๓๕ ๑๓๙๓๖ ๑๓๙๓๗ ๑๓๙๓๘ ๑๓๙๓๙ ๑๓๙๔๐ ๑๓๙๔๑ ๑๓๙๔๒ ๑๓๙๔๓ ๑๓๙๔๔ ๑๓๙๔๕ ๑๓๙๔๖ ๑๓๙๔๗ ๑๓๙๔๘ ๑๓๙๔๙ ๑๓๙๕๐ ๑๓๙๕๑ ๑๓๙๕๒ ๑๓๙๕๓ ๑๓๙๕๔ ๑๓๙๕๕ ๑๓๙๕๖ ๑๓๙๕๗ ๑๓๙๕๘ ๑๓๙๕๙ ๑๓๙๖๐ ๑๓๙๖๑ ๑๓๙๖๒ ๑๓๙๖๓ ๑๓๙๖๔ ๑๓๙๖๕ ๑๓๙๖๖ ๑๓๙๖๗ ๑๓๙๖๘ ๑๓๙๖๙ ๑๓๙๗๐ ๑๓๙๗๑ ๑๓๙๗๒ ๑๓๙๗๓ ๑๓๙๗๔ ๑๓๙๗๕ ๑๓๙๗๖ ๑๓๙๗๗ ๑๓๙๗๘ ๑๓๙๗๙ ๑๓๙๘๐ ๑๓๙๘๑ ๑๓๙๘๒ ๑๓๙๘๓ ๑๓๙๘๔ ๑๓๙๘๕ ๑๓๙๘๖ ๑๓๙๘๗ ๑๓๙๘๘ ๑๓๙๘๙ ๑๓๙๙๐ ๑๓๙๙๑ ๑๓๙๙๒ ๑๓๙๙๓ ๑๓๙๙๔ ๑๓๙๙๕ ๑๓๙๙๖ ๑๓๙๙๗ ๑๓๙๙๘ ๑๓๙๙๙ ๑๓๑๐๐ ๑๓๑๐๑ ๑๓๑๐๒ ๑๓๑๐๓ ๑๓๑๐๔ ๑๓๑๐๕ ๑๓๑๐๖ ๑๓๑๐๗ ๑๓๑๐๘ ๑๓๑๐๙ ๑๓๑๑๐ ๑๓๑๑๑ ๑๓๑๑๒ ๑๓๑๑๓ ๑๓๑๑๔ ๑๓๑๑๕ ๑๓๑๑๖ ๑๓๑๑๗ ๑๓๑๑๘ ๑๓๑๑๙ ๑๓๑๒๐ ๑๓๑๒๑ ๑๓๑๒๒ ๑๓๑๒๓ ๑๓๑๒๔ ๑๓๑๒๕ ๑๓๑๒๖ ๑๓๑๒๗ ๑๓๑๒๘ ๑๓๑๒๙ ๑๓๑๓๐ ๑๓๑๓๑ ๑๓๑๓๒ ๑๓๑๓๓ ๑๓๑๓๔ ๑๓๑๓๕ ๑๓๑๓๖ ๑๓๑๓๗ ๑๓๑๓๘ ๑๓๑๓๙ ๑๓๑๔๐ ๑๓๑๔๑ ๑๓๑๔๒ ๑๓๑๔๓ ๑๓๑๔๔ ๑๓๑๔๕ ๑๓๑๔๖ ๑๓๑๔๗ ๑๓๑๔๘ ๑๓๑๔๙ ๑๓๑๕๐ ๑๓๑๕๑ ๑๓๑๕๒ ๑๓๑๕๓ ๑๓๑๕๔ ๑๓๑๕๕ ๑๓๑๕๖ ๑๓๑๕๗ ๑๓๑๕๘ ๑๓๑๕๙ ๑๓๑๖๐ ๑๓๑๖๑ ๑๓๑๖๒ ๑๓๑๖๓ ๑๓๑๖๔ ๑๓๑๖๕ ๑๓๑๖๖ ๑๓๑๖๗ ๑๓๑๖๘ ๑๓๑๖๙ ๑๓๑๗๐ ๑๓๑๗๑ ๑๓๑๗๒ ๑๓๑๗๓ ๑๓๑๗๔ ๑๓๑๗๕ ๑๓๑๗๖ ๑๓๑๗๗ ๑๓๑๗๘ ๑๓๑๗๙ ๑๓๑๘๐ ๑๓๑๘๑ ๑๓๑๘๒ ๑๓๑๘๓ ๑๓๑๘๔ ๑๓๑๘๕ ๑๓๑๘๖ ๑๓๑๘๗ ๑๓๑๘๘ ๑๓๑๘๙ ๑๓๑๙๐ ๑๓๑๙๑ ๑๓๑๙๒ ๑๓๑๙๓ ๑๓๑๙๔ ๑๓๑๙๕ ๑๓๑๙๖ ๑๓๑๙๗ ๑๓๑๙๘ ๑๓๑๙๙ ๑๓๒๐๐ ๑๓๒๐๑ ๑๓๒๐๒ ๑๓๒๐๓ ๑๓๒๐๔ ๑๓๒๐๕ ๑๓๒๐๖ ๑๓๒๐๗ ๑๓๒๐๘ ๑๓๒๐๙ ๑๓๒๑๐ ๑๓๒๑๑ ๑๓๒๑๒ ๑๓๒๑๓ ๑๓๒๑๔ ๑๓๒๑๕ ๑๓๒๑๖ ๑๓๒๑๗ ๑๓๒๑๘ ๑๓๒๑๙ ๑๓๒๒๐ ๑๓๒๒๑ ๑๓๒๒๒ ๑๓๒๒๓ ๑๓๒๒๔ ๑๓๒๒๕ ๑๓๒๒๖ ๑๓๒๒๗ ๑๓๒๒๘ ๑๓๒๒๙ ๑๓๒๓๐ ๑๓๒๓๑ ๑๓๒๓๒ ๑๓๒๓๓ ๑๓๒๓๔ ๑๓๒๓๕ ๑๓๒๓๖ ๑๓๒๓๗ ๑๓๒๓๘ ๑๓๒๓๙ ๑๓๒๔๐ ๑๓๒๔๑ ๑๓๒๔๒ ๑๓๒๔๓ ๑๓๒๔๔ ๑๓๒๔๕ ๑๓๒๔๖ ๑๓๒๔๗ ๑๓๒๔๘ ๑๓๒๔๙ ๑๓๒๕๐ ๑๓๒๕๑ ๑๓๒๕๒ ๑๓๒๕๓ ๑๓๒๕๔ ๑๓๒๕๕ ๑๓๒๕๖ ๑๓๒๕๗ ๑๓๒๕๘ ๑๓๒๕๙ ๑๓๒๖๐ ๑๓๒๖๑ ๑๓๒๖๒ ๑๓๒๖๓ ๑๓๒๖๔ ๑๓๒๖๕ ๑๓๒๖๖ ๑๓๒๖๗ ๑๓๒๖๘ ๑๓๒๖๙ ๑๓๒๗๐ ๑๓๒๗๑ ๑๓๒๗๒ ๑๓๒๗๓ ๑๓๒๗๔ ๑๓๒๗๕ ๑๓๒๗๖ ๑๓๒๗๗ ๑๓๒๗๘ ๑๓๒๗๙ ๑๓๒๘๐ ๑๓๒๘๑ ๑๓๒๘๒ ๑๓๒๘๓ ๑๓๒๘๔ ๑๓๒๘๕ ๑๓๒๘๖ ๑๓๒๘๗ ๑๓๒๘๘ ๑๓๒๘๙ ๑๓๒๙๐ ๑๓๒๙๑ ๑๓๒๙๒ ๑๓๒๙๓ ๑๓๒๙๔ ๑๓๒๙๕ ๑๓๒๙๖ ๑๓๒๙๗ ๑๓๒๙๘ ๑๓๒๙๙ ๑๓๓๐๐ ๑๓๓๐๑ ๑๓๓๐๒ ๑๓๓๐๓ ๑๓๓๐๔ ๑๓๓๐๕ ๑๓๓๐๖ ๑๓๓๐๗ ๑๓๓๐๘ ๑๓๓๐๙ ๑๓๓๑๐ ๑๓๓๑๑ ๑๓๓๑๒ ๑๓๓๑๓ ๑๓๓๑๔ ๑๓๓๑๕ ๑๓๓๑๖ ๑๓๓๑๗ ๑๓๓๑๘ ๑๓๓๑๙ ๑๓๓๒๐ ๑๓๓๒๑ ๑๓๓๒๒ ๑๓๓๒๓ ๑๓๓๒๔ ๑๓๓๒๕ ๑๓๓๒๖ ๑๓๓๒๗ ๑๓๓๒๘ ๑๓๓๒๙ ๑๓๓๓๐ ๑๓๓๓๑ ๑๓๓๓๒ ๑๓๓๓๓ ๑๓๓๓๔ ๑๓๓๓๕ ๑๓๓๓๖ ๑๓๓๓๗ ๑๓๓๓๘ ๑๓๓๓๙ ๑๓๓๔๐ ๑๓๓๔๑ ๑๓๓๔๒ ๑๓๓๔๓ ๑๓๓๔๔ ๑๓๓๔๕ ๑๓๓๔๖ ๑๓๓๔๗ ๑๓๓๔๘ ๑๓๓๔๙ ๑๓๓๕๐ ๑๓๓๕๑ ๑๓๓๕๒ ๑๓๓๕๓ ๑๓๓๕๔ ๑๓๓๕๕ ๑๓๓๕๖ ๑๓๓๕๗ ๑๓๓๕๘ ๑๓๓๕๙ ๑๓๓๖๐ ๑๓๓๖๑ ๑๓๓๖๒ ๑๓๓๖๓ ๑๓๓๖๔ ๑๓๓๖๕ ๑๓๓๖๖ ๑๓๓๖๗ ๑๓๓๖๘ ๑๓๓๖๙ ๑๓๓๗๐ ๑๓๓๗๑ ๑๓๓๗๒ ๑๓๓๗๓ ๑๓๓๗๔ ๑๓๓๗๕ ๑๓๓๗๖ ๑๓๓๗๗ ๑๓๓๗๘ ๑๓๓๗๙ ๑๓๓๘๐ ๑๓๓๘๑ ๑๓๓๘๒ ๑๓๓๘๓ ๑๓๓๘๔ ๑๓๓๘๕ ๑๓๓๘๖ ๑๓๓๘๗ ๑๓๓๘๘ ๑๓๓๘๙ ๑๓๓๙๐ ๑๓๓๙๑ ๑๓๓๙๒ ๑๓๓๙๓ ๑๓๓๙๔ ๑๓๓๙๕ ๑๓๓๙๖ ๑๓๓๙๗ ๑๓๓๙๘ ๑๓๓๙๙ ๑๓๔๐๐ ๑๓๔๐๑ ๑๓๔๐๒ ๑๓๔๐๓ ๑๓๔๐๔ ๑๓๔๐๕ ๑๓๔๐๖ ๑๓๔๐๗ ๑๓๔๐๘ ๑๓๔๐๙ ๑๓๔๑๐ ๑๓๔๑๑ ๑๓๔๑๒ ๑๓๔๑๓ ๑๓๔๑๔ ๑๓๔๑๕ ๑๓๔๑๖ ๑๓๔๑๗ ๑๓๔๑๘ ๑๓๔๑๙ ๑๓๔๒๐ ๑๓๔๒๑ ๑๓๔๒๒ ๑๓๔๒๓ ๑๓๔๒๔ ๑๓๔๒๕ ๑๓๔๒๖ ๑๓๔๒๗ ๑๓๔๒๘ ๑๓๔๒๙ ๑๓๔๓๐ ๑๓๔๓๑ ๑๓๔๓๒ ๑๓๔๓๓ ๑๓๔๓๔ ๑๓๔๓๕ ๑๓๔๓๖ ๑๓๔๓๗ ๑๓๔๓๘ ๑๓๔๓๙ ๑๓๔๔๐ ๑๓๔๔๑ ๑๓๔๔๒ ๑๓๔๔๓ ๑๓๔๔๔ ๑๓๔๔๕ ๑๓๔๔๖ ๑๓๔๔๗ ๑๓๔๔๘ ๑๓๔๔๙ ๑๓๔๕๐ ๑๓๔๕๑ ๑๓๔๕๒ ๑๓๔๕๓ ๑๓๔๕๔ ๑๓๔๕๕ ๑๓๔๕๖ ๑๓๔๕๗ ๑๓๔๕๘ ๑๓๔๕๙ ๑๓๔๖๐ ๑๓๔๖๑ ๑๓๔๖๒ ๑๓๔๖๓ ๑๓๔๖๔ ๑๓๔๖๕ ๑๓๔๖๖ ๑๓๔๖๗ ๑๓๔๖๘ ๑๓๔๖๙ ๑๓๔๗๐ ๑๓๔๗๑ ๑๓๔๗๒ ๑๓๔๗๓ ๑๓๔๗๔ ๑๓๔๗๕ ๑๓๔๗๖ ๑๓๔๗๗ ๑๓๔๗๘ ๑๓๔๗๙ ๑๓๔๘๐ ๑๓๔๘๑ ๑๓๔๘๒ ๑๓๔๘๓ ๑๓๔๘๔ ๑๓๔๘๕ ๑๓๔๘๖ ๑๓๔๘๗ ๑๓๔๘๘ ๑๓๔๘๙ ๑๓๔๙๐ ๑๓๔๙๑ ๑๓๔๙๒ ๑๓๔๙๓ ๑๓๔๙๔ ๑๓๔๙๕ ๑๓๔๙๖ ๑๓๔๙๗ ๑๓๔๙๘ ๑๓๔๙๙ ๑๓๕๐๐ ๑๓๕๐๑ ๑๓๕๐๒ ๑๓๕๐๓ ๑๓๕๐๔ ๑๓๕๐๕ ๑๓๕๐๖ ๑๓๕๐๗ ๑๓๕๐๘ ๑๓๕๐๙ ๑๓๕๑๐ ๑๓๕๑๑ ๑๓๕๑๒ ๑๓๕๑๓ ๑๓๕๑๔ ๑๓๕๑๕ ๑๓๕๑๖ ๑๓๕๑๗ ๑๓๕๑๘ ๑๓๕๑๙ ๑๓๕๒๐ ๑๓๕๒๑ ๑๓๕๒๒ ๑๓๕๒๓ ๑๓๕๒๔ ๑๓๕๒๕ ๑๓๕๒๖ ๑๓๕๒๗ ๑๓๕๒๘ ๑๓๕

ตามที่ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ข้าพเจ้าทั้งปวงทำการสืบสวนไต่ถามเอาความจริงแต่ก่อนมาแล้วนั้น ข้าพเจ้าทั้งปวงได้ทำการสืบสวนไต่ถามเอาความจริงมาแล้ว ๆ ๆ ๆ

ฝูงหนูที่ยังไม่ทันได้ตั้งตัวก็ถูกเหยี่ยวโฉบคาบไปเสียก่อนทั้งสิ้น ฝูงเหยี่ยวนี้ตั้งรังอยู่ที่ต้นไม้ใหญ่ต้นหนึ่งในป่าเขาลูกหนึ่งซึ่งอยู่ห่างไกลจากที่อยู่ของพวกเราประมาณสี่ร้อยเส้น ต้นไม้ต้นนี้ใหญ่ยิ่งนัก ลำต้นใหญ่ราวกับเสาเรือนหลังใหญ่ ๆ ๆ ๆ

๑๑๑

[illegible]

[illegible]

[illegible]

มหาปุญฺญาปิ เทฺวปิ ปาทมูลานิ ปาเทสุ ฐเปตฺวา ปาทปิฏฺฐิยํ ปาทต

๑๚ ๚๛๚๛๚๛

ปรากฏแก่ท่านทั้งปวงแล้ว ท่านผู้ใดมีความเชื่อมั่นในพระพุทธเจ้าว่าเป็นผู้ตรัสรู้ชอบ ตรัสรู้ด้วยตนเองโดยชอบ ท่านผู้ใดมีความเชื่อมั่นในพระธรรมว่าเป็นธรรมที่ตรัสไว้ดีแล้ว ท่านผู้ใดมีความเชื่อมั่นในพระสงฆ์ว่าเป็นผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติตรงปฏิบัติจริงปฏิบัติชอบ ท่านผู้ใดมีศีลที่พระอริยเจ้าทั้งหลายชื่นชมบริสุทธิ์ไม่ขาดไม่ทะลุไม่ด่างไม่พร้อยไม่ไหลไม่เวียนไม่ตายไม่ถึงซึ่งความเป็นทาสแห่งตนไม่ถูกใครติเตียนได้

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ปกติของคนเราก็ดีอยู่แล้วทั้งนั้น

ถ้าคนเราอยากปฏิบัติตนให้ดีงามเป็นที่ยกย่องสรรเสริญของผู้ทั้งปวงแล้ว ก็ควรจะมีความเคารพในตนเองเป็นที่ตั้ง ความเคารพในตนเองนี้คือการที่ไม่ยอมให้ใครมาดูถูกเหยียดหยามตนได้ ไม่ยอมให้ใครมาเอาเปรียบตนได้ ไม่ยอมให้ใครมาข่มขี่ตนได้ ไม่ยอมให้ใครมาเบียดเบียนตนได้ ไม่ยอมให้ใครมาทำร้ายตนได้ ไม่ยอมให้ใครมาฆ่าตนได้ ไม่ยอมให้ใครมาทำลายตนได้ ไม่ยอมให้ใครมาทำลายชีวิตตนได้ ไม่ยอมให้ใครมาทำลายทรัพย์สินของตนได้ ไม่ยอมให้ใครมาทำลายชื่อเสียงของตนได้ ไม่ยอมให้ใครมาทำลายความสุขของตนได้ ไม่ยอมให้ใครมาทำลายความเจริญของตนได้ ไม่ยอมให้ใครมาทำลายความดีงามของตนได้ ไม่ยอมให้ใครมาทำลายความรู้ของตนได้ ไม่ยอมให้ใครมาทำลายความคิดของตนได้ ไม่ยอมให้ใครมาทำลายความเชื่อของตนได้ ไม่ยอมให้ใครมาทำลายความศรัทธาของตนได้ ไม่ยอมให้ใครมาทำลายความปรารถนาของตนได้ ไม่ยอมให้ใครมาทำลายความเป็นตนของตนได้ ไม่ยอมให้ใครมาทำลายความเป็นอิสระของตนได้ ไม่ยอมให้ใครมาทำลายความเป็นไทยของตนได้ ไม่ยอมให้ใครมาทำลายความเป็นชาติของตนได้ ไม่ยอมให้ใครมาทำลายความเป็นศาสนาของตนได้ ไม่ยอมให้ใครมาทำลายความเป็นพระมหากษัตริย์ของตนได้ ไม่ยอมให้ใครมาทำลายความเป็นแผ่นดินของตนได้ ไม่ยอมให้ใครมาทำลายความเป็นมนุษย์ของตนได้ ไม่ยอมให้ใครมาทำลายความเป็นสัตว์ของตนได้ ไม่ยอมให้ใครมาทำลายความเป็นพืชของตนได้ ไม่ยอมให้ใครมาทำลายความเป็นสิ่งแวดล้อมของตนได้ ไม่ยอมให้ใครมาทำลายความเป็นโลกของตนได้ ไม่ยอมให้ใครมาทำลายความเป็นจักรวาลของตนได้ ไม่ยอมให้ใครมาทำลายความเป็นธรรมของตนได้ ไม่ยอมให้ใครมาทำลายความเป็นสัจจะของตนได้ ไม่ยอมให้ใครมาทำลายความเป็นนิพพานของตนได้ ไม่ยอมให้ใครมาทำลายความเป็นพระพุทธเจ้าของตนได้ ไม่ยอมให้ใครมาทำลายความเป็นพระธรรมของตนได้ ไม่ยอมให้ใครมาทำลายความเป็นพระสงฆ์ของตนได้ ไม่ยอมให้ใครมาทำลายความเป็นพระไตรปิฎกของตนได้ ไม่ยอมให้ใครมาทำลายความเป็นพระไตรลักษณ์ของตนได้ ไม่ยอมให้ใครมาทำลายความเป็นพระไตรรัตนของตนได้ ไม่ยอมให้ใครมาทำลายความเป็นพระไตรสรณคมน์ของตนได้ ไม่ยอมให้ใครมาทำลายความเป็นพระไตรภพของตนได้ ไม่ยอมให้ใครมาทำลายความเป็นพระไตรวัฏฏ์ของตนได้ ไม่ยอมให้ใครมาทำลายความเป็นพระไตรวิชชาของตนได้ ไม่ยอมให้ใครมาทำลายความเป็นพระไตรสิกขาของตนได้ ไม่ยอมให้ใครมาทำลายความเป็นพระไตรปิยะของตนได้ ไม่ยอมให้ใครมาทำลายความเป็นพระไตรทุกข์ของตนได้ ไม่ยอมให้ใครมาทำลายความเป็นพระไตรทุจริตของตนได้ ไม่ยอมให้ใครมาทำลายความเป็นพระไตรสุจริต

ตนที่ระบบวิทยาศาสตร์ ๑๑๑

๚ ๚ ๚

ที่ตนพึงทำ ๑๑๑

ตามความ ตามที่ตามความตามความตามที่ความที่ความที่ความที่
ความตาม ตามตามตามที่ที่ตามความที่ตามที่ความที่ตามที่ตามตามตาม
ที่ตามที่ความ ที่ที่ตามความที่ที่ตามที่ตามที่ตาม

๑๓๓ ๓๓๘ ๓๓๘ ๓๓๘

๒๓ ๓๓ ๒๒ ๒๒ ๒๒

๚ ๚ ๚

ཡ། ། ། ། ། །

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

: ། ། །

ཁྱད་ཆོས་ཀྱི་ཁུངས་ཀ་ཁམས་ཀྱི་ཁ་ཕྱི་ལ་ཡོད་ཅིང་ ཁ
ཏ་ལ་ཀ་ཡི་ཁ་ཕྱི་ཁ་ཤར་ཡོད་ཀྱི་ཡིན། ཁ་ཐི་ཁ་ཕ་ཀ
ལ་ཁ། ཁ་ཤ་ཀ་ཏ་ཀ་ཏ། ཁ་ཤ་ཤ་ཁ ཁ་ཤ ཁ
ཤ ཁ ཤ ཁ ཤ ཁ

ปฏิเสธ ๆ ๆ ๆ

ตามที่ข้าพเจ้าได้ทราบมาว่าเป็นเช่นนี้ ข้าพเจ้าจึงได้ทูลขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตเสด็จไปเยี่ยมเยียนพระเจ้าอยู่หัวที่ประทับ ณ พระตำหนักเขาวัง ในเมืองเพชรบุรี ในวันที่ ๑๗ เดือนมีนาคม ๒๔๔๖ ครั้นเสด็จไปถึงแล้วก็ได้ทราบความว่าพระเจ้าอยู่หัวทรงพระประชวรมีไข้ทรงพระอาการไม่ค่อยสบายมาแต่ก่อนเสด็จมาถึงเมืองเพชรบุรีสองวันแล้ว ข้าพเจ้าจึงได้ทูลขอพระราชทานเฝ้าเพื่อถวายบังคมลาเสด็จกลับ ในวันที่ ๑๗ เดือนมีนาคมนั้นเวลาบ่ายโมงเศษ ข้าพเจ้าได้ทูลลาเสด็จกลับจากเขาวังมาถึงพระนครเวลาสี่โมงเศษ

ปัญญาตนมีอยู่ในตนแล้วจึงรู้ว่าตนมีปัญญา ๑๐๐ ๑๐๐๐ ๑๐๐๐๐ ๑๐๐๐๐๐ ๑๐๐๐๐๐๐ ๑๐๐๐๐๐๐๐ ๑๐๐๐๐๐๐๐๐ ๑๐๐๐๐๐๐๐๐๐ ๑๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐ ๑๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐ ๑๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐ ๑๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐ ๑๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐ ๑๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐ ๑๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐ ๑๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐ ๑๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐ ๑๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐ ๑๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐ ๑๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐ ๑๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐ ๑๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐ ๑๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐ ๑๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐ ๑๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐ ๑๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐ ๑๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐ ๑๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐ ๑๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐ ๑๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐ ๑๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐ ๑๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐ ๑๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐ ๑๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐ ๑๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐ ๑๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐ ๑๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐ ๑๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐

: ། ། །

๓๓๑. ๓๓๓๑๑๑๓๓๓

: ཀུན་ཁྱབ : [illegible]

ལ་ཤ་ཁ་ཁ་ནས་ནས་ནས།ལ།ལ།ལ

๓๓๓๓ ๓๓๓๓

ལ་ལ་ཡ་ཡ་ཡ་ཡ་ཡ་ཡ་ཡ་ ། ལ་ཡ་ཡ་ལ་ལ་ལ་ལ་ལ་ལ་ལ་ལ་ལ་ལ་ལ་ལ
ལ ། ལ་ལ་ལ་ལ་ལ་ལ་ལ་ ། ལ་ལ་ལ་ལ་ལ་ལ་ལ ། ལ་ལ་ལ ། ལ
ལ ། ལ ། ལ །

ལས་ཀྱི་ཁ་ཡིས་ནི། ཀུན་ཏུ་ཡང་ཁ་ཅིག ཀུན་ཏུ་ཡང་ཁ་ཅིག ཀུན་ཏུ་ཡང་ཁ་ཅིག

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ནམ་ཡང་ཁ་ཅིག་ལ། ཡང་ཡང་ཁ་ཅིག་ཏུ་ལུས་ཀ་ཀ་ཡ། ལུས་ཀ་ཀ་ཡ། ལ་ལ་ཁ་ཅིག་ལ
ལ་ལ་ཁ་ཅིག་ལ། ལ་ལ་ཁ་ཅིག་ལ ལ་ལ ཁ ཁ ཁ

: ཀུན་ཁྱབ་ཀུན :

ཁྱོད་ཅིག་ཤེས་ཤིག་ཅེས་ཁ་ཅིག་ཁ་ཅིག་ལ་ཤེས་ཤེས་ཀ་ཡ་ཡ། ཡོ
ད་ཁ་ཅིག་ཁ་ཅིག་ལ་ཤེས་ཤེས་ཀ་ཡ་ཡ། ཁ་ཅིག་ལ་ཤེས་ཤ
ས་ཀ་ཡ་ཡ། ཁ་ཅིག

ཁ་ཅིག་ཀུན་ཁྱབ་ཅེས་ཁ་ཅ་ཤ ཁ་ཅ་ཤ ཁ་ཅ ཁ ཁ ཁ

: ཀ ཀ ཤ :

ཕ: ལ། ལ ཐ ལ ཀ ཀ ཀ: ཆ ནས ལ། ལ ཕ: ཆ ནས ལ། ནས ལ ཏ ལ ;: ལ། ཏ ཀ ལ
ཐ ལ ཐ ལ ཀ ལ ཀ ལ ཏ ལ ལ ལ ། ཐ ཏ ཀ ཀ ཤ །
ཀ ཐ ལ ཀ ཀ ཏ ལ ལ ལ

IN DEN JAVAANSCHEN TEKST OPGEMERKTE DRUKFOUTEN.

---

pag.	3 : 3	l. [illegible]
„	7 : 16	l. [illegible]
„	20 : 8	l. [illegible]
„	22 : 12	l. [illegible]
„	22 : 15	l. [illegible]
„	58 : 12	l. [illegible]
„	58 : 13, 14	l. [illegible]
„	83 : 12	l. [illegible]
„	99 : 4	l. [illegible]

AANTEEKENINGEN.

Bl. 2, r. 2: [illegible] Zie G. 181.

r. 7: [illegible] madur. voor [illegible] G. 170.

r. 8: [illegible] R. denkt bij deze verklaring (?) van 't woord [illegible] aan [illegible] m. i. wel wat gewaagd. Hoe de bekende wayang-soort aan haar naam komt, is vooralsnog onzeker. De volgende woorden [illegible] etc. geven geen zin, daar een *scheidgrens* (wij zeggen *grensscheiding*) slechts tusschen *twee* zaken kan bestaan.

r. 12: [illegible] Ook 3:16, 22 enz. Zie over de plaatsing van [illegible] G. 185.

r. 17: [illegible] De spelling met *tarung* zonder *taling* om de *å*-klank uit te drukken vindt men ook 122:3; 129:19, 24 ([illegible]). Maar 129:1 [illegible] en 135:23; 137:24 [illegible] In zijne aanteekeningen op dit wayang-verhaal deelt Roorda mede dat hij op talrijke andere plaatsen de *tarung* tot uitdrukking van de *å*-klank in het HS. heeft aangetroffen. *Daar* heeft hij ze echter weggelaten. Uit de door hem gegeven voorbeelden blijkt dat de *tarung* zoo gebruikt werd, hoewel geenszins constant, in de open ultima en penultima, en in de door een nasaal gesloten penultima. Roorda meent dat [illegible] zoo geschreven is om aan te geven dat men moet uitspreken *Jåyåntåkå* en niet *Jayantåkå*; dit zou dan ook het geval kunnen zijn met [illegible] *kålåntåkå* en misschien met woorden als [illegible] die in Solo'sch Javaansch tegenwoordig [illegible] en [illegible] geschreven worden. Maar niet verklaard daarmede lijkt me 't gebruik van de *tarung* in open ultima en penultima. Of zou de *tarung*, in al deze woorden gemakshalve voor *taling-tarung* in de plaats staande, gelijk in andere M.P. talen misschien wel 't geval is, wellicht juist dienen om een gewijzigde uitspraak (*o* en niet *å*) van de *aksara lĕgĕna* aan te geven, een uitspraak die in bepaalde gevallen ook in 't Solosche gevonden wordt? Zie Roorda: Jav. Grammatica 1855 § 14 aant. Vergl. ook wat dr. Brandes schrijft over een teeken, dienende »om een bizondere uitspraak van een open syllabe met *aksara lĕgĕna* »aan te duiden" door hem gevonden in een Babad Bĕsuki van het Batav. Genootschap. T. I. T. L. V. dl. 35 pag. 468 en G. 167.

r. 18: [illegible] enz. waar voor *Jĕnggala*

't jaartal 1101 wordt opgegeven. — Het is nog onzeker in welken tijd de lotgevallen van *Pañji* te plaatsen zijn. Zie daarover dr. Brandes in T. I. T. L. V. dl. 32 (Iets over een ouderen Dipanĕgara pag. 27 en 57 overdruk) op welke eerste plaats hij een paar jaartallen voor *Jĕnggala* op inscripties gevonden vermeldt.

r. 21: [illegible] in dit stuk telkens voor [illegible] b. v. 3 : 8; 5 : 7; 10 : 1; 14 : 8; 22 : 23; 24 : 5 enz. Eveneens [illegible] 19 : 4; 27 : 17; 37 : 8 enz.

Bl. 3, r. 9: [illegible] door wederzijdsche ouders verloofd (R.) Ook 6 : 12; 7 : 4; 12 : 8. [illegible] 37 : 23. Zie ook G. 184.

r. 11: [illegible] Verder 3 : 16; 14 : 23; 70 : 1; 99 : 5. Zie ook G. 187.

r. 12: [illegible] madur. voor [illegible] G. 168.

r. 14: [illegible] Vgl. R. zou deze uitdrukking beteekenen »de lijfelijke eigen broeders in onderscheiding van de neven of nichten". Daargelaten, of de afleiding door R. gegeven (van skr. *deha* = *lichaam*) wel boven allen twijfel verheven is, wil ik hier alleen aanteekenen, dat op twee plaatsen in dit stuk, 15 : 20 en 21 : 7, waar eenige [illegible] met name genoemd worden, de namen van vier zijner *neven* voorkomen, nl. *Rangga*, *Tambangan*, *Jĕjĕtan* en *Gaḍingan*. Ik voeg hierbij dat Cohen Stuart het woord [illegible] vertaalt met *bloedverwanten* [1]) en Winter in zijn Kawi-W. er voor opgeeft [illegible]

r. 17: [illegible] is niet *alleen* Oost-Jav. gelijk 't Hwdbk. wil. Zie G. 184.

r. 18: [illegible] Hierbij teekent R. aan dat in 't HS. [illegible] staat. [illegible] komt voor in Roorda's Wajangverhalen p. 155 en in de Beschrijving van Batavia dl. I, p. 93.

Bl. 4, r. 3: [illegible] Hartelijkheidshalve; inderdaad was de patih een neef van *Pañji*'s vader. Verder 4 : 8; 3 : 16.

r. 6: [illegible] beteekent dus ook: *bij de hand genomen worden*. Dit blijkt niet voldoende in Hwdbk.

r. 8: [illegible] hier en meermalen elders vóór de directe rede. G. 185.

r. 10: [illegible] *Sangking* wordt meer expletief gebruikt, b. v. 14 : 24. Soms is 't moeilijk te onderkennen of het woord in bovenstaanden geest of als *nadrukwijzer* gebezigd is.

r. 23: [illegible] Het woord [illegible] heeft meermalen onmiddellijk achter zich datgene waarin men verandert. Zoo beteekent [illegible] (van godsdienst veranderen en) den Islam aannemen. Dit gebruik kan men uit 't artikel [illegible] in Hwdbk. niet opmaken.

Bl. 5, r. 1: [illegible] In 't Leidsche HS. wordt [illegible] dikwijls eenvoudig [illegible] genoemd. Zie ook Cohen Stuart in zijn Overzicht der Jaya Lĕngkara (Bijdr. K. I. II, p. 182).

---

1) In zijn Overzicht der Jaya Lĕngkara. Bijdr. K. I. I. p. 58.

r. 6: In R.'s tekst staat [illegible] te lezen, blijkbaar een drukfout, daar in de aantt. bl. 475 over [illegible] gesproken wordt. Overigens geven Hwdbk. en Jansz Jav. Nederl. Wdbk. beide vormen op.

ibid.: [illegible] Zie G. 186 en vgl. Jav. Zamenspr. II, 122.

r. 16: [illegible] en [illegible] komen in dit stuk telkens voor in den zin van [illegible] Vgl. R. zal dit gebruik wel behooren tot 't dialect van den Oosthoek en 't Noorderstrand.

r. 17: [illegible] en [illegible] pleonast. voor [illegible] [illegible] ontbr. in Hwdbk. Komt ook voor: 79:16; 113:3; 118:12; 130:19.

r. 18: Achter [illegible] mag een substant. gebruikt worden. Ook 87:2. Zie G. 182.

r. 23: [illegible] oude benaming van *'t paleis van den kroonprins.* Tegenwoordig spreekt men in de Vorstenlanden van de [illegible] Ook 8:5, 23.

Bl. 6, r. 11: [illegible] een vrouw nemen. Ontbr. in 't Hwdbk. WW.[1]) geven op [illegible] wat er een afkorting van is.

ibid.: [illegible] met waarde van [illegible] [illegible] vlg. R. waarsch. dialect van den Oosthoek. Vlg. Hwdbk. en Jansz Jav. Nederl. Wdbk. is *'t strandtaal.* Ook 67:23.

r. 15: [illegible] voor [illegible] is in tegenwoordig Solo'sch Javaansch alleen imperatief.

r. 24: [illegible] onbeholpen manier om uit te drukken *om twee redenen.*

Bl. 7, r. 1: Over [illegible] als verkorting van [illegible] Zie G. 185.

r. 2: [illegible] dient vlg. R. terecht om den aangesproken persoon niet te doen ontstellen.

r. 7 en 11: [illegible] en [illegible] vlg. Rhemrev bij R. schrijffouten voor [illegible]. Toch blijft de vorm, hoewel volkomen duidelijk van beteekenis, vreemd. G. 184.

r. 14: [illegible] = [illegible] 6:7.

r. 23: [illegible] madur. voor [illegible] G. 168.

Bl. 8, r, 1: [illegible] komt ook voor 108:1. Zie G. 190.

r. 7: Vóór [illegible] is uitgelaten [illegible] of iets drgl. Vergl. 102:3, 5 en G. 185.

r. 10: [illegible] Vergl. Prĕgiwa 81:15 en G. 188.

r. 11: [illegible] madur. voor [illegible] G. 168.

r. 12: [illegible] Deze vorm ontbr. in 't Hwdbk. dat [illegible] opgeeft. Evenzoo bij WW.

r. 18: [illegible] madur. voor [illegible] G. 168.

---

1) Ms. Woordenboek der heeren Winter en Wilkens, laatste afschrift.

Bl. 9, r. 3, 4: Met [illegible] wordt bedoeld Angreni G. 180, en Hwdbk. Zoo leest men in de Pañji Malat cod. 2061 der Leid. Univers. Biblioth. deze woorden van *Pañji* tot *Nawang Sasi*: [illegible] (fol. 19a) en in datzelfde HS. folio 62a zegt de vorst tot zijn gemalin, haar een sirih-pruim uit zijn mond aanbiedende: [illegible] [1])

r. 11: [illegible] wil R. beschouwd hebben als een schrijffout voor [illegible] [?]

r. 18: [illegible] is vlg. R. waarsch. dialect van den Oosthoek. Bij Jansz Jav. Nederl. Wdbk. zonder opgave van vindplaats = [illegible] Komt ook voor: 65 : 9; 86 : 19; 111 : 4. Op bl. 102 : 9 leest men [illegible] vlg. R. aant. 504 verkeerd. In Bajanagara [illegible] [2])

Bl. 10, r. 5: [illegible] Zie ook G. 184.

r. 7: [illegible] Zie over deze samenst. G. 176.

r. 8: [illegible] ouder vorm dan [illegible] want 't Oud-Jav. heeft *rahadyan*, afgeleid van *hadi* met voorgevoegd *ra*. Zie prof. Kern's Fidjitaal p. 125. De inlandsche afleiding van [illegible] en [illegible] behoort in 't Hwdbk. geschrapt te worden.

r. 20: [illegible] *inpakken*. G. 190. Vergl. r. 24 en 22 : 14.

r. 21: [illegible] *rinkelen*, zie Jansz Jav. Nederl. Wdbk. Het onder [illegible] in Hwdbk. opgegevene [illegible] kan goed zijn, daar Jansz ook [illegible] = [illegible] vermeldt.

Bl. 11, r. 1: [illegible] Welke kleur hiermee precies bedoeld wordt is onzeker. Zie G. 185.

r. 18: [illegible] Over imperat. en conjunct. vormen in dit stuk, zie G. 183. [illegible] komt herhaaldelijk voor in den zin van [illegible] b. v. 104 : 5; 117 : 10. Ook Purwa Lělana I, 33 : 2; 38 : 11; 79 : 16.

r. 19: [illegible] ongewoon. Zie G. 176.

Bl. 12, r. 4: Over [illegible] = [illegible] Zie G. 180.

r. 8: Voor [illegible] madur. i. p. v. 't hulpwoord met achtergevoegd pronomen. G. 165.

r. 14: [illegible] vlg. Rhemrev bij R. in Oost-Java en in Bañumas in gebruik. Ook Jansz geeft het in zijn Jav. Nederl. Wdbk.

r. 23: [illegible] Vlg. R. op gezag van Jansz en Rhemrev *spreektaal*; het wordt echter noch in Jansz' Supplement (1883), noch in zijn Jav. Nederl. Wdbk. als zoodanig vermeld. Ook te vinden in Purwa Lěl. II, 160 en meermalen in Kitab Tuhpah.

---

1) Deze plaatsen dank ik aan Prof. Vreede.

2) Zie de Nouy: Jav. woordenl. ens. den Haag, Nijhoff, 1893.

Bl. 13, r. 5: [illegible] (105 : 11 [illegible]) is in gebruik geheel gelijk aan [illegible] en wordt dus zoowel bij een bevel als in een vraag gebezigd om *nadruk* te kennen te geven.

Bl. 14, r. 2. Vlg. Rhemrev bij R. heeft 't woord [illegible] de bet. van *boomen of struiken afkappen* in Bañumas.

r. 5: [illegible] madur. voor [illegible] G. 165. Vlg. R. zou 't hier en op andere plaatsen staan voor [illegible] in welken zin het vlg. Rhemrev ook voorkomt in Tĕgal, Pĕkalongan, Bagĕlen, Kĕḍu en Samarang.

ibid.: [illegible] voor [illegible]

r. 14: De vorm [illegible] ontbreekt in de Wdboeken. Het moet hier beteekenen: *beraadslagen*, *samenspreken* over.

Bl. 15, r. 10: [illegible] voor [illegible] komt in dit stuk telkens voor, b. v. 52 : 23.

r. 16: [illegible] *hij wilde zich niet laten gezeggen.* Deze uitdrukking ontbr. in Hwdbk. en bij WW. Zie ook 54 : 7.

r. 17: [illegible] beter [illegible] als op p. 17 : 1.

r. 22: [illegible] = [illegible] schijnt vlg. R. tot de taal van den Oosthoek te hooren; ook te vinden 19 : 8; 122 : 23.

Bl. 16, r. 8: [illegible] madur. voor [illegible] G. 168.

r. 14: [illegible] madur. voor [illegible] G. 168.

r. 15: [illegible] Zie over dezen vorm Roorda: Jav. Grammatica 1855 § 295 aant. Ook 26 : 17, 20; 42 : 22; 44 : 22; 47 : 19.

r. 21: [illegible] De 3e persoon voor de 2e. Zie G. 188. Andere plaatsen: 36 : 6; 42 : 13; 43 : 5.

Bl. 17, r. 4: [illegible] De oorspronkelijke vorm wordt geregeld in dit stuk gebruikt. Slechts eens [illegible] 96 : 24.

ibid.: [illegible] mal. كورڤ arab. غُرَاب (R.) ook 96 : 21.

r. 5: [illegible] Nadrukwijzer. Zoo ook 25 : 7; 46 : 7; 72 : 17; 73 : 5; 88 : 9. Vergl. de aant. bij 4 : 10.

Bl. 18, r. 5: [illegible] = zee? G. 174.

r. 18: [illegible] men zou hier verwachten [illegible]

r. 24: [illegible] Het voorwerp is *Kili Suci.* (R.)

Bl. 19, r. 6: [illegible] is in beteekenis gelijk aan 't een regel vroeger gebruikte [illegible]

r. 9: [illegible] madur. voor [illegible] G. 169.

r. 18: [illegible] (ook 64 : 2; 116 : 5). Vlg. R. en Hwdbk. krama ḍusun is thans te Sala facultatief krama. Zie Walbeehm: Taalsoorten I, 131.

r. 18: [illegible] In Hwdbk. bij te voegen dat dit woord een verbastering is van skr. wyomântara. Zie Prof. Kern's Wṛtta-sañc'aya 177.

r. 21: [illegible] Cum conjunctivo, ook 100 : 6; 118 : 2. Het kan ook den imperatief achter zich hebben 30 : 11. In dit stuk vindt men 't gewl.

gevolgd door den indicatief, zoo 20 : 11; 25 : 15, 20; 30 : 13; 38 : 8, 12; 39 : 1, 3; 40 : 11 enz. Zie Jansz Jav. Grammatica 3e druk § 273.

Bl. 20, r. 8: [illegible] Zie over 't overvloedig gebruik van [illegible] in dit stuk G. 179.

r. 17: [illegible] madur. *strand* G. 169.

r. 22: [illegible] R. wil lezen [illegible] Zie ook G. 188.

r. 23: [illegible] *Bakar* is hier *mal.* (R.)

Bl. 21, r. 1: [illegible] is skr. *nyagrodha* (in Hwdbk. bij vergissing °*groda*) en beteekent *waringin.* Vlg. Rhemrev bij R. is [illegible] de naam van een bizonder soort van waringin met dikkere en breedere bladeren.

r. 7 : 11: [illegible] beteekent dus ook (*een bepaalden naam*) *veranderen.* Deze bet. ontbr. in Hwdbk.

r. 12: [illegible] beteekent *held.* G. 177.

Bl. 22, r. 7: [illegible] *indien inderdaad.* Ook: 37 : 20; 54 : 11; 75 : 16; 104 : 3.

r. 8: [illegible] *van wie niet meer gepraat wordt, de verscheidene.* Vlg. Ismangun ook te Yogya in gebruik (R.) 35 : 2, 6; 36 : 3; 45 : 17.

ibid.: [illegible] waarsch. schrijffout voor [illegible] G. 181.

r. 15: [illegible] madur.? G. 169.

r. 17: [illegible] lees [illegible] = [illegible] G. 177.

r. 23: [illegible] verkorting van [illegible] ontbr. in de Wdboeken.

ibid.: [illegible] is toch wel een verdubbeling van [illegible] In dat geval gaat de door Walbeehm gegeven regel niet op. (Woordafleiding in het Javaansch § 45, 5°.)

Bl. 23, r. 6: [illegible] waarsch. voor [illegible] G. 170.

r. 3: [illegible] *averij krijgen* van een schip; ontbr. Hwdbk. en WW.

r. 7: [illegible] (*goederen*) *lossen* ontbr. Hwdbk. 23 : 10 [illegible] mrv.

r. 12: [illegible] madur. voor [illegible] G. 169.

r. 13: [illegible] Zie ook G. 175.

r. 24: [illegible] kan dus een dir. object hebben. Dit blijkt niet duidelijk uit de Wdboeken. Zie verder: 58 : 9; 127 : 5; 367 : 122.

Bl. 24, r. 11: [illegible] *een wel.* G. 183.

r. 16: [illegible] een oude vorm van [illegible] G. 187.

r. 18: [illegible] *vluchteling.* Deze bet. ontbr. in Hwdbk. maar is te vinden in Jansz' Jav. Nederl. Wdbk., die echter weer foutief ook [illegible] voor *vluchteling* opgeeft. G. 185.

Bl. 25, r. 2: [illegible] Na werkww. van *bevelen* kan de conjunctief gebruikt worden; in 't oud-Jav. was dit regel.

r. 11: [illegible] is waarsch. een verbastering in krama van [illegible]

ꦠꦤ꦳ꦔꦒ꦳ꦤ꦳ꦤ꦳ oud-Jav. *tan-angga*, waarover men zie Prof. Kern in Bijdr. K.I. 4e R. I, 138. Ook 30:16; 57:20.

r. 15: ꦤꦶꦱꦶꦤꦶꦱ꦳ eveneens 30:12; 72:17; 104:1 is een sierlijker uitdrukking voor ꦤꦶꦱꦶꦱ꦳.

Bl. 26, r. 4: ꦲꦤ꦳ꦤꦸꦤꦸꦤ꦳ *onderwerping* ontbr. in de Wdboeken. Meerdere plaatsen: 26:11; 28:2, 4; 29:4; 32:7 enz.

r. 21: ꦱꦸꦱꦶꦱꦤ꦳ Zie G. 183. Ook 31:10; 94:17; 100:1; 104:1, 4; 106:9.

Bl. 27, r. 3: ꦩꦏꦲꦤꦸꦤꦸꦤ꦳ Schijnt naar analogie van ꦩꦏꦲꦤꦶꦤꦶꦤ꦳ gevormd, in plaats van ꦲꦩꦏꦤꦸꦤꦸꦤ꦳ Vergl. ꦲꦤꦸꦤꦶꦤꦶꦤ꦳ ꦲꦤꦸꦤꦸꦤꦶꦤꦶꦤ꦳ Het woord is nog te vinden 43:15; 44:15, 22; 45:4.

r. 5: ꦤꦸꦲꦶꦲꦶꦲꦶꦱꦱ꦳ gebruikelijker ꦲꦶꦲꦶꦲꦶꦱꦱ꦳

r. 9: ꦩꦱꦸꦲꦶꦤꦶꦤ꦳ in den zin van ꦲꦶꦩꦱꦸꦲꦶꦤꦶꦤ꦳ ontbr. in de Wdboeken.

Bl. 28, r. 16: ꦱꦶꦱꦶ geheel gelijk aan ꦱꦱꦱꦱ꦳ is waarsch. Oosthoeksch. (R.)

r. 22: ꦱꦤꦶꦱꦶꦤ꦳ voor ꦱꦤꦶꦱꦶꦲꦶꦱꦶ ontbr. in de Wdboeken. Ook: 45:24; 111:20; 118:20.

r. 23: ꦲꦤꦤꦸꦱꦸꦱꦲꦶꦤꦤꦸꦱꦱ꦳ *zijn tocht voortzetten*, een zeer gewone uitdrukking die in de Jav. Wdboeken ontbreekt.

Bl. 29, r. 9: ꦲꦤꦤꦸ madur. voor ꦱꦶꦲꦶꦱꦸ ꦱꦸꦤꦸꦤ꦳ G. 169.

r. 18: De titel ꦩꦤꦸꦱꦸꦤ꦳ hier *van* Andayaprana, 70:5, 7 van Sĕkar Taji en 45:4; 53:7; 105:16 *tot* Sĕkar Taji gebezigd, ontbr. in de Wdboeken.

Bl. 30, r. 12: ꦲꦩꦶꦱꦸꦱꦤꦤ꦳ madur. voor ꦩꦶꦱꦸ G. 165.

r. 21: ꦲꦤꦸꦤꦸꦤ꦳ waarsch. voor ꦲꦤꦸꦱꦸꦱꦱꦲꦤꦸꦤꦸꦤ꦳ Zie G. 184.

r. 23: ꦱꦸꦩꦱꦩ꦳ Vergl. 32:5.

Bl. 31, r. 14: ꦱꦶꦲꦶ voor ꦱꦶꦲꦶ doordat de schrijver ꦲꦶꦱꦶꦲꦤꦤꦸꦤ꦳ (23:15) in zijn hoofd had. (R.)

Bl. 32, r. 5: ꦲꦤꦶꦤꦶꦱꦸꦱꦱꦲꦩꦶꦱꦤꦤꦸꦤ꦳ te lezen: ꦲꦶꦱꦶꦱꦸꦱꦶꦱꦤꦤꦸꦤ꦳

r. 13: ꦱꦱꦤꦶꦤꦶꦲꦶ madur. voor ꦱꦱꦤꦶ꦳ of ꦱꦱꦤꦶꦲꦶ꦳ G. 165.

Bl. 33, r. 13: ꦲꦩꦩꦶꦲꦶꦱꦶꦱꦤꦤꦸꦤ꦳ *Midden-Java.* Zoo ook ꦱꦱꦱ꦳. Ontbr. in de Wdboeken.

r. 17: ꦲꦩꦶꦲꦶꦱꦶꦤꦤꦸꦤꦸꦤꦸꦤꦸꦤ꦳ voor ꦲꦶꦲꦶꦱꦶꦤꦤꦸꦤ꦳ (R.)

Bl. 34, r. 24: ꦱꦸꦤꦸ Zie G. 180.

Bl. 35, r. 7: Er heerscht hier verwarring in de namen. Op p. 34:23 begint Kĕbo Paṇḍoga te spreken tot Pañji Wulung en *Macan Wulung*, en eindigt hier sprekende tot Pañji Wulung en *Tunggul Wulung*. Evenzoo 35:24.

r. 12: ꦱꦱꦶꦤꦶꦱꦱꦱꦱ

Bl. 36, r. 12: [illegible] staat hier voor [illegible] Andere plaatsen zijn Wajangverhalen II: 231, 281, 565 (Verhand. Batav. Genoots. dl. 44).

ibid.: [illegible] omzetting van [illegible] G. 189.

r. 15: [illegible] madur. voor [illegible] G. 169.

Bl. 37, r. 5: [illegible] oud-Jav. G. 182. Ook 39:7; 111:3.

r. 13: [illegible] (ook 40:6) ontbr. in 't Hwdbk. WW. terecht: *moeilijkheden of iets verdrietigs ondervinden waardoor de geest als 't ware beneveld is.*

r. 22: [illegible] omdat hij geen Javaan maar iemand van den overwal was. Zie echter R.'s vertaling van de Pañji p. 19 die in Mĕtahun het latere Madiyun meent te zien.

Bl. 38, r. 8: [illegible] voor [illegible]

r. 22: [illegible] Zie ook G. 178.

Bl. 39, r. 17: [illegible] staat in Hwdbk. ten onrechte onder [illegible] waar het oorspronkelijk niets mee te maken heeft.

Bl. 40, r. 16: [illegible] Zie ook G. 186.

Bl. 41, r. 15: [illegible] ellipt. voor [illegible] G. 176.

Bl. 42, r. 14: [illegible] G. 180.

r. 16, 22: [illegible] Waarsch. is [illegible] het mrv. van [illegible] welke laatste vorm weinig gebruikt wordt, daar in 't woord *helpen* reeds een meervoudig begrip ligt. Van deze meening schijnen ook WW. en Jansz in zijn Jav. Nederl. Wdbk. te zijn. Het Hwdbk. brengt ons niet verder.

Bl. 43, r. 4: [illegible] *ge zult wel moe zijn.*

r. 11: [illegible] een locatief zonder voorzetsel, evenals meermalen in oud-Jav. Zie Prof. Kern: Kawi-studien 108. Nog 58:8.

Bl. 44, r. 5: [illegible] etc. Dit zijn de woorden van den vorst van Kĕḍiri.

Bl. 45, r. 11: [illegible] Deze uitdrukking ook 114:23.

r. 20: [illegible] Zie ook G. 179.

r. 21: Bij te voegen in Hwdbk. [illegible] *zonder ophouden.*

r. 22: [illegible] zal wel een schrijffout zijn voor [illegible]

Bl. 46, r. 1: [illegible] *van A tot Z.* De uitdrukking ontbr. in dezen vorm in Hwdbk. en bij WW.

r. 4: [illegible] schrijffout voor of verkorting van [illegible] G. 180.

r. 7: [illegible] In R.'s tekst staat verkeerdelijk [illegible]

r. 13: [illegible] Ontbr. in Hwdbk. waar [illegible] gevonden wordt.

r. 15: [illegible] kan hier zijn eigenl. bet. van *schragen* hebben, maar moet 47:12, 13 naar 't verband *ten strijde optrekken* beteekenen.

Bl. 47, r. 14: [illegible] (ook 126:2). Zoo moet in Hwdbk. gelezen worden voor [illegible] Vergl. ook Jansz' Jav. Nederl. Wdbk.

r. 11: [illegible] *van drie kanten omsingelen.* Ontbr. in Hwdbk. en bij WW.

r. 19, 20, 24; 48 : 3, 6, 8: [illegible] Vlg. de Hollander zijn er twee soorten van [illegible] nl. [illegible] en [illegible] Zie Meded. van wege het Nederl. Zendelinggen. dl. 16, p. 76.

r. 22 (ook 48 : 11): [illegible] *onzuiver (van toon) ontstemd*, zie Jansz' Jav. Nederl. Wdbk. Deze bet. ontbr. in Hwdbk. en bij WW.

r. 23: [illegible] (ook 48 : 8; 50 : 9; 52 : 24) (*een muziek-instrument*) *stemmen* = [illegible] 48 : 24.

Bl. 49, r. 10: [illegible] [1]) moet in bet. gelijk zijn aan [illegible] r. 14 maar is grammaticaal niet te verklaren. Zie ook G. 190.

r. 21: [illegible] infin. van [illegible] en bij uitbreiding ook: *'t gesprokene, de woorden van iemand.* Ook nog 60 : 21; 62 : 20; 101 : 15. De vorm ontbr. in Hwdbk. en bij WW.

Bl. 51, r. 11: [illegible] omzetting van [illegible] G. 180.

r. 12: [illegible] madur. voor [illegible] G. 169.

ibid.: [illegible] *zich veel inbeelden.* Vergl. [illegible] Jav. Zamenspr. II, 109 n°. 159, en G. 188. — De uitdrukking ontbr. in Hwdbk. en bij WW.

r. 14: [illegible] Hiervoor te lezen: [illegible] G. 174.

r. 16: [illegible] te lezen: [illegible] G. 178.

r. 24: [illegible] madur. voor [illegible] G. 169.

Bl. 52, r. 1: [illegible] moet hier *manziek* beteekenen. Zie echter G. 178.

r. 13: [illegible] *zijn drift botvieren*, ontbr. in Hwdbk. WW. hebben [illegible].

ibid.: [illegible] voor [illegible] G. 177. Komt ook voor: 68 : 3, 13.

r. 17: [illegible] voor [illegible] gesneuvelde.

r. 19: [illegible] enz. misschien te lezen [illegible] G. 189.

Bl. 53, r. 2: [illegible] madur. voor [illegible] G. 170.

Bl. 54, r. 1: [illegible] hier *begrip*, *verstand.* Zie ook WW. Deze bet. ontbreekt in de overige Wdboeken.

Bl. 55, r. 7: [illegible] als subst. = [illegible] *virtuositeit* ontbr. in de Wdboeken.

r. 9: [illegible] als verbale meervoudsv. vlg. R. zeldzaam. Zie echter G. 186.

r. 18: [illegible] beteekent hier en 95 : 13 *de persoon van.*

r. 20: [illegible] hier en 96 : 16 waarsch. drukfout voor [illegible]

---

1) Misschien madur. [illegible] (*iets*) *bij, onder zich hebben.*

r. 22: [illegible] *bewaken.* Deze vorm ontbr. in de Wdboeken.

Bl. 56, r. 11: [illegible] Ook 64 : 18. De conjunct. geeft hier geen goeden zin.

Bl. 57, r. 5, 7: [illegible] *aan of van drie verschillende kanten* (R.)

r. 11; 107 : 11; 133 : 9, 11 [illegible] Dit woord lijkt skr. Maar welk skr. woord is het dan?

Bl. 58, r. 12: [illegible] *beurtelings, om de beurt.* Ontbr. in Hwdbk.

ibid.: [illegible] infin. *het oprukken.* Deze vorm ontbr. in Hwdbk.

r. 16: [illegible] Deze uitdrukking, grammaticaal ongerijmd, is sierlijkheidshalve gebruikt voor [illegible]

Bl. 59, r. 18: [illegible] *laat 't als mijn uitdrukkelijke wil door een ieder geëerbiedigd worden.* G. 179.

r. 23: [illegible] (ook 122 : 17) en [illegible] 122 : 18; 126 : 4; 129 : 3 zijn ontstaan uit oud-Jav. *mangsĕh.* G. 188.

Bl. 60, r. 19: [illegible] waar men zou verwachten [illegible] Komt meer voor: 63 : 22; 64 : 11; 98 : 23, 24; 105 : 23; 115 : 21.

r. 22: [illegible] ontbr. in den hier vereischten zin in Hwdbk. en bij WW. Jansz, Jav. Nederl. Wdbk. terecht: (*imd.*) *raken met iets langs.*

Bl. 61, r. 7: [illegible] in den zin van *afstijgen*, *neerdalen* ontbr. in Hwdbk. Te vinden in Jansz' Jav. Nederl. Wdbk.

Bl. 63, r. 20: [illegible] voor [illegible] G. 179.

Bl. 64, r. 3: [illegible] *zijn stem laten hooren.* (Verg. ons plat: *asem geven*). Deze uitdrukking ontbr. in de Wdboeken.

r. 5: [illegible] beter ware hier [illegible]

r. 7: [illegible] moet hier vlg. R. een zeer nederige houding aanduiden. Uit de Wdboeken zou men dit niet opmaken.

Bl. 65, r. 11: [illegible] (ook 98 : 18) = [illegible]

r. 13: [illegible] ook 89 : 7; 100 : 1; 111 : 8; vlg. R. wel dialect van den Oosthoek.

r. 18: [illegible] *elk zijns weegs.* Ontbr. in de Wdboeken: zie echter WW.

Bl. 66, r. 5: [illegible] Vlg. 't Leidsche HS. I, 203 was Pañji een incarnatie van Wisnu, en had hij als teeken daarvan een bruine moedervlek onder 't haar aan de *linkerslaap.* Zie ook Cohen Stuart's Overzicht der Jaya Lĕngkara in Bijdr. K. I. dl. II bl. 169.

r. 14: [illegible] *een kanon afschieten* is *mal.* (R.)

r. 15: [illegible] *gelijktijdig met* ontbr. in de Wdboeken. Ook: 115 : 22; 120 : 9.

ibid.: [illegible] Vlg. R. waarsch. een schrijffout voor [illegible]

Bl. 67, r. 18: [illegible] voor [illegible] Ontbr. in de Wdboeken. Vergl. 69 : 18.

r. 23: [illegible] (ook 69 : 11) *bestemd voor.* Ontbr. in deze bet. in de Wdboeken.

Bl. 68, r. 3: [illegible] = [illegible] alleen bij WW. opgegeven.

r. 21: [illegible] *de andere honderd vrouwen.*

Bl. 69, r. 10: [illegible] in den zin van *bedachtzaamheid* is alleen bij WW. te vinden.

r. 20: [illegible] madur. *onderzoek doen* G. 170.

Bl. 72, r. 1: [illegible] madur. voor [illegible] G. 170.

r. 7: [illegible] (ook 103:19). R. vertaalt dit met: *wat er te lezen is, wat er in te lezen staat*, en denkt dus aan mal. *tërbaca*[1]). Ik vermoed dat het woord verbasterd is onder invloed van volksetymologie, maar kan de oorspronkelijke vorm niet thuisbrengen. Op de tweede der aangehaalde plaatsen moet 't *overluid* beteekenen.

Bl. 73, r. 13: [illegible] is hier vreemd gebruikt.

r. 23: [illegible] Misschien te lezen: [illegible]? G. 184.

Bl. 75, r. 12: [illegible] waar [illegible] overtollig is. Vergl. [illegible] 97:11; 114:19; 115:19; 125:7. Zie echter Leid. HS. I, 58 r. 1 [illegible]

Bl. 76, r. 20: [illegible] = [illegible] G. 182.

r. 21: [illegible] beteekent hier: *hij kon 't volstrekt niet dulden, hij kon er in 't geheel geen vrede mee hebben.* Ontbr. in 't Hwdbk.

Bl. 79, r. 6 (ook 97:15): [illegible] *omdat.*

r. 15: [illegible] *hij is genoegzaam in staat* (R.)

Bl. 80, r. 10: [illegible] een vreemde uitdrukking voor de menschen die bij de [illegible] woonden. (R.)

r. 11: [illegible] R. vertaalt, niet lettende op [illegible] *hij wilde niet dat zij gerucht zouden maken.* De zin is evenwel: *maar hij wilde niet dat wij er over praten zouden, dat wij aan de zaak ruchtbaarheid zouden geven.* (De zaak moet onder ons blijven).

Bl. 81, r. 2: Bij vergissing staat hier [illegible] voor [illegible]

r. 12: [illegible] *men vertelt dat.* Ontbr. in de Wdboeken.

r. 12: [illegible] = [illegible] Ook 85:24. Vlg. Rhemrev bij R. is 't woord in deze bet. ook in de stranddistricten en in Bañumas in gebruik.

Bl. 83, r. 7, 9: [illegible] *hij zou eerst kalm wezen, als hij bij hem was* (R.)

r. 16: [illegible] = [illegible] alleen te vinden bij WW.

r. 22: [illegible] misschien madur. G. 170.

Bl. 85, r. 21: [illegible] Zie ook G. 186 en vergl. Brata Yuda, zang 58 str. 5: [illegible]

1) Zoo ook prof. Kern? Zie Wṛtta-s. p. 191.

Bl. 87, r. 2: [illegible] futurum. Zie G. 186. Andere plaatsen: 127:18; 128:18.

r. 5: [illegible] madur. voor [illegible] G. 169.

r. 7: [illegible] (ook 107:23) ontbr. in de Wdboeken. Ik durf niet met zekerheid beweren dat deze vorm goed is. R. houdt 't voor een schrijffout, maar had niet gezien dat de vorm op *twee* plaatsen in de Pañji-verhalen voorkwam.

r. 19: [illegible] Vlg. R. is hier bedoeld [illegible] *afgesnauwd worden.*

r. 22: [illegible] Vlg. Ismangun bij R. te lezen [illegible]

Bl. 89, r. 7: [illegible] *voor (een ander) aanzoek doen.* De vorm ontbr. in Hwdbk.

r. 16: [illegible] waarsch. juist vertaald door R. in zijn vert. der Pañji bl. 43: *Neen, het plan was niet met den vorst te trouwen,* waar tevens het gebruik van den 3den persoon voor den 1sten in de Javaansche uitdrukking in het Hollandsch is weergegeven.

Bl. 90, r. 16: [illegible] voor [illegible] (R.)

Bl. 91, r. 4: [illegible] Is deze vorm een verdubbeling van [illegible] of met voorvoegsel [illegible], gevormd van [illegible]? Zie Walbeehm: Woordafl. in 't Javaansch § 45, 3°. en vergl. de aant. op 22:23.

Bl. 94, r. 10: [illegible] is gelijk aan [illegible] 111:17.

r. 18: [illegible] hier *leeftijd*?

Bl. 95, r. 12: Over dit [illegible] dat in de Wdboeken ontbr. zie G. 182.

Bl. 96, r. 12: [illegible] Is hier en 97:13; 103:24; 127:22 in strijd met de grammatica in den zin van [illegible] gebruikt.

Bl. 97, r. 11 en 99:15: [illegible] *scheep gaan* en [illegible] 99:14 (vergl. [illegible]) *aan boord brengen* hadden in Hwdbk. wel vermeld mogen worden, daar men ook zegt: [illegible]

r. 20: [illegible] Het gebruik van [illegible] is hier verdacht. G. 190.

Bl. 98, r. 2: [illegible] ontbr. als subst. = *vlugheid, vaart* in de Wdboeken.

r. 4: [illegible] Hoe is 't laatste woord afgeleid, en is 't wel Javaansch? Winter's Kawi-W. geeft op: [illegible] = [illegible] In 't madur. (Handl. I bl. 142) luidt 't woord *pandiga* en beteekent *bootsvolk.*

r. 5: [illegible] wordt dus ook gezegd van 't scheepsvolk. Zie Hwdbk.

Bl. 99, r. 3: [illegible] Deze foutieve vorm is alleen in Hwdbk. te vinden, misschien enkel aan deze plaats ontleend; immers de secundaire stam is [illegible] Bij WW. vindt men dan ook [illegible] alleen, evenals in Hwdbk. met de bet.: *wie meereist, wat met een gelegenheid meegegeven*

wordt. Op deze plaats moet evenwel 't woord naar 't verband beteekenen: *gelegenheid om mee te reizen*, *passage.*

r. 5: [illegible] Vergl. 98 : 10.

r. 10: [illegible] letterl. *wederkeerige aanraking*, een fatsoendelijke term voor den *bijslaap.* Ook 128 : 6. Op bl. 99 : 11 beteekent [illegible] eveneens *bijslaap.* Hwdbk. is op dit artikel niet volledig: *zich onthouden van minnepijn*, gelijk men hier vlg. Hwdbk. zou moeten vertalen, is geen begrip. Ook 103 : 6 komt men met *minnepijn* niet uit, maar beteekent [illegible] *sexueel verlangen.*

r. 13: [illegible] De vernuftige gissing van R. als zou dit woord skr. *prasâdya* zijn, en *vervulling*, *volbrenging*, en dus hier *volbrenging eener belofte* beteekenen, kan mij niet geheel voldoen. De Wdboeken geven weinig licht: Hwdbk.: T. D. zva. [illegible] en WW.: [illegible] Een bloote gissing van mij is dat men in plaats van [illegible] te lezen heeft [illegible]

r. 14: [illegible] *bovendien*, *en verder.* Ook 127 : 9. Ontbr. in de Wdboeken.

r. 16: [illegible] moet hier: *vlug*, *snel* beteekenen. Vergl. 98 : 2.

Bl. 100, r. 10: [illegible] van een god *naar zijn kahyangan terugkeeren* ontbr. in de Wdboeken. Ook 132 : 8; 135 : 13.

r. 17: [illegible] in den zin van *droomen* ontbr. in 't Hwdbk. en bij WW. Bl. 106 : 20 lezen we [illegible] wat wel de oorspronkelijke vorm is. Vlg. Jansz Jav. Nederl. Wdbk. is [illegible] in deze bet. K. Inggil.

Bl. 104, r. 15: [illegible] madur. voor [illegible]? G. 170.

Bl. 107, r. 6: [illegible] *eens anders vrouwen.*

r. 11: [illegible] *tieren*, *gedruisch maken*, *huilen.* (Jansz' Suppl. 1883 en Jav. Nederl. Wdbk.) Een ander [illegible] bet. *veel*, *in menigte*, *krielen* van menschen of beesten. (Jansz' Supplem. 1883). Beide ontbr. in Hwdbk.

r. 17: [illegible] *'t naar den zin hebben.* Ontbr. als praedic. woord in de Wdboeken.

Bl. 108, r. 19: [illegible] niet enkel in 't Tjerib. maar ook in den Oosthoek en vlg. Rhemrev ook in Bañumas in gebruik (R.)

r. 24; 109 : 1: [illegible] *zijn woord breken.* Had in Hwdbk. moeten opgenomen worden.

Bl. 109, r. 16: [illegible] zeldzamer voor [illegible] Het woord wordt gevonden in Hwdbk. en bij Jansz.

r. 22: [illegible] Vlg. R. een schrijffout voor [illegible] Hoewel 't laatste gewl. voorkomt, heb ik 't eerste niet durven veranderen, daar 't in Winter's Kawi-W. opgegeven wordt. [1])

Bl. 110, r. 6: [illegible] bet. hier *mekaar liefkozen.*

---

1) De weglating der wigñan kan ook een gevolg zijn van madur. invloed.

r. 9: [illegible] bet. hier: *indien hij haar niet evenzeer (als Augrenaswara) in zijn liefde liet deelen.*

ibid.: [illegible] Zie G. 184 alwaar ik mij niet duidelijk heb uitgedrukt. Mijn bedoeling was als (trouwens zeer gewaagde) conjectuur voor te stellen: [illegible]

r. 10: [illegible] is hier nadrukwijzer.

r. 18: [illegible] is waarsch. corrupt. Het komt weliswaar in Hwdbk. voor, maar daar is de opgegeven bet. blijkbaar uit de aant. van R. op deze plaats overgenomen. WW. geeft: kawi = *eerbied*, *hulde.*

r. 21: [illegible] voor [illegible] ontbr. in Hwdbk. maar is te vinden in Winter's Kawi-W.

Bl. 111, r. 3: [illegible] Zie G. 174.

r. 23: [illegible] naam van een der gouden rijkssieraden. Ook 113:16.

Bl. 112, r. 6: Te noteeren is deze conjunct. [illegible] van [illegible]

Bl. 113, r. 1: [illegible] Hieruit blijkt dat men in Hwdbk. i. v. moet lezen: *troepen in hinderlaag leggen tegen.* G. 189.

r. 3: [illegible] *dan zij 't regelen en schikken* ([illegible]) *afgeloopen* ([illegible]) Ook 118:13.

r. 7: [illegible] madur. voor [illegible] G. 165.

r. 23: [illegible] in Hwdbk. bij te voegen: oud-jav. *jöng* = *voet.* Dit is noodig daar men 't nog wel eens van [illegible] wil afleiden. Jansz' Grammatica 3e druk § 43.

Bl. 114, r. 6: [illegible] is pleonast.

r. 7: [illegible] is de oorspr. vorm. G. 176.

r. 22: [illegible] Vlg. R. is het laatste woord 't skr. *pratâpa* = *luister*, *majesteit*, *waardigheid.* M. i. is 't niets anders dan [illegible] *kluizenarij*, daar men immers voorname personen in 't Jav. gaarne noemt [illegible] Vergl. de uitdrukkingen: [illegible]

Bl. 115, r. 1: [illegible] te lezen: [illegible] G. 181.

ibid.: [illegible] te lezen: [illegible] G. 184.

r. 2: [illegible] Voor de plaatsing zie G. 177.

r. 5: [illegible] *zij zaten aan tafel als prinsessen die prinsessen te gast hebben*, *d. i. als gelijken.* (R.)

r. 11: [illegible] uit skr. *samâpta.* G. 183.

r. 19: [illegible] = [illegible] ontbr. in de Wdboeken.

r. 23: [illegible] Vlg. R. zijn deze woorden die in dit verband geen zin geven te schrappen, en 't woord [illegible] op de volgende regel achter [illegible] in te voegen. De woorden zouden dan een kantteekening uitmaken, die in den tekst is terechtgekomen, en

waarbij van een verkeerd gespeld [illegible] (voor [illegible]) [illegible] is geworden.

Bl. 116, r. 5: [illegible] Over deze dichtmaat zie Jav. Zamenspr. I, 324, 340.

r. 10: [illegible] *volop* ontbr. in de Wdboeken.

r. 14: [illegible] madur. *pas*, *toen pas*. G. 165.

Bl. 117, r. 3. Te lezen: [illegible] d. w. z.: *Waarom gaan we hier heen? We moeten een anderen kant uit.* Vergl. de aant. bij 12:4; 16:14, 21.

Bl. 118, r. 21: [illegible] Vlg. R. zou [illegible] = [illegible] een ordentelijke en [illegible] een onordentelijke houding aanduiden. [?]

Bl. 119, r. 10: [illegible] ook 128:22. Zie G. 187.

r. 12: [illegible] ontbr. in Hwdbk. als adverb. absolut. = *van te voren.*

r. 15: [illegible] ontbr. in Hwdbk. in de bet. van *krijgsgewaad.*

r. 24: [illegible] *de achterhoede.*

ibid.: [illegible] *aanvoerder* ontbr. in deze bet. in Hwdbk. en bij WW. Winter's Kawi-W. geeft = [illegible] wat niet juist hetzelfde is.

Bl. 120, r. 2: [illegible] voor [illegible] G. 186.

r. 5: [illegible] *gewapend met.*

r. 11: [illegible] ontbr. als substant. in Hwdbk. en bij WW.

Bl. 121, r. 17: [illegible] infin. van [illegible] Ontbr. in Hwdbk. en bij WW. Ook nog 122:5; 123:2; 126:3; 129:17.

r. 24: [illegible] bet. ook *gezamenlijk aanvallen* (WW. en Jansz' Jav. Nederl. Wdbk.) welke bet. in Hwdbk. niet te vinden is. Komt nog voor 122:2; 123:16, 18; 127:17; 130:11. Ook [illegible] 130:13.

Bl. 122, r. 10: [illegible] Vlg. R. spelfout voor [illegible] Zie ook [illegible] 129:18.

r. 12: [illegible] ook 123:11. Vlg. R. in zijne vert. der Pañji: *granaatappel.* Ontbr. Hwdbk.

r. 23: [illegible] = 126:11 [illegible]

Bl. 123, r. 20: [illegible] = [illegible] met de zoo veelvuldig voorkomende metathesis bij woorden die een *triller* hebben.

Bl. 124, r. 11: [illegible] R. wil lezen: [illegible]

Bl. 125, r. 8: [illegible] en [illegible] hier als substant. gebruikt.

Bl. 126, r. 4: [illegible] moet hier beteekenen: *een slagorde*

formeeren, *zijn gelederen hersteld hebben.* (Zie [illegible] even vroeger.) De uitdrukking wordt in de Wdenboeken gemist.

Bl. 127, r. 16: [illegible] vlg. Jav. Zamenspr. II, 173 *door een tusschenpersoon met een ander kennis maken*, d. i. dus *aan hem voorgesteld, bij hem geintroduceerd worden.* R. wil 't m. i. onnoodigerwijze in letterlijken zin opgevat hebben: elkander *ontmoeten met de speer.*

Bl. 128, r. 1: [illegible] = [illegible]

r. 19: [illegible] Te lezen [illegible] *den geheelen nacht* (R.)

Bl. 129, r. 3: [illegible] samentr. voor [illegible] Ook 136 : 6. Ontbr. Hwdbk.

r. 9: [illegible] madur. voor [illegible] G. 170.

r. 23: [illegible] etc. ook 132 : 22. De vergelijking van beide plaatsen maakt de bedoeling volkomen duidelijk.

Bl. 130, r. 9: [illegible] schijnt een schrijffout voor [illegible] of [illegible] (R.)

r. 20: [illegible] *zich met geweld meester maken van.* Ontbr. in de Wdboeken.

r. 21: [illegible] *mekaar met speren steken.* Ontbr. in de Wdenboeken.

ibid.: [illegible] *mekaars steken pareeren.* Ontbr. in de Wdboeken.

r. 22: waarsch. = [illegible] *afrossen* G. 187. Achter dit woord moet een [illegible] staan; [illegible] hoort bij [illegible]

Bl. 131, r. 5: [illegible] *mekaar schoppen.* Ontbr. in de Wdboeken.

ibid.: [illegible] *mekaar beetpakken.* Ontbr. in de Wdboeken.

r. 11: [illegible] en [illegible] zijn hier *substantive* gebruikt.

r. 12: [illegible] waarsch. te lezen: [illegible] ° G. 181.

r. 17: [illegible] voor [illegible] (skr. *rĕṣi*) is ontstaan uit averechtsche analogie, daar men immers naast elkander heeft [illegible] en [illegible] [illegible] en [illegible] of gedistilleerd uit [illegible] (skr. *maharṣi*).

Bl. 132, r. 5: [illegible] *de dood, zijn stervensuur.*

Bl. 133, r. 3: [illegible] infinit. van [illegible] ontbr. in de Wdboeken.

ibid.: [illegible] bet. *schampen.* Zoo ook R. in zijn vertal. p. 63.

Bl. 134, r. 10: [illegible] Vergl. hiermede Jansz' Jav. Grammatica 3e druk § 263. De aldaar opgegeven regel schijnt niet altijd op te gaan.

Bl. 136, r. 7: [illegible] vlg. R. *je moet jezelf beheeren, onder je eigen bestuur staan.* Is deze vertal. juist dan klopt 't hier gezegde niet met r. 11 en 17.

r. 15: [illegible] als substant. in Solo'sch Javaansch ongebruikelijk.

r. 18: [illegible] voor ° [illegible] evenals [illegible] in dit verhaal voor [illegible]

Bl. 138, r. 4: [illegible] *gedagteekend.* Ontbr. in de Wdboeken.

ALFABETISCHE LIJST VAN EIGENNAMEN IN DEN JAVAANSCHEN TEKST VOORKOMENDE. [1])

ꦲꦭꦱꦭ 17. Naam van een *schip* (skr. °jâla: naam van een wapen van Arjuna).

ꦲꦤꦕꦶꦤ 96. Naam van een *schip* van Klana Tuñjung Seta.

ꦗꦪꦤꦶꦭꦱꦂ 30. Dochter van Jaya Nilarsa, later vrouw van P.

ꦗꦪꦤꦠꦥꦢ 24. Dochter van Jaya Natpada, later vrouw van P.

ꦗꦪꦤꦶꦭꦏ 3. Dochter van Jayeng Rana, jongere zuster van P.; heet later Ragil Kuning.

ꦢꦭꦮꦶꦭꦶꦏ 113. Naam van een *rijkssieraad* (oud-jav. *drawalika*, naam van een *slang* door Arjuna gedood. BY Kawi 466*a*. Vlg. Hwdbk. skr. *mallika*, een soort van gans. Zie ook Cohen Stuart's Reg. op de Brata Yuda).

ꦄꦢꦤꦏ 2. Derde zoon van Paṇḍu, stamvader van P. (skr. en oud-jav. *arjuna*).

ꦢꦪꦤꦗꦪꦏ 120. Dezelfde als ꦢꦪꦤꦗꦪꦏ?

ꦢꦪꦤꦗꦤꦏ 78. Tumĕnggung van Jayeng Rana, een

---

1) Bij het schrijven der Javaansche woorden in deze lijst heb ik geen zgn. *aksara gĕḍe* gebruikt, daar die noch tot de kennis van den naam, noch tot die der afleiding van eenig nut kunnen zijn. Bovendien worden sommige namen, die met meer dan één aksara-gĕḍe kunnen geschreven worden, op twee, soms meer manieren, gespeld. Men zou dan telkens een keus moeten doen of de verschillende spellingen opgeven. — P. bet. steeds Pañji Kuda Waneng Pati. — Afleidingen zijn alleen gegeven voor zoover ze niet in 't Hwdbk. voorkomen en — voor zoover ze mij bekend zijn.

der aanvoerders van het leger van Jĕnggala tegen Kĕḍiri.

[illegible] 78. Tumĕnggung van Jayeng Rana, een der aanvoerders van het leger van Jĕnggala tegen Kĕḍiri. (skr. oud-jav. *jaya*).

[illegible] 8. Tumĕnggung en volle neef van Jayeng Rana. (skr. *adhirâja* = opperhoofd).

[illegible] Naam van een *god*. (skr. en oud-jav. *caturbhuja* = vierarmig, bijnaam van Krĕṣṇa of Wiṣṇu).

[illegible] Naam van een *god*. (skr. *girinâtha* = Bergvorst, bijnaam van Çiwa).

[illegible] 70. Vorstin van Nusa Barong.

[illegible] 70. Zie Kuda Among Sari.

[illegible] 3. Tweede dochter van Kuda Nawarsa, later vrouw van P. Heet in 't 2e verhaal Angrena Swara.

[illegible] 94. Jongere zuster van Klana Tuñjung Seta; incarnatie van Angreni.

[illegible] 99. Volle nicht van Kela Swara, en prinses van Nusa Rĕtna. *Reka* komt in Cohen Stuart's Brata Yuda voor in de eigenn. R. Durjana en R. Durgantara, waar 't ontstaan schijnt uit verkeerd begrip van 't oud-jav. BY Kawi 245*c*. Zie Cohen Stuart's Reg.)

[illegible] 120. Sĕntana van Jĕnggala. (skr. en oud-jav. *anggapati* = vorst van Angga, bijnaam van Karṇa. Zie BY Kawi 425*c* en Cohen Stuart's Reg.)

[illegible] 99. Naam van een *god*. (skr. *Nârada*, zoon van Çiwa of Brahma).

[illegible] 98. Naam van een *eiland*. (oud-jav. *nûsa*).

[illegible] 94. Een *rijk* van den overwal. Roorda (aant. Wajangverhalen 502) meent hier Australië in te zien.

[illegible] 98. Het eiland Java.

[illegible] 70. Een *rijk* van den overwal.

[illegible] 35. Dochter van Jaya Sĕsana, later vrouw van P.

[illegible] 111. Een der vrouwen van Klana Tuñjung Seta. (skr. *nîlawatî* = de donkerkleurige (vrouw).

[illegible] 33. Midden-Java.

[illegible] 135. Andere naam van Sĕkar Taji. (skr. *geen* eigennaam).

[illegible] 35. Dochter van Jayantaka, later vrouw van P.

[illegible] 21. Naam van een *plaats* op Siti Bang.

[illegible] 11. Ĕmban van Angreni; heet in 't 2e verhaal Sugandi.

[illegible] 90. Vrouw van den dipati van Manggada; later van Bañak Wulan.

[illegible] 87. Prinses van Lumajang, later vrouw van P.

[illegible] 111. Een der vrouwen van Klana Tuñjung Seta. (skr. *citrawatî* = met schilderwerk versierd; ook eigenn. Citrawati is ook de vrouw van Arjuna Sasrabahu. BY djarwa zang 56 vers 3. Zie Cohen Stuart's Reg.)

[illegible] 115. Legerbevelhebber van Klana Tuñjung Seta.

[illegible] 115. Legerbevelhebber van Klana Tuñjung Seta.

[illegible] 122. Legerbevelhebber van Klana Tuñjung Seta (skr. *kûthara* = bijl; *Kuṇṭara manawa*, naam van een oud-jav. wetboek).

[illegible] 115. Legerbevelhebber van Klana Tuñjung Seta (skr. *durga*, gemalin van Çiwa).

[illegible] 115. Legerbevelhebber van Klana Tuñjung Seta.

[illegible] 115. Legerbevelhebber van Klana Tuñjung Seta.

[illegible] 122. Legerbevelhebber van Klana Tuñjung Seta.

[illegible] 121. Legerbevelhebber van Klana Tuñjung Seta.

[illegible] 115. Legerbevelhebber van Klana Tuñjung Seta.

[illegible] 115. Legerbevelhebber van Klana Tuñjung Seta.

[illegible] 115. Legerbevelhebber van Klana Tuñjung Seta. (skr. *daṇḍa* = stok, staf, knods).

[illegible] 96. Patih van Klana Tuñjung Seta.

[illegible] 122. Legerbevelhebber van Klana Tuñjung Seta.

[illegible] 115. Legerbevelhebber van Klana Tuñjung Seta.

[illegible] 115. Legerbevelhebber van Klana Tuñjung Seta.

[illegible] 123. Legerbevelhebber van Klana Tuñjung Seta. (skr. *ghoṭaka* = paard. In de Brata Yuda dj. zang 63 vers 11, 12 een slangenvorst? Zie Cohen Stuart's Reg.)

[illegible] 115. Legerbevelhebber van Klana Tuñjung Seta.

[illegible] 122. Legerbevelhebber van Klana Tuñjung Seta. (Baka is de naam van een menschenetenden reus in de Lak. Obong. bale si Galagala. Zie Cohen Stuart Reg. en Inl. XXIX; ook te Mechelen Reg. achter zijn 23 schetsen van Wajang-stukken).

[illegible] 115. Legerbevelhebber van Klana Tuñjung Seta.

[illegible] 115. Legerbevelhebber van Klana Tuñjung Seta.

[illegible] 21. Andere naam van Unĕngan. Wordt later vrouw van Gunung Sari.

[illegible] of [illegible] 21. Volle neef van P. Heet ook Rangga Narantaka.

[illegible] 21. Andere naam van Rangga. (skr. *narântaka*, naam van een raksasa).

[illegible] 23. Groote van Bali.

[illegible] 22. Groote van Bali.

[illegible] 23. Groote van Bali.

[illegible] 22. Groote van Bali.

[illegible] 4. Oudste dochter van Kuda Nawarsa; wordt de vrouw van Prasanta.

[illegible] 37. Oudste onechte zoon van Jaya Nagara.

[illegible] 3. Zoon van Jayeng Rana uit een bijzit. (skr. *kṛtâlaka*, een wezen in 't gevolg van Çiwa?) Heet ook Gajah Wulung.

[illegible] 41. Dipati van Pasĕḍahan.

[illegible] 24. Patih van Jayanatpada. (Zie dr. Brandes in T. I. T. L. V. dl. 32 bl. 43 (overdruk Jayapattra) en bl. 60 (overdruk oudere Dipanagara).

[illegible] 70. Jongere broer van Among Rĕsmi. Wordt later tumĕnggung Among Sari.

[illegible] 24. Zoon van Jayanatpada, jongere broer van Andayaprana.

[illegible] 3. Patih van Jĕnggala; volle neef van Jayeng Rana.

[illegible] 30. Zoon van Jaya Nilarsa, jongere broer van Andayasari.

[illegible] 94. Vorst van Nusa Kĕñcana.

[illegible] 137. Bloedverwant van Jayeng Rana. (skr. en oud-jav. *kâlântaka* = de Tijd als god des doods. Zie ook BY Kawi 580 d.)

[illegible] 21. Andere naam van P.

[illegible] 2. Dochter van Lĕmbu Subrata, oudere zuster van Jayengrana. (*Kili* oud-jav. = kluizenares. Zie v. d. Tuuk in T. I. T. L. V. dl. 21 pag. 5 noot).

[illegible] 99. Volle nicht van Angrekaswara, en prinses van Nusa Rĕtna.

[illegible] I. 61. *Kris* van P. hem door de goden geschonken. II. 78. Tumĕnggung van Jayengrana, een der aanvoerders van het leger van Jĕnggala tegen Kĕḍiri.

[illegible] 2. Een *bosch*, verblijfplaats van Kili Suci. (In andere Pañji-romans gewl. *Pucangan*. Zie ook v. d. Tuuk in Bijdr. K. I. 4e R. dl. 10).

[illegible] 39. Naam van een *rijk* op Java.

[illegible] 39. Zie [illegible]

[illegible] 10. Naam van een *plaats* op Java, aan zee gelegen.

[illegible] 63. Naam van een *god*. (skr. en oud-jav. *kâma*).

[illegible] 89. Naam van een *tuin*. (Roorda beschouwt 't niet als eigenn. Zie aantt. Wajangverh. 502).

[illegible] 21. Andere naam van Layaran.

[illegible] 21. Andere naam van Gaḍingan.

[illegible] 21. Andere naam van Tambangan.

[illegible] 14. Bediende van Brajanata.

[illegible] 21. Andere naam van Jĕjĕtan.

[illegible] 21. Andere naam van Toras.

[illegible] 21. Andere naam van Prasanta.

[illegible] 5. Naam van Sĕmar als dewa.

[illegible] 2. 't Eiland Java.

[illegible] 71. Naam van een *plaats* op Java, aan zee gelegen. (Zie ook te Mechelen: Reg.)

[illegible] 21. Waarsch. bloedverwant van P. Heet later Kĕbo Sĕngiri.

[illegible] 74. Naam van een *plaats* in Kĕḍiri.

[illegible] 37. Naam eener *desa* in Kĕḍiri.

[illegible] 37. Derde dochter van Jaya Nagara.

[illegible] 43. *Plaats* even buiten de kuṭa Kĕḍiri.

[illegible] 15. Volle neef van Pañji. Heet later Kĕbo Kananga.

[illegible] 3. Zoon van Jayeng Rana uit een bijzit.

[illegible] 70. Patih van Among Rĕsmi.

[illegible] 36. Zoon van Jayantaka, jongere broer van Candrasari. Heet ook Bañak Patra.

[illegible] 120. Dochter van Drupada, vorst van Campala, gehuwd met Arjuna (skr. *Çikhaṇḍin*. Zie verder Cohen Stuart's Reg.)

[illegible] 120. Bloedverwant van Jayeng Rana.

[illegible] 94. Een prinses in 't gevolg van Angrenaswara. (Zie [illegible] in Hwdbk.)

[illegible] 3. Oudste dochter van Jaya Nagara; later vrouw van P. Heet ook Candra Kirana.

[illegible] 19. Hetzelfde als [illegible] Zie ook te Mechelen Reg.

[illegible] 111. Een der vrouwen van Klana Tuñjung Seta. (In de BY vrouw van Salya: Cohen Stuart Reg.)

[illegible] 122. Bediende van Wangseng Sari.

[illegible] 19. Een *plaats* op den overwal van Bali. (Zie ook Roorda: Aantt. op de Wajang-verh. bl. 483).

[illegible] 39. Krijgsoverste van Jaya Nagara.

[illegible] 39. Krijgsoverste van Jaya Nagara.

[illegible] 79. Naam van een *desa* in Kĕḍiri.

[illegible] 94. Dochter van Raja Mustaka; ĕmban van Angrenaswara; incarnatie van Coṇḍong (skr. *sugandhi* = *welriekend*. In de BY dj. dienstmaagd van Satyawati. In BY Kawi 595 Sugandhikâ. Zie Cohen Stuart's Reg.)

[illegible] 2. Naam van een *rijk* op Java.

[illegible] 47. Ĕmban van Sĕkar Taji.

[illegible] 95. = [illegible]

[illegible] 94. Een prinses in 't gevolg van Angrenaswara.

[illegible] 120. Bloedverwant van Jayeng Rana. (skr. *wiraprabha*, eigenn. in de Kathâsaritsâgara).

[illegible] I. 94. Een prinses in 't gevolg van Angrenaswara. II. 90. Vrouw van den dipati van Maguwa, later van Bañak Patra.

[illegible] 88. Jongere zuster van Among Rĕsmi, later vrouw van P.

[illegible] 21. Bali.

[illegible] 73. Andere naam van Pañji Carang Waspa.

[illegible] 121. = [illegible]

[illegible] 15. Bloedverwant van P.; heet later Kĕbo Rajasa.

[illegible] 22. = [illegible]

[illegible] 32. Naam van een *gewest* op Java.

[illegible] 2. Andere naam van Jayeng Rana.

[illegible] 2. Vader van [illegible] en dipati van Jĕnggala. (skr. *suwrata* 1°. *heerschend*, 2°. *trouw zijn plichten vervullend*, 3°. *vroom*).

[illegible] 15. Bloedverwant van P.; heet later Macan Wulung (eigenn. van Yudistira in zijn jeugd, *geen* skr. Zie Cohen Stuart's Reg. te Mechelen's Reg.)

ꦥꦤ꦳ꦢꦮ꦳ 2. De vijf zoons van Paṇḍu (skr. en oud-jav. *pâṇḍawa*).

ꦥꦚꦶꦗꦁꦫꦤꦲꦱ꦳ 51. Andere naam van Pañji Carang Waspa.

ꦥꦚꦶꦗꦺꦁꦫꦤꦩ꦳ 3. Zoon van Jayeng Rana; jongere broer van Pañji; heet ook Pañji Anem en Wangsengsari.

ꦥꦚꦶꦗꦺꦁꦫꦤꦲꦤꦶꦱꦫꦶ꦳ 3. Oudste echte zoon van Jayeng Rana; kroonprins van Jĕnggala. Heet ook Klana Jayeng Sari.

ꦥꦚꦶꦗꦺꦁꦱꦸ꦳ 3. Zoon van Jayeng Rana uit een bijzit.

ꦥꦤꦏꦮꦤ꦳ 4. Panakawan van Jayeng Rana; incarnatie van Dewa Punggung. Heet ook Kĕbo Paṇḍoga.

ꦥꦸꦫꦮꦤ꦳ 52. Naam van een *rijk*.

ꦥꦸꦫꦮꦤꦤ꦳ 52. Naam van een *rijk*.

ꦥꦫꦩꦶꦱꦺꦴꦤ꦳ 131. Naam van een *god*. (skr. *parameṣṭhin* = *de Verhevene*, *Brahma*. Zie Cohen Stuart's Reg.)

ꦥꦸꦫꦮꦭꦶꦁꦟ꦳ 32. Naam van een gewest op Java. (skr. *pûrwa* = *eerste* en *lingga* = *teeken*).

ꦥꦩꦶꦩꦺꦴꦤꦱꦱ꦳ 32. Naam van een *gewest* op Java.

ꦥꦶꦱꦺꦴꦤꦱꦱ꦳ 32. Naam van een *gewest* op Java.

ꦥꦶꦱꦶꦭꦲꦤꦶ꦳ 100. Naam van een *plaats* op Java.

ꦱꦤꦤꦶꦠꦸꦤꦗꦸꦁꦱꦺꦠꦱꦱ꦳ 131. *Kris* aan Klana Tuñjung Seta door de goden geschonken.

ꦱꦮꦤꦤ꦳ 17. Naam van een *schip* (skr. *jaladhara* = regenwolk. Ook (Jav.) naam van Baladewa in zijn jeugd. Zie Cohen Stuart's en te Mechelen's Reg.)

ꦱꦶꦱꦶꦠꦤꦱꦱ꦳ 15. Volle neef van P.; heet ook Kĕbo Trate.

ꦱꦺꦩꦧꦸꦱꦸꦩꦤ꦳ 2. Zoon van Lĕmbu Subrata en vorst van Ngurawan; jongere broer van Jayeng Rana.

ꦱꦺꦩꦤꦤꦤꦤꦤ꦳ 24. Vorst van Bali, vader van Andayaprana.

[illegible] 29. Vorst van Bĕlambangan.

[illegible] 2. Zoon van Lĕmbu Subrata en vorst van Kĕḍiri; jongere broer van Jayeng Rana.

[illegible] 29. Patih van Jaya Nilarsa. (skr. naam van een vorst van Magadha. Zoo heet ook in 't Jav. een der Korawa's: in de BY Kawi 131*b* *Jayatsena*. Zie Cohen Stuart Reg.)

[illegible] 2. Zoon van Lĕmbu Subrata en vorst van Singasari; jongere broer van Jayeng Rana.

[illegible] 37. Bupati van Blitar, patih van Gajah Ngunangun.

[illegible] 122. Witte *olifant* van Andayaprana.

[illegible] 38. Patih van Jaya Nagara.

[illegible] 2. Oudste zoon van Lĕmbu Subrata en vorst van Jĕnggala; vader van P. en Unĕngan; etc. Heet ook [illegible]

[illegible] 78. Tumĕnggung van Jayeng Rana, een der aanvoerders van het leger van Jénggala tegen Kĕḍiri.

[illegible] 78. Tumĕnggung van Jayeng Rana, een der aanvoerders van het leger van Jĕnggala tegen Kĕḍiri.

[illegible] 90. Naam van een *gewest* op Java.

[illegible] 2. Naam van een *rijk* op Java. (skr. *janggala* of *jânggala*, waarvan 't Eng. *jungle*, *droog, zonder water*. *Jânggala* ook naam van een volk).

[illegible] 90. Vrouw van den dipati van Jagaraga, later gehuwd met Brajanata.

[illegible] 95. Prinses van Kling, bevoorrechte vrouw van Klana Tuñjung Seta. (skr. *maheçwara* = *Çiwa*; *maheçwarî* = *Durga* letterl. *Grootmeester*, *Grootmeesteres*).

[illegible] 78. Tumĕnggung van Jayeng Rana, een der aanvoerders van het leger van Jĕnggala tegen Kĕḍiri.

(skr. *mâhiṣmatî*, naam van een stad. Jav. ook het gebied van Arjuna Sasrabahu. Cohen Stuart's Reg.)

[illegible] 37. Tweede dochter van Jaya Nagara; jongere zuster van Sĕkar Taji.

[illegible] 21. Andere naam van Punta.

[illegible] 122. Bediende van Wangseng Sari.

[illegible] 37. *Rijk* van den overwal. Roorda wil 't op Java plaatsen. Aantt. Wajang-verh. bl. 488.

[illegible] 32. Naam van een *gewest* op Java.

[illegible] 90. Naam van een *district*.

[illegible] 90. Naam van een *district*. (skr. *Magadha*).

[illegible] 89. Naam van een eiland. (skr. *gandha* en?) Roorda meent hierin 't Sandelhout-eiland te zien. (Zie Aantt. Wajang-verh. bl. 503).

[illegible] 94. Een prinses in het gevolg van Angrena swara. (skr. *gandhasâra* = *sandelhout*).

[illegible] 37. Tweede zoon van Jaya Nagara; jongere broer van Sĕkar Taji, huwt Ragil Kuning.

[illegible] 15. Volle neef van P. Heet ook Kĕbo Kanigara.

[illegible] 21. Andere naam van Kṛtala.

[illegible] 37. Vorst van Mĕtahun.

[illegible] 111. Een der vrouwen van Klana Tuñjung Seta. (oud-jav. *Bhânumatî* of *Bhânuwatî*, BY 47*d* naam der gemalin van Suyodhana).

[illegible] 2. Oudste onechte zoon van Jayeng Rana.

[illegible] 2. De voor-Islamitische tijd. (skr. en oud-jav. *buddha*).

[illegible] 32. Naam van een gewest op Java. (skr. *wâsuki*, naam van een slangenvorst).